

12. Як оподатковуються дивіденди, роялті, інвестиційний прибуток?
13. Як оподатковується цільова та нецільова благодійна допомога?
14. Як оподатковуються доходи, отримані за договорами довгострокового страхування життя, недержавного пенсійного страхування?
15. Як оподатковуються проценти за іпотечним кредитом?
16. Оподаткування іноземних доходів та доходів, отриманих нерезидентами.
17. Оподаткування сум, виданих на відрядження та під звіт.
18. Як оподатковуються доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна?
19. Оподаткування об'єктів спадщини, дарування та подарунків.
20. В чому сутність податкового кредиту?
21. Чому платник має право на зменшення загального місячного оподатковуваного доходу?
22. Який встановлено розмір податкової соціальної пільги на 2004 рік?
23. Умови отримання податкової соціальної пільги.
24. Дайте визначення податковим агентам.
25. Які є форми звітності та терміни подання, що подають податкові агенти?
26. Як оподатковуються доходи приватних підприємців?
27. Порядок сплати податку з доходів фізичних осіб до бюджету.
28. Які особи відповідальні за утримання та нарахування податку з доходів фізичних осіб?
29. Звітність з податку з доходів фізичних осіб.

Законодавчо – нормативна база:

1. Про податок з доходів фізичних осіб – Закон України від 22.05.2003р. № 889 зі змінами і доповненнями від 19.12.2006 р. № 489-V «Про Державний бюджет України на 2007 рік».
2. Про затвердження методики визначення мінімальної суми орендного платежу за нерухоме майно фізичних осіб – Постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.2003р.
3. Про оподаткування доходів фізичних осіб від зайняття підприємницькою діяльністю – Інструкція у редакції наказу Державної податкової адміністрації від 16.07.2003р. № 352.

Розділ 7. Внески до державних цільових фондів

Законодавство України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування складається з Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 року №16/98-ВР та прийнятих згідно з ними законів, інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини в сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування.

В залежності від страхового випадку існують такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування:

- пенсійне страхування;
- страхування в зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, обумовленими народженням та похованням;
- страхування на випадок безробіття;

- страхування від нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності;
- медичне страхування;
- інші види страхування, передбачені законами України.

7.1. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування

Основними документами, які регулюють основи та механізм функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, є:

- Закон України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” від 09.07.03р. №1058-IV, розроблений згідно з Конституцією України та Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- Закон України “Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування”, від 26.06.97 р. № 400/97-ВР (із змінами та доповненнями), який визначає порядок справляння та використання збору на обов'язкове державне пенсійне страхування;
- Інструкція про порядок обчислення і сплати страхувальниками та застрахованими особами внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування до Пенсійного фонду України, затверджена постановою правління Пенсійного фонду України від 19.12.03 р. № 21-1 і зареєстрована в Мін'юсті України 16.01.04 р. № 64/8663.

Закон України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” визначає принципи призначення, перерахунків та виплату пенсій, надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду, які формуються за рахунок страхових внесків роботодавців, бюджетних та інших джерел, а також регулює порядок формування накопичувального пенсійного фонду та фінансування за рахунок його коштів, витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій або одноразових виплат застрахованим особам, членам їх сімей та іншим особам, передбачених Законом з питань державного пенсійного страхування.

Загальна структура пенсійної системи є трирівневою:

- солідарна пенсійна система - перший рівень;
- накопичувальна пенсійна система - другий рівень;
- система недержавного пенсійного забезпечення - третій рівень.

Структура пенсійної системи представлено на схемі 7.1.

Солідарна пенсійна система функціонує за участю Пенсійного фонду України. Виплата пенсій та надання соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів Пенсійного фонду, які формуються за рахунок надходжень страхових внесків від працюючих осіб. Солідарна пенсійна система є обов'язковою.

Накопичувальна пенсійна система функціонує за участю Накопичувального фонду та органів його управління. Накопичувальна пенсійна система є обов'язковою.

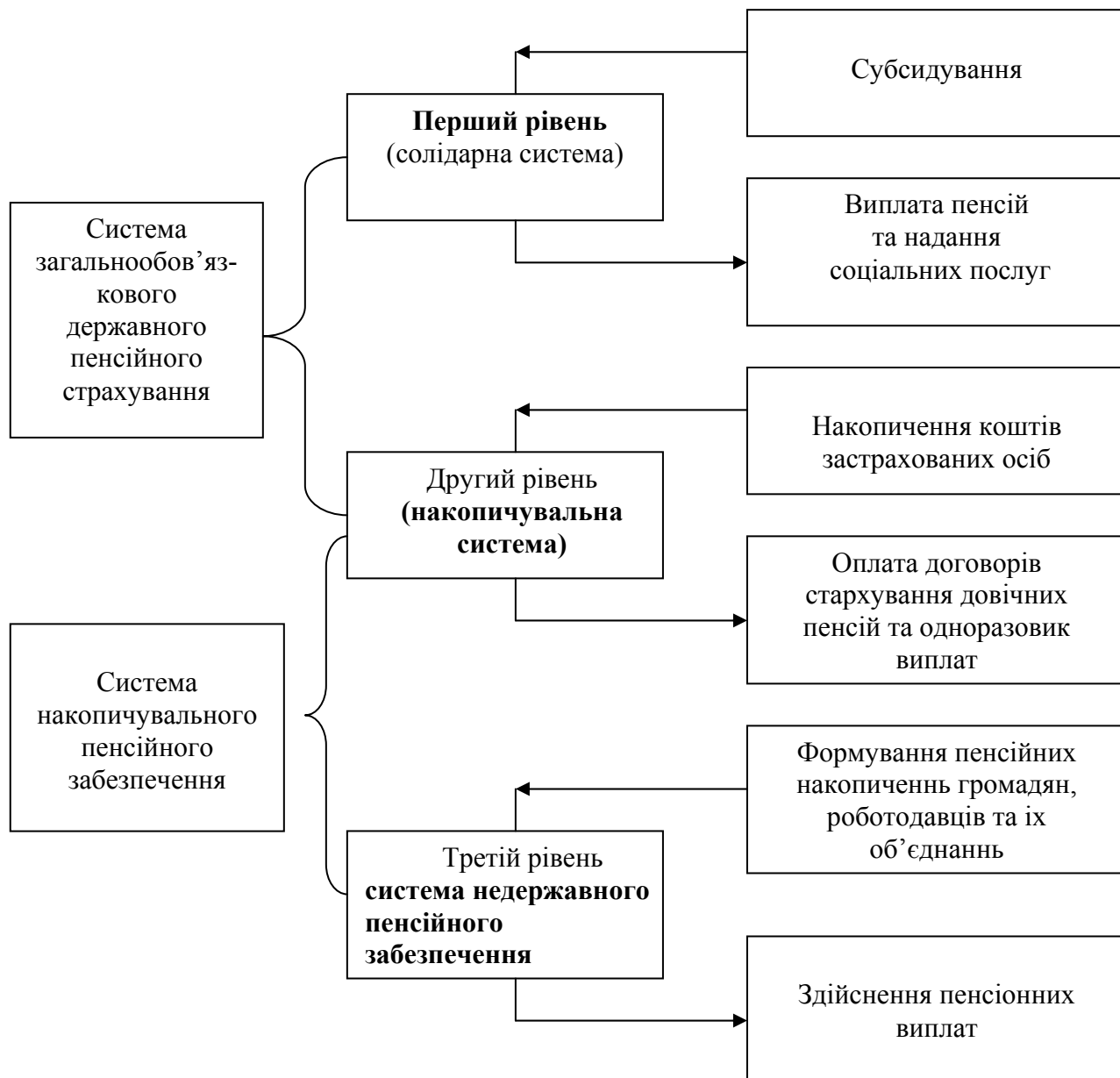
Накопичувальний пенсійний фонд створюється як цільовий позабюджетний фонд з метою акумулювання страхових внесків застрахованих осіб, які передбачається враховувати на накопичувальних пенсійних рахунках і інвестувати з метою отримання інвестиційного доходу в інтересах застрахованих осіб. За допомогою другого рівня планується збільшити розмір пенсійних виплат за рахунок інвестиційного доходу. В накопичувальному фонді грошові кошти будуть використовуватися для оплати договорів страхування довічних пенсій або одноразових виплат застрахованим особам при досягненні їми пенсійного віку.

Система недержавного пенсійного забезпечення функціонує за участю банківських установ, недержавних пенсійних фондів та органів їх управління, страхових організацій. Система недержавного пенсійного забезпечення є добровільною.

Одним з основних джерел надходжень до Пенсійного фонду є страхові внески – грошові кошти відрахувань на соціальне страхування та збори - грошові кошти, які сплачуються на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування [13].

Схема 7.1

Структура пенсійної системи

Суб'єктами солідарної системи є:

- застраховані особи, а в окремих випадках, визначених законом з питань державного пенсійного страхування, члени їхніх сімей та інші особи;
- страхувальники;
- Пенсійний фонд;
- уповноважений банк;
- підприємства, установи, організації, що здійснюють виплату і доставку пенсій.

Суб'єктами системи накопичувального пенсійного забезпечення є:

- особи, від імені та на користь яких здійснюється накопичення та інвестування коштів;
- підприємства, установи, організації та фізичні особи, що здійснюють перерахування внесків до системи накопичувального пенсійного забезпечення;
- Накопичувальний фонд;
- недержавні пенсійні фонди;
- юридичні особи, які здійснюють адміністративне управління Накопичувальним фондом і недержавним пенсійними фондами та управління їх пенсійними активами;
- зберігач;
- страхові організації.

Інші суб'єкти системи накопичувального пенсійного забезпечення можуть бути визначені законами України.

Страховальники - це роботодавці та інші особи, які сплачують страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Застрахованою особою є фізична особа, що підлягає обов'язковому державному пенсійному страхуванню та сплачує або за яку сплачують страхові внески на пенсійне страхування.

Страховальники (роботодавці) є платниками до солідарної системи, а застраховані особи (фізичні особи) – до Накопичувального фонду.

Страхові внески до Накопичувального фонду нараховуються на всі суми сукупного оподаткованого доходу (прибутку) застрахованих осіб, а для осіб, які беруть добровільну участь, - на суми, визначені договором про добровільну участь.

Механізм функціонування державного Пенсійного страхування та база нарахування страхових внесків до солідарної системи представлено в таблиці 7.1 [13].

Таблиця 7.1

Механізм функціонування державного Пенсійного страхування

№ з/п.	Страховальники	Застраховані особи	База нарахування страхових внесків для страховальників
1	Підприємства, установи, організації усіх форм власності та оподаткування (у тому числі платники єдиного, фіксованого сільськогосподарського податків), об'єднання громадян, профспілки, політичні партії, філії зазначених підприємств і організацій, які мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами	<p>- Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які працюють на умовах трудового договору (контракту) або інших, передбачених законодавством, або використовують роботи за договорами цивільно-правового характеру;</p> <p>– особи, які проходять альтернативну службу;</p> <p>– особи, які отримують допомогу по тимчасовій непрацездатності</p>	<p>Фактичні витрати на оплату праці (у тому числі в натуральній формі), грошове забезпечення, винагороди за цивільно-правовими угодами, що підлягають обкладанню податком з доходів фізичних осіб, та суми допомоги по тимчасовій непрацездатності</p>
2	Фізичні особи – СПД та інші особи, які використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору або інших умовах		
3	Дипломатичні представництва, консульські установи України, філії, інші відокремлені підрозділи підприємств і організацій (у т.ч. міжнародних), які мають окремий баланс і самостійно здійснюють розрахунки із засрахованими особами	Громадяни України, які працюють у розташованих за її межами дипломатичних представництвах (якщо інше не встановлено міжнародним договором)	-

№ з/п.	Страховальники	Застраховані особи	База нарахування страхових внесків для страховальників
4	Іноземні дипломатичні представництва та консульські установи, філії, представництва, інші відокремлені підрозділи іноземних, міжнародних підприємств та організацій на території України	Громадяни України та особи без громадянства, які працюють у цих представництвах, установах (якщо інше не встановлено міжнародними договорами)	-
5	Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, об'єднання громадян, профспілки, політичні партії	Особи , яких обрано на виборні посади до зазначених органів та які отримують зарплату (винагороду) за роботу на даній посаді	-
6	Колективні та орендні підприємства, сільськогосподарські кооперативи та фермерські господарства, у т.ч. платники єдиного, фіксованого сільськогосподарського податків	Члени підприємств, кооперативів та господарств	Доход, що розподіляється між членами цих підприємств та підлягає обкладанню податком з доходів фізосіб
7	Військові частини, воєнізовані формування, органи Міністерства внутрішніх справ України, органи виконавчої влади	Особи , які проходять строкову військову службу	Суми грошового забезпечення та інших виплат
		Працівники воєнізованих формувань, гірничорятувальних частин незалежно від підпорядкування; <i>особовий склад</i> аварійно-рятувальної служби, створеної на постійній основі	Суми грошового забезпечення та інших виплат
8	Підприємства, організації та органи, які виплачують грошову компенсацію, допомогу (сплачують внески за рахунок відповідного бюджету)	Особи , які отримують допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку; один з непрацюючих працездатних батьків, усиновителів, опікунів, піклувальників, які фактично доглядають за дитиною-інвалідом; непрацюючі працездатні особи , які доглядають за інвалідом 1 групи або за престарілим, який потребує постійного стороннього догляду або досяг 80-річного віку	Суми допомоги або компенсації
9	Фонд соціального страхування від нещасних	1) працюючі особи , за яких роботодавець сплачує внески	Суми страхових виплат

№ з/п.	Страхувальники	Застраховані особи	База нарахування страхових внесків для страхувальників
	випадків на виробництві та професійних захворювань України	в сумі меншій, ніж сума внеску із заробітку, який потерпілий мав до ушкодження здоров'я; 2) непрацюючі особи , які отримують: - щомісячні страхові виплати (крім виплат у зв'язку зі смертю годувальника); - пенсії по інвалідності від нещасного випадку на виробництві	
10	Фізичні особи – СПД, які сплачують фіксований або єдиний податок	Фізичні особи – СПД та члени сім'ї , які беруть участь у провадженні підприємницької діяльності	Фіксований розмір внесків
11	Фізичні особи – СПД та члени сімей цих осіб, які беруть участь у провадженні підприємницької діяльності	Фізичні особи – СПД та члени сім'ї , які беруть участь у провадженні підприємницької діяльності	Суми доходу (прибутку), отриманого від відповідної діяльності, що підлягає оподаткуванню податком з доходів фізосіб
12	Особи, які забезпечують себе роботою самостійно – займаються адвокатською, нотаріальною, творчою та іншою діяльністю, пов'язаною з отриманням доходу безпосередньо від неї	Особи, які забезпечують себе роботою самостійно	
13	Добровільно застраховані (особи, які досягли 16-річного віку та не підлягають загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню, у т.ч. іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють на території України, громадяни України, які постійно проживають або працюють за її межами)	Добровільно застраховані особи	Суми, визначені договором про добровільну участь

Розмір страхових внесків

Пропозиції про розмір страхових внесків вносить Кабінет Міністрів України разом із проектом закону про Державний бюджет України на наступний рік.

Розмір страхових внесків до Пенсійного та Накопичувального фондів у 2007 році представлено в таблиці 7.2.

Таблиця 7.2

Розмір страхових внесків у 2007 році

Платники страхових внесків	Розмір страхових внесків
Нарахування (Пенсійний фонд)	
Роботодавці	33,2%
Роботодавці, у яких працюють інваліди	4% - за інвалідів; 33,2% - за інших працівників
Підприємства всеукраїнських громадських організацій інвалідів, де кількість інвалідів становить не менше 50% загальної чисельності працюючих	4%
Підприємства, які використовують працю найманих працівників із числа осіб льотних екіпажів повітряних суден цивільної авіації	33,2% - за осіб льотних екіпажів і повітряних суден цивільної авіації; 33,2% - за інших працівників.
Фізичні особи – СПД, інші само зайняті особи	33,2%, але не менше мінімального страхового внеску
Добровільно застраховані особи	
Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України	
Платники фіксованого та єдиного податків	33,2% (за найманих працівників нараховують і показують у звітності пенсіні внески, а потім зменшують суму сплати на 42% від суми сплаченого єдиного податку)
Військові частини за осіб, які проходять строкову військову службу	30% мінімального страхового внеску
Органи, що виплачують допомогу по догляду: - за дитиною до 3 років; - за дитиною-інвалідом 1 групи; - за престарілим, який потребує постійного стороннього догляду або досяг 80-річного віку;	
Утримання (накопичувальний фонд)	
Наймани працівники (за трудовими та цивільно-правовими договорами)	– 0,5 % із заробітної плати або з частини заробітної плати, що не перевищує розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб – 2% із частини заробітної плати в розмірі понад прожитковий мінімум для працездатних осіб
Особи, які проходять альтернативну (невійськову) службу	
Особи льотних екіпажів і бортоператори, які виконують Спеціальні роботи в польотах	1% -5% - залежно від розміру доходу
Фізичні особи, які працюють за трудовими договорами(контрактами) та мають статус держслужбовців або працюють на посадах, роботу на яких зараховують до трудового стажу на тримання пенсії за спеціальними законами України	Від 1% до 5% (за шкалою)

Мінімальний страховий внесок – сума коштів, що визначають розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір страхового внеску,

встановлених законом на день отримання заробітної плати (доходу). Мінімальний страховий внесок розраховується як мінімальна зарплата, помножена на 33,7% (33,2%+0,5%)

Виходячи із мінімальної заробітної плати, встановленої ст. 78 Закону про Державний бюджет на 2007 рік, мінімальний страховий внесок у 2007 р. становитиме:

з 1 січня: $400 \times 33,7\% = 134,8$ грн.;

з 1 липня: $420 \times 33,7\% = 141,54$ грн.;

з 1 грудня: $450 \times 33,7\% = 151,65$ грн.

Страхові внески до солідарної системи і до Накопичувального фонду нараховуються на суми доходів, в межах максимальної величини бази для нарахування страхового внеску.

Відповідно до ст. 81 Закону України “Про Державний бюджет України на 2007 рік” від 19.12.2006 р. № 3235-IV з **1 січня 2007 р. максимальна величина фактичних витрат** на оплату праці найманих працівників, сукупного оподаткованого доходу (граничної суми заробітної плати (доходу)), з яких відповідно до законів України справляються страхові внески до фондів соціального страхування, в т.ч. до Пенсійного Фонду, дорівнює п’ятнадцяти розмірам прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб (з **1 січня – 7 875 грн. з 1 квітня - 8 025 грн.; з 1 жовтня – 8 220 грн.**) на місяць у розрахунку на кожну фізичну особу – платника внесків.

Законом України “Про збір на обов’язкове державне пенсійне страхування” (ст.1) передбачено операції, при здійсненні яких слід сплачувати збори до Пенсійного фонду. Перелік таких операцій та ставки збору у 2007 році представлено у табл. 7.3.

Таблиця 7.3

Операції, з яких справляються внески до Пенсійного фонду у 2007 році

Перелік операцій	Об'єкт оподаткування	Ставки збору
Купівля-продаж безготівкової валюти	сума операції з купівлі-продажу валюти	1%
Торгівля ювелірними виробами із золота (крім обручок), платини і дорогоцінного каміння	вартість реалізованих ювелірних виробів	5%
Відчуженні легкових автомобілів, крім легкових автомобілів, якими забезпечуються інваліди, та тих автомобілів, які переходять у власність спадкоємцям за законом	вартість легкового автомобіля	3%
Придбання нерухомого майна підприємствами, незалежно від форм власності та фізичними особами, за винятком державних підприємств, що придбавають нерухоме майно за рахунок бюджетних коштів та громадян, які придбавають житло вперше	вартість нерухомого майна, зазначена в договорі купівлі-продажу такого майна	1%
Послуги стільникового рухомого зв'язку	вартість будь-яких послуг стільникового рухомого зв'язку	7.5%

Нарахування, утримання та сплату збору від суми операції з купівлі-продажу валюти, здійсненої як для власних потреб, так і за дорученням клієнтів, **проводять банки та їх установи**. При цьому збір з купівлі-продажу безготівкової валюти сплачується на рахунки **за місцем реєстрації банків** як платників страхових внесків у органах Пенсійного фонду України.

Збір з операцій з продажу ювелірних виробів із золота, платини і дорогоцінного каміння та з вартості послуг стільникового рухомого зв'язку також потрібно сплачувати **за місцем реєстрації платників** цих зборів як платників страхових внесків.

Збір з операцій з відчуження легкових автомобілів сплачується за місцем їх реєстрації **в органах Державтоінспекції**.

Порядок нарахування та строки сплати страхових внесків

База для нарахування страхових внесків як до солідарної, так і до накопичувальної системи не зменшується на суму податку на доходи з фізичних осіб.

База для нарахування страхових внесків також не зменшується на суму податків, інших обов'язкових платежів, які сплачуються з цих сум, на суми інших утримань, в т.ч. за договорами займу, придбання товарів і т.д.

Страхові внески обчислюються виключно в грошовій формі, у тому числі з виплат (доходу, що здійснюються в натуральній формі). Страхові внески нараховуються незалежно від джерел фінансування їх доходів, форми, порядку, місця виплати та використання, а також незалежно від того, були суми таких доходів фактично сплачені після їх нарахування до сплати чи ні.

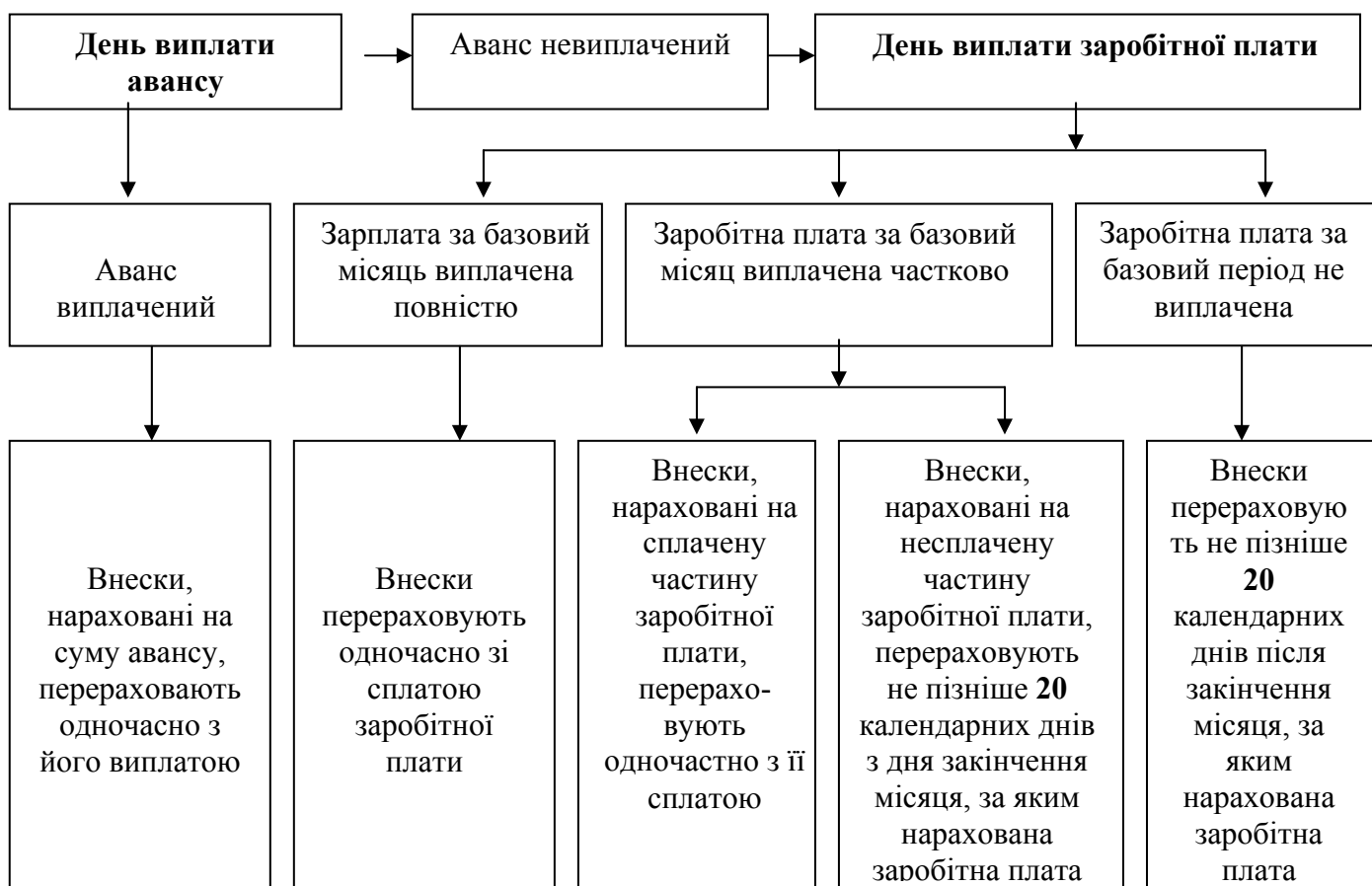
Строки сплати страхових внесків встановлено:

- при виплаті зарплати (доходу), її частини або авансу протягом звітного періоду – одночасно з виплатою (у т.ч. в не грошовій формі);
- при невиплаті зарплати (доходу) або її частини – не пізніше 20 календарних днів із дня закінчення звітного періоду.

Порядок сплати страхових внесків представлено на схемі 7.2[10].

Схема 7.2

Порядок сплати страхових внесків

Відповідно до пп. 4 п. 2 ст. 17 Закону з питань державного пенсійного страхування, страхувальник зобов'язаний подавати звітність територіальним органам Пенсійного фонду у строки, в порядку та за формою, встановленими Пенсійним фондом. Для юридичних осіб звітним періодом є місяць, а для приватних підприємців та само зайнятих осіб – квартал.

Фінансові санкції за порушення щодо нарахування, сплати і звітності з пенсійних внесків накладатимуть виключно за Законом про пенсійне страхування. Розміри фінансових санкцій представлено в таблиці 7.4.

Таблиця 7.4

Розміри фінансових санкцій

№ з/п.	Зміст порушення	Розмір фінансової санкції
1	Ухилення страхувальників від реєстрації, несвоєчасна реєстрація у територіальних органах Пенсійного фонду	10 відсотків суми страхових внесків, що підлягають сплаті за період ухилення від реєстрації (несвоєчасної реєстрації), але не менше 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (170 грн.)
2	Несплата (неперерахування), несвоєчасна сплата (несвоєчасне перерахування) страхувальниками страхових внесків, у т.ч. донарахованих страхувальниками або територіальними органами Пенсійного фонду	Штраф залежно від строку затримки платежу у розмірі: - 10 відсотків своєчасно не сплачених сум – при затримці сплати на строк до 30 календарних днів включно; - 20 відсотків своєчасно не сплачених сум – при затримці сплати на строк до 90 календарних днів включно; - 50 відсотків своєчасно не сплачених сум – при затримці сплати на строк більш 90 календарних днів
3	Приховування (заниження) страхувальником сум зарплати (виплат, доходу), на які нараховуються внески	100 відсотків суми прихованої (заниженої) зарплати (виплат, доходу). При повторному порушенні протягом року – 300 відсотків прихованої (заниженої) зарплати (виплат, доходу).
4	Донарахування територіальним органом Пенсійного фонду або страхувальником сум своєчасно не обчислених і не сплачених внесків	5 відсотків донарахованих сум за кожний повний або неповний місяць, за який вони донараховані
5	Несплата, неповна або несвоєчасна сплата авансових платежів за пенсійними внесками	50 відсотків сум несплачених або своєчасно не сплачених авансових платежів
6	Неведення в установленому порядку обліку сум зарплати (виплат, доходу), на які нараховуються страхові внески, відсутність первинних документів про обчислення і сплату пенсійних внесків	20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (340 грн.); при повторному порушенні протягом року – 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (680 грн.)

№ з/п.	Зміст порушення	Розмір фінансової санкції
7	Неподання, несвоєчасне надання, надання не за встановленою формою або надання недостовірних відомостей, які використовуються у системі персоніфікованого обліку та іншій звітності, передбаченій законодавством, до територіальних органів Пенсійного фонду	10 відсотків сум страхових внесків, які були сплачені або підлягали сплаті за відповідний звітний період, за кожний повний або неповний місяць затримки надання відомостей, звітності, але не менше 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (170 грн.). При повторному порушенні протягом року – 20 відсотків зазначених сум і не менше 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (340 грн.)

Строки давності стягнення недоїмки, пені та штрафів в сфері пенсійного законодавства не застосовуються. Страхувальники в випадках виявлення несплачених сум страхових внесків зобов'язані самостійно нарахувати та сплатити їх одночасно з пенєю в розмірах та порядку, передбаченому законом з питань державного пенсійного страхування.

Законодавчо – нормативна база:

1. Закон України від 09.07.2003р. № 1058 “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування” із змінами до Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р. № 489-V.

7.2. Внески на обов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і затратами, зумовленими народженням і похованням

Основними документами, які регулюють основи та механізм функціонування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і затратами, зумовленими народженням і похованням, є:

- Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і затратами, зумовленими народженням і похованням” від 18.01.01 р. № 2240-III;
- Закон України “Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування” від 11.01.01 р. № 2213-III, який визначає розмірів внесків до фонду страхування;
- Інструкції про порядок надходження, обліку та витрачання коштів Фонду затверджена постановою правління Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності від 26.06.01 р. № 16.

Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і затратами, зумовленими народженням і похованням” є основним документом, який регулює правові, організаційні та фінансові основи загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, в зв'язку з вагітністю та пологами, народженням дитини, та необхідністю догляду за ним, у випадках втрати, а також надання послуг санаторно-курортного лікування на оздоровлення застрахованих осіб та членів їх сімей є.

Загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням підлягають:

1) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту) на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності і господарювання або у фізичних осіб, у т.ч. в іноземних дипломатичних і консульських установах, інших представництвах нерезидентів, а також вибрані на виборні посади в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та в інших органах;

2) члени колективних підприємств, сільськогосподарських та інших виробничих кооперативів.

Громадяни України, які працюють за межами території України і не застраховані в системі соціального страхування країни, в якій вони перебувають, мають право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги відповідно до Закону¹ за умови сплати страхових внесків до Фонду соціального страхування з тимчасовою втрати працездатності відповідно до діючого законодавства, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість надана Верховною Радою України.

Особи, які забезпечують себе роботою самостійно (особи, які займаються підприємницькою, адвокатською, нотаріальною, творчою та іншою діяльністю, пов'язаною з одержанням доходу безпосередньо від цієї діяльності, в т.ч. члени творчих спілок, творчі працівники, які не є членами творчих спілок), мають право на матеріальне забезпечення та соціальні послуги відповідно до Закону² за умови сплати страхових внесків до Фонду соціального страхування з тимчасовою втрати працездатності відповідно до діючого законодавства.

Особам, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, видається свідоцтво про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке є єдиним для всіх видів страхування. Порядок видачі та зразок свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування затверджується Кабінетом Міністрів України.

Суб'єктами загальнообов'язкового державного соціального страхування в зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням є застрахована особа або інша особа, страхувальник та страховик.

Страхувальник – це роботодавець або фізична особа.

Застраховані особи – наймані працівники, а також інші особи (громадяни України, іноземці, особи без громадянства та члени їх сімей, які проживають в Україні (якщо інше не передбачено міжнародним договором України)), на користь яких здійснюється загальнообов'язкове соціальне страхування в зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням чи похованням.

Страховик – фонд соціального страхування за тимчасовою втратою працездатності.

Представниками застрахованих осіб є профспілки або їх об'єднання або інші представники.

Розмір страхових внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, щорічно за поданням Кабінету Міністрів України встановлюється Верховною Радою України відповідно для роботодавців і застрахованих осіб у відсотках:

1) для роботодавців - до сум фактичних витрат на оплату праці найманих працівників, що включають витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати,

---

¹ Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності затратами, зумовленими народженням і похованням" від 11.01.2001р. №2213-III із змінами та доповненнями

інші заохочувальні і компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, та підлягають обкладенню податком з доходів фізичних осіб;

2) для найманих працівників - до сум оплати праці, які включають основну та додаткову заробітну плату, а також інші заохочувальні та компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, які підлягають обкладенню податком з доходів фізичних осіб;

3) для застрахованих осіб, які забезпечують себе роботою самостійно - до сум оподаткованого доходу (прибутку).

Розмір внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і затратами, зумовленими народженням і похованням, встановлено Законом України "Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування" та Законом України "Про Державний бюджет України на 2007 р." і представлено в таблиці 7.5.

Страхові внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, нараховуються **в межах граничної суми заробітної плати (доходу)**, що встановлюється Кабінетом Міністрів України та є розрахунковою величиною при обчисленні допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною), вагітності та пологах.

Відповідно до ст. 81 Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р з **1 січня 2007 р. максимальна величина фактичних** витрат на оплату праці найманих працівників, сукупного оподаткованого доходу (граничної суми заробітної плати (доходу)), з яких відповідно до законів України справляються страхові внески до фондів соціального страхування, дорівнює п'ятнадцяти розмірам прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб (**з 1 січня – 7 875 грн. з 1 квітня - 8 025 грн.; з 1 жовтня – 8 220 грн.**) на місяць у розрахунку на кожну фізичну особу – платника внесків.

Таблиця 7.5

Механізм функціонування внесків на обов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і затратами, зумовленими народженням і похованням

Суб'єкти		Ставка	Термін сплати *	Вид звітності та термін її подання *
Страховальник (роботодавець або фізичні особи)	Підприємства, установи, фізичні особи, що використовують працю найманих працівників	1,5 відсотка	Одночасно з одержанням коштів на оплату праці в установах банків; У разі виплати зарплати на карткові рахунки працівників - день перерахування коштів на їх особові рахунки; У разі виплати зарплати з виручки від реалізації продукції, а також натуроплатою – не пізніше наступного дня після здійснення виплат.	Звіт за формою № 4-ФСС з ТВП про нараховані внески і витрати, пов'язані із загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, подають до органів ФСС з ТВП за місцем реєстрації платника щоквартально не пізніше 20-го числа наступного за звітним періодом місяця
	Підприємства, де кількість інвалідів становить не менше 50 відсотків загальної чисельності працюючих і за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить не менше 25 відсотків суми витрат на оплату праці, окремо:	– 0,7 відсотка для найманих працівників-інвалідів – 1,5 відсотка для інших працівників,		
	Підприємства та організації товариств УТОГ і УТОС	0,5 відсотка		
Застраховані особи (наймані працівники)	Інваліди, які працюють на підприємствах та організаціях УТОГ і УТОС	0,25 відсотка		
	Заробітна плата не перевищує розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб	0,5 відсотка		
	Заробітна плата вища прожиткового мінімуму для працездатних осіб	1,0 відсотка		
Особи, які беруть участь у соціальному страхуванні на добровільних засадах		2,0 відсотка	Щомісяця не пізніше 5 числа, наступним за місяцем отримання доходу	

Страховальники-роботодавці сплачують до Фонду різницю між нарахованими для роботодавців і найманих працівників страховими внесками та витратами, пов'язаними з наданням матеріального забезпечення та соціальних послуг застрахованим особам відповідно до Закону.

Страхові внески, сплачені в іноземній валюті, підлягають перерахуванню на рахунок Фонду у валюті України за офіційним курсом Національного банку України на день сплати страхових внесків.

* передбачено Інструкцію про порядок надходження, обліку та витрачання коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності від 26.06.2001 № 16

У разі нестачі у страхувальників-роботодавців коштів для виплати заробітної плати та сплати страхових внесків у повному обсязі нарахування їх на заробітну плату і перерахування страхових внесків до Фонду провадиться пропорційно до сум заробітної плати.

У разі незабезпечення банківськими установами перерахування страхових внесків до Фонду одночасно з видачею коштів на виплату заробітної плати банківські установи сплачують за рахунок власних коштів до Фонду суму несплачених страхових внесків.

Днем сплати страхових внесків вважається:

- у разі перерахування за безготівковими розрахунками - день подання до установи банку розрахункових документів на перерахування страхових внесків на рахунок Фонду;
- у разі сплати готівкою - день внесення коштів до банківської установи чи відділення зв'язку для перерахування на рахунок Фонду.

Види матеріального забезпечення та соціальних послуг

За загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, надаються такі види матеріального забезпечення та соціальних послуг:

- 1) допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною);
- 2) допомога по вагітності та пологах ;
- 3) допомога при народженні дитини;
- 4) допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;
- 5) допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві);
- 6) забезпечення оздоровчих заходів (оплата путівок на санаторно-курортне лікування застрахованим особам та членам їх сімей, до дитячих оздоровчих закладів, утримання санаторіїв-профілакторіїв, надання соціальних послуг у позашкільній роботі з дітьми).

Допомога по тимчасовій непрацездатності виплачується застрахованим особам залежно від страхового стажу в таких розмірах:

- 60 відсотків середньої заробітної плати (доходу) - застрахованим особам, які мають страховий стаж до п'яти років;
- 80 відсотків середньої заробітної плати (доходу) - застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'яти до восьми років;
- 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) - застрахованим особам, які мають страховий стаж понад вісім років.

Допомога по вагітності та пологах застрахованій особі виплачується за весь період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, тривалість якої становить 70 календарних днів до пологів і 56 календарних днів після пологів. Допомога по вагітності та пологах надається застрахованій особі у розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу), обчисленої відповідно до статті 53 цього Закону, і не залежить від страхового стажу.

Розрахунок допомоги по тимчасовій непрацездатності та допомоги по вагітності та пологах здійснюється, виходячи з виплат за останні 6 календарних місяців роботи роботи, що передують події, з якою пов'язана відповідна виплата. Згідно із ст. 112 Закону про Державний бюджет на 2007 рік допомога по тимчасовій непрацездатності та по вагітності та пологах застрахованим особам (крім добровільно застрахованих), які сплачували страхові внески менше шести місяців протягом останніх дванадцяти місяців перед настанням страхового випадку, виплачується виходячи з фактичної заробітної плати, з якої було сплачено страхові внески, але не вище розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на час настання страхового випадку.

Застрахованій особі (одному з батьків дитини, усиновителю чи опікуну) при народженні дитини надається одноразова допомога. Згідно зі ст. 57 Закону про Державний бюджет на 2007 рік розмір допомоги при народженні дитини становить 8500

гривень. Виплата допомоги здійснюється одноразово при народженні дитини в сумі 3400 гривень, решта – протягом наступних 12 місяців рівними частинами.

Право на допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку має застрахована особа (один із батьків дитини, усиновитель, баба, дід, інший родич або опікун), яка фактично здійснює догляд за дитиною. Зазначена допомога надається застрахованим особам у формі матеріального забезпечення, яке частково компенсує втрату заробітної плати (доходу) у період відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Згідно зі ст. 57 Закону про Державний бюджет на 2007 рік допомога при народженні дитини та по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку здійснюється за рахунок коштів відповідної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам.

Допомога на поховання надається у разі смерті застрахованої особи, а також членів сім'ї, які перебували на її утриманні. Допомога надається застрахованій особі, члену її сім'ї або іншим юридичним чи фізичним особам, які здійснили поховання.

Для забезпечення відновлення здоров'я застрахована особа та члени її сім'ї мають право на отримання санаторно-курортного лікування. Надання послуг застрахованим особам, пов'язаних із санаторно-курортним лікуванням, здійснюється за наявності медичних показань.

Відповідальність

Якщо страхувальники несвоєчасно чи не в повному обсязі сплачують страхові внески, до них застосовуються фінансові санкції, передбачені Законом з питань страхування.

У разі ліквідації (реорганізації) юридичної особи страхувальник зобов'язаний провести повний розрахунок щодо сплати страхових внесків до Фонду по день ліквідації (реорганізації) та звернутися за місцем його реєстрації як платника страхових внесків для зняття з обліку.

Страховальник-роботодавець несе відповідальність за ухилення від реєстрації як платника страхових внесків, несвоєчасність сплати та неповну сплату страхових внесків, у тому числі страхових внесків, що сплачують застраховані особи через рахунки роботодавців, а також за порушення порядку використання страхових коштів.

У разі несвоєчасної сплати страхових внесків страхувальником, у тому числі через ухилення від реєстрації як платника страхових внесків, або неповної їх сплати страхувальник сплачує суму донарахованих контролюючим органом страхових внесків (недоїмки), штраф та пеню.

За порушення строку реєстрації страхувальника як платника страхових внесків або несвоєчасність сплати страхових внесків на нього накладається штраф у розмірі 50 відсотків суми належних до сплати страхових внесків за весь період, який минув з дня, коли страхувальник повинен був зареєструватися.

За неповну сплату страхових внесків на страхувальника накладається штраф у розмірі прихованої (заниженої) суми заробітної плати, на яку відповідно до Закону з питань страхування нараховуються страхові внески, а в разі повторного порушення - у трикратному розмірі зазначеної суми.

За порушення порядку витрачання страхових коштів накладається штраф у розмірі 50 відсотків належної до сплати суми страхових внесків.

Пеня обчислюється виходячи з 120 відсотків облікової ставки Національного банку України, що діяла на момент сплати, нарахованої на повну суму недоїмки (без урахування штрафів) за весь її строк.

Не сплачені в строк страхові внески, пеня і штраф стягуються в доход Фонду із страхувальника у безспірному порядку.

Строк давності в разі стягнення страхових внесків, пені та фінансових санкцій не застосовується.

Суми коштів, безпідставно стягнені із страхувальника, підлягають поверненню у триденний строк з дня винесення рішення про безпідставність стягнення цих виплат з відшкодуванням судових витрат.

Право застосовування фінансових санкцій мають керівники виконавчої дирекції Фонду та його відділень, їх заступники.

Види правопорушень та ступінь адміністративної відповідальності внесків на обов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і затратами, зумовленими народженням і похованням представлено в таблиці 7.6.

Таблиця 7.6

Види правопорушень та розміри штрафних санкцій

Види правопорушення	Розміри штрафних санкцій
Порушення строків реєстрації як платника внесків	50% суми належних до сплати страхових внесків за весь період, що минув із дня, коли страхувальник повинен був зареєструватися
Несвоєчасна сплата страхових внесків	100% прихованої (заниженої) суми зарплати, на яку нараховують страхові внески. При повторному порушенні 300% зазначеної суми
Порушення порядку використання коштів Фонду	50% належної до сплати суми страхових внесків

Законодавчо-нормативна база:

1. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності затратами, зумовленими народженням і похованням” від 11.01.2001р. №2213-III із змінами та доповненнями.
2. Закон України “Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування” від 17.01.2002р. № 2980-III із змінами та доповненнями .

7.3. Внески на обов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття – це система прав, обов'язків та гарантій, які передбачають матеріальне забезпечення на випадок безробіття за незалежними від застрахованих осіб обставин та надання соціальних послуг за рахунок коштів фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття.

Суб'єкти страхування на випадок безробіття – застраховані особи, а також члені їх сімей та інші особи, страхувальники та страховики.

Законодавство про страхування на випадок безробіття складається з Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Закону України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” від 2 березня 2000 р. №1533-III, Закону України “Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування”, Закону України "Про зайнятість населення" та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері страхування на випадок безробіття, а також міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законодавством України про страхування на випадок безробіття, то застосовуються норми міжнародного договору.

Страхуванню на випадок безробіття *підлягають* особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту), включаючи тих, які проходять альтернативну (невійськову) службу, а також тих, які працюють неповний робочий день або неповний робочий тиждень, та на інших підставах, передбачених законодавством про працю.

Страхуванню на випадок безробіття *не підлягають*:

- працюючі пенсіонери та особи, в яких відповідно до законодавства України виникло право на пенсію;
- іноземці та особи без громадянства, які тимчасово працюють за наймом в Україні, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Від сплати страхових внесків звільняються:

- застраховані особи на період відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею шестирічного віку за медичним висновком;
- застраховані особи в частині отриманої допомоги по частковому безробіттю.

Особа набуває статусу застрахованої особи з дня укладання трудового договору, з цього дня починається сплата страхових внесків. Сплата страхових внесків припиняється з дня розірвання трудового договору.

Взяття на облік юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців здійснюється Фондом на підставі відомостей з реєстраційної картки, наданих державним реєстратором, не пізніше наступного робочого дня з дня отримання зазначених відомостей робочими органами виконавчої дирекції Фонду, а фізичних осіб, які не мають статусу підприємців та використовують найману працю, - у тижневий строк після укладання трудового договору (контракту) з першим із найманих працівників.

Роботодавець набуває статусу платника страхових внесків до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття:

юридичні особи – з дня взяття їх на облік;

фізичні особи – підприємці, які використовують найману працю, - з дня укладання трудового договору (контракту) з найманим працівником;

фізичні особи, які не мають статусу підприємців та використовують найману працю, - і день укладення трудового договору (контракту) з першим із найманих працівників.

Повідомлення про взяття на облік роботодавця як платника страхових внесків надсилається роботодавцю наступного робочого дня з дня взяття на облік.

Роботодавець зобов'язаний:

- 1) своєчасно та в повному розмірі сплачувати страхові внески;
- 2) надавати виконавчій дирекції Фонду відомості в установленому порядку про:
  - прийняття на роботу працівників;
  - заробітну плату працівників, використання робочого часу тощо;
  - плату страхових внесків, у тому числі застрахованими особами.

Особам, які підлягають страхуванню на випадок безробіття, видається свідоцтво про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке є єдиним для всіх видів соціального страхування.

Порядок видачі та зразок свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування затверджуються Кабінетом Міністрів України.

У разі ліквідації або реорганізації роботодавця зобов'язаний провести повний розрахунок щодо сплати страхових внесків до Фонду на день ліквідації або реорганізації та звернутися за місцем його обліку як платника страхових внесків для обліку отримання довідки про відсутність заборгованості.

Розміри страхових внесків устанавлюються на календарний рік:

- для роботодавця - у відсотках до сум фактичних витрат на оплату праці найманих працівників, що включають витрати на виплату основної та додаткової заробітної плати, інших заохочувальних і компенсаційних виплат, у тому числі в натуральній формі, що визначаються згідно з нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до Закону України "Про оплату праці", які підлягають обкладенню податком з доходів фізичних осіб;
- для найманих працівників - у відсотках до сум оплати праці, які включають основну і додаткову заробітну плату, а також інші заохочувальні та компенсаційні виплати (у тому числі в натуральній формі), які підлягають обкладенню податком з доходів фізичних осіб.

Розмір страхових внесків щорічно за поданням Кабінету Міністрів України встановлюється Верховною Радою України відповідно для роботодавців та застрахованих осіб одночасно із затвердженням Державного бюджету України на поточний рік. Стаття 93 Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» встановлює на 2007 рік розмір внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок від безробіття для роботодавця – 1,3 відсотка.

Страхові внески нараховуються на фактичні виплати (доходи), що не перевищують максимальної величини фактичних витрат страхувальника на оплату праці найманих працівників і доходу фізичних осіб, з якої справляються внески до Фонду, визначеної Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до ст. 81 Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р з **1 січня 2007 р. максимальна величина фактичних** витрат на оплату праці найманих працівників, сукупного оподаткованого доходу (граничної суми заробітної плати (доходу)), з яких відповідно до законів України справляються страхові внески до фондів соціального страхування, дорівнює п'ятнадцяти розмірам прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб (**з 1 січня – 7 875 грн. з 1 квітня - 8 025 грн.; з 1 жовтня – 8 220 грн.)** на місяць у розрахунку на кожну фізичну особу – платника внесків.

Роботодавці - суб'єкти підприємницької діяльності відносять страхові внески на валові витрати, суми страхових внесків виключаються з доходів працівників, що підлягають обкладанню податком з доходів фізичних осіб.

Роботодавці, діяльність яких фінансується за рахунок державного та/або місцевих бюджетів, сплачують страхові внески з коштів, передбачених на ці цілі.

Механізм функціонування внесків на обов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття представлено в таблиці 7.7.

Таблиця 7.7

Механізм функціонування внесків на обов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття

Суб'єкти	Показники для розрахунку	Ставка	Термін сплати	Вид звітності та термін її подання
Страховальник (роботодавець)	Суми фактичних витрат на оплату праці найманих працівників, що включають витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати, інші заохочувальні і компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, які підлягають обкладенню податком з доходів фізичних осіб	1,3% від суми фактичних витрат на оплату праці найманих працівників	– У день, встановлений для отримання в установі банку коштів на оплату праці; – у день перерахування підприємством коштів на особові рахунки; – не пізніше наступного дня після виплати підприємством коштів на оплату праці з виручки від реалізації продукції (наданих послуг)	Розрахункова відомість про нарахування і перерахування страхових внесків до Фонду ЗДСС України на випадок безробіття до центру зайнятості, в якому він перебуває на обліку, щоквартально до: 20 квітня, 20 липня, 20 жовтня, 25 січня

Суб'єкти	Показники для розрахунку	Ставка
Застраховані особи (наймані працівники)	Суми оплати праці, що включають основну і додаткову заробітну плату, а також інші заохочувальні та компенсаційні виплати (у тому числі в натуральній формі), які підлягають обкладанню податком з доходів фізичних осіб	0,5% (утримання від суми оплати праці);
Особи, які беруть участь у соціальному страхуванні на добровільних засадах, забезпечують себе роботою самостійно	Сума оподатковуваного доходу, прибутку	1,8 % від суми оподатковуваного доходу (прибутку)

Роботодавці та застраховані особи сплачують страхові внески один раз на місяць в день одержання роботодавцями в установах банків коштів на оплату праці.

Страхові внески, сплачені в іноземній валюті, підлягають перерахуванню на рахунок Фонду у валюті України за офіційним курсом Національного банку України на день сплати страхових внесків.

У разі нестачі у роботодавців коштів на виплату заробітної плати та сплату страхових внесків у повному обсязі, нарахування їх на заробітну плату і перерахування страхових внесків до Фонду провадиться у пропорційних сумах.

У разі незабезпечення банківськими установами перерахування страхових внесків до Фонду одночасно з видачею коштів на виплату заробітної плати, ці банківські установи сплачують за рахунок власних коштів до Фонду суму несплачених страхових внесків.

Якщо роботодавці несвоєчасно чи не в повному обсязі сплачують страхові внески, до них застосовуються санкції.

Відповідальність

Роботодавець несе відповідальність за несвоечасність сплати та неповну сплату страхових внесків, у тому числі страхових внесків, що сплачують застраховані особи через рахунки роботодавців.

У разі несвоечасної сплати страхових внесків страхувальниками або неповної їх сплати страхувальники сплачують суму донарахованих контролюючим органом страхових внесків (недоїмки), штраф та пеню.

Штраф накладається у розмірі прихованої суми виплат, на які відповідно до цього Закону нараховуються страхові внески, а в разі повторного порушення - у трикратному розмірі зазначеної суми.

Пеня обчислюється виходячи з 120 відсотків облікової ставки Національного банку України, що діяла на момент сплати, нарахованої на повну суму недоїмки (без урахування штрафів) за весь її строк.

Не сплачені в строк страхові внески, пеня і штраф стягуються в доход Фонду із страхувальника у безспірному порядку.

Строк давності у разі стягнення страхових внесків, пені, та фінансових санкцій не застосовується.

Суми коштів, безпідставно стягнені із страхувальників, підлягають поверненню у триденний строк з дня винесення рішення про безпідставність стягнення цих виплат з відшкодуванням судових витрат.

Посадові особи, винні в порушенні строку реєстрації як платника страхових внесків, несвоечасній та неповній їх сплаті, несуть адміністративну відповідальність згідно із законом.

Право накладати фінансові санкції та адміністративні штрафи від імені Фонду мають керівник виконавчої дирекції Фонду, його заступники, керівники робочих органів виконавчої дирекції Фонду в Автономній Республіці Крим, областях; містах Києві і Севастополі та їх заступники.

Види правопорушень та ступінь адміністративної відповідальності внесків на внесків на обов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття представлено в таблиці 7.8.

Таблиця 7.8

Види правопорушень та розміри штрафних санкцій

Види правопорушення	Розміри штрафних санкцій
Несвоечасна (неповна) сплата страхових внесків	100% прихованої (заниженої) суми зарплати, на яку нараховують страхові внески. При повторному порушенні 300% зазначеної суми

Законодавчо – нормативна база:

Закон України від 2 березня 2000 р. №1533-III “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” із змінами Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р. № 489-V.

7.4. Внески на обов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Закон України від 23 вересня 1999 р. №1105-XIV “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного

захворювання, які спричинили втрату працездатності”, відповідно до Конституції України та Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, визначає правову основу, економічний механізм та організаційну структуру загальнообов'язкового державного соціального страхування громадян від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які призвели до втрати працездатності або загибелі застрахованих на виробництві.

Страхування від нещасного випадку є самостійним видом загальнообов'язкового державного соціального страхування, за допомогою якого здійснюється соціальний захист, охорона життя та здоров'я громадян у процесі їх трудової діяльності.

Суб'єктами страхування від нещасного випадку є застраховані громадяни, а в окремих випадках - члени їх сімей та інші особи, страхувальники та страховик.

Застрахованою є фізична особа, на користь якої здійснюється страхування.

Страхувальниками є роботодавці, а в окремих випадках - застраховані особи.

Страховик - Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України (далі - Фонд соціального страхування від нещасних випадків).

Об'єктом страхування від нещасного випадку є життя застрахованого, його здоров'я та працездатність.

Роботодавець як страхувальник зобов'язаний:

- 1) своєчасно реєструватися у Фонді соціального страхування від нещасних випадків;
- 2) своєчасно та повністю сплачувати в установленому порядку страхові внески до Фонду соціального страхування від нещасних випадків;
- 3) інформувати робочий орган виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків:
  - а) про кожний нещасний випадок або професійне захворювання на підприємстві;
  - б) про зміну технології робіт або виду діяльності підприємства для переведення його до відповідної групи тарифів небезпеки;
  - в) не пізніше як за два місяці - про ліквідацію підприємства;
- 4) щорічно подавати робочому органу виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків відомості про чисельність працівників, річну суму заробітної плати, річний фактичний обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), кількість нещасних випадків і професійних захворювань на підприємстві за минулий календарний рік;
- 5) безоплатно створювати всі необхідні умови для роботи на підприємстві представників Фонду соціального страхування від нещасних випадків;

Розміри страхових внесків страхувальників обчислюються:

- для роботодавців - у відсотках до сум фактичних витрат на оплату праці найманих працівників, що включають витрати на виплату основної та додаткової заробітної плати, на інші заохочувальні і компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, що визначаються відповідно до Закону України "Про оплату праці", які підлягають обкладенню податком з доходів фізичних осіб;
- для добровільно застрахованих осіб - у відсотках до мінімальної заробітної плати.

Страхові внески нараховуються в межах граничної суми заробітної плати (доходу), що встановлюється Кабінетом Міністрів України та є розрахунковою величиною при обчисленні страхових виплат.

Відповідно до ст. 81 Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р з **1 січня 2007 р. максимальна величина фактичних витрат** на оплату праці найманих працівників, сукупного оподаткованого доходу (граничної суми заробітної плати (доходу)), з яких відповідно до законів України справляються страхові внески до фондів соціального страхування, дорівнює п'ятнадцяти розмірам прожиткового мінімуму, встановленого законом для працездатних осіб (**з 1 січня – 7 875 грн. з 1 квітня - 8 025 грн.; з 1 жовтня – 8 220 грн.**) на місяць у розрахунку на кожну фізичну особу – платника внесків.

Механізм функціонування внесків на обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності представлено в таблиці 7.9.

Таблиця 7.9

Механізм функціонування внесків на обов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Суб'єкти	Показники для розрахунку	Ставка	Термін сплати	Вид звітності та термін її подання
Роботодавці	Суми фактичних витрат на оплату праці найманих працівників, що включають витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати, інші заохочувальні і компенсаційні виплати, у тому числі в натуральній формі, які підлягають обкладанню податком з доходів фізичних осіб	У відсотках до об'єкту оподаткування згідно із законодавством	<u>Юридичними особами</u> - щомісяця, одночасно з отриманням коштів на оплату праці в установах банків; - не пізніше наступного дня після виплати коштів на оплату праці з готівкової виручки <u>фізичними особами</u> , які використовують працю найманих працівників, - щомісяця не пізніше 10-го числа, наступного за місяцем, за який сплачена заробітна плата	Розрахункова відомість про нарахування та перерахування страхових внесків і витрачання коштів фонду подається шоквартально до 20.04; 20.07; 20.10; до 25.01 року наступного за звітним
Особи, які беруть участь у соціальному страхуванні на добровільних засадах	Законодавчо встановлений розмір мінімальної середньомісячної заробітної плати		В строки, передбачені для сплати цими особами податків, але не пізніше 3 - х місяців з дня подачі заяви про страхування в робочій орган виконавчої дирекції Фонду	

Розмір страхового внеску залежить від класу професійного ризику виробництва, до якого віднесено підприємство, знижки до нього (за низькі рівні травматизму, професійної захворюваності та належний стан охорони праці) чи надбавки (за високі рівні травматизму, професійної захворюваності та неналежний стан охорони праці).

Розмір зазначеної знижки чи надбавки не може перевищувати 50 відсотків страхового тарифу, встановленого для відповідної галузі економіки (виду робіт).

Якщо страхувальник здійснює свою діяльність з кількох галузей (підгалузей) економіки або видів робіт, він підлягає віднесенню до тієї/того з них, котра/котрий має найбільшу питому вагу в обсязі реалізованої продукції.

Розрахунок розміру страхового внеску для кожного підприємства провадиться Фондом соціального страхування від нещасних випадків відповідно до Порядку

визначення страхових тарифів для підприємств, установ та організацій на загальнообов'язкове соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Страхувальник здійснює страховий внесок у Фонд соціального страхування від нещасних випадків у порядку і строки, які визначаються страховиком.

Якщо на страхувальника протягом календарного року накладався штраф за порушення законодавства про охорону праці, він втрачає право на знижку страхового тарифу.

Суми надбавок до страхових тарифів і штрафів сплачуються страхувальником із суми прибутку, а при відсутності прибутку відносяться на валові витрати виробництва; для бюджетних установ та організацій - із коштів на утримання страхувальника.

У разі систематичних порушень нормативних актів про охорону праці, внаслідок чого зростає ризик настання нещасних випадків і професійних захворювань, підприємство у будь-який час за рішенням відповідного робочого органу виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на основі відповідного подання страхового експерта, який обслуговує це підприємство, може бути віднесено до іншого, більш високого класу професійного ризику виробництва. Цей захід може мати і зворотню дію, але з початку фінансового року.

Органи Фонду соціального страхування від нещасних випадків мають право проводити в порядку, визначеному законодавством України, планові та позапланові виїзні перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємницької діяльності щодо сплати та цільового використання ними збору на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків.

Щорічні та позапланові аудиторські перевірки щодо сплати та цільового використання збору загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків, що проводяться за рішенням наглядової ради, здійснюють незалежні аудиторські організації. До перевірки можуть бути залучені державні податкові адміністрації.

Юридичні та фізичні особи, що здійснюють операції з коштами загальнообов'язкового державного соціального страхування, зобов'язані представляти контролюючим органам необхідні документи та відомості, що належать до сфери їх діяльності. Законом № 1105 встановлено загальнообов'язкове страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Тарифи на цей вид страхування для роботодавців – юридичних та фізичних осіб визначаються в відсотках до фактичних витрат на оплату праці найманих робітників, які включають витрати на виплату основної і додаткової заробітної плати, та інші заохочувальні та компенсаційні виплати, в тому числі в натуральній формі, що визначається відповідно до Закону України “Про оплату праці, які підлягають обкладанню податком з доходів фізичних осіб.

Розмір тарифів на страхування від нещасного випадку на виробництві і професійного захворювання, які спричинили втрату непрацездатності у 2006 році встановлено відповідно до класів професійного ризику виробництва згідно ст. 91 закону про Державний бюджет на 2007 р. (таблиця 7.10):

Таблиця 7.10

Тарифи на страхування від нещасного випадку

Клас професійного ризику виробництва	Страховий тариф (у відсотках до фактичних витрат на оплату праці найманих)	Клас професійного ризику виробництва	Страховий тариф (у відсотках до фактичних витрат на оплату праці найманих)	Клас професійного ризику виробництва	Страховий тариф (у відсотках до фактичних витрат на оплату праці найманих працівників)
--------------------------------------	--	--------------------------------------	--	--------------------------------------	--

	працівників)		працівників)		
1	0,66	24	1,20	47	2,14
2	0,67	25	1,23	48	2,16
3	0,68	26	1,29	49	2,18
4	0,69	27	1,35	50	2,35
5	0,70	28	1,41	51	2,37
6	0,72	29	1,48	52	2,42
7	0,73	30	1,50	53	2,44
8	0,75	31	1,51	54	2,47
9	0,76	32	1,55	55	2,56
10	0,78	33	1,56	56	2,64
11	0,80	34	1,67	57	2,91
12	0,82	35	1,68	58	2,92
13	0,83	36	1,76	59	3,00
14	0,85	37	1,77	60	3,38
15	0,90	38	1,86	61	3,66
16	0,94	39	1,87	62	3,80
17	0,96	40	1,89	63	4,09
18	1,03	41	1,90	64	4,30
19	1,06	42	1,93	65	6,51
20	1,07	43	1,95	66	6,62
21	1,08	44	2,00	67	13,60
22	1,09	45	2,01		
23	1,16	46	2,09		

Підсобно-допоміжні виробництва (підрозділи) підприємств, що займаються іншими видами виробництва і перебувають на самостійному балансі, при визначенні розмірів страхових внесків, відносяться до галузі економіки, яким відповідає їх діяльність. Тобто тариф для таких підрозділів буде відрізнятися від тарифу головного підприємства.

Для бюджетних установ та організацій, які фінансуються або дотуються з бюджету, страхові тарифи встановлюються в розмірі 0,2 відсотка від суми фактичних витрат на оплату праці найманих працівників.

Добровільно застрахована фізична особа сплачує внесок до фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України у розмірі однієї мінімальної заробітної плати, а якщо ця особа є інвалідом, – у розмірі 0,5 мінімальної заробітної плати, установлені на день сплати страхового внеску.

Перерахування коштів на рахунок Фонду юридичною особою проводиться одночасно з отриманням грошових коштів на оплату праці в установах банку.

Фізичні особи перераховують збір не пізніше 10-го числа місяця, наступного за місяцем виплати заробітної плати.

Середньомісячний заробіток для обчислення суми страхових виплат потерпілому визначаються згідно з порядком обчислення середньої заробітної плати для виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Види правопорушень та ступінь адміністративної відповідальності страхування від нещасного випадку представлено в таблиці 7.11.

Таблиця 7.11

Види правопорушень та ступінь адміністративної відповідальності

Види порушення	Розмір санкцій
----------------	----------------

Порушення строків реєстрації як платника внесків	Від 8 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 10 до 20 НМДГ , якщо зазначені правопорушення вчинено особою, на яку протягом року було накладено адміністративне стягнення за одне з перелічених правопорушень)
Несвоєчасна сплата страхових внесків	-
Несвоєчасне інформування Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України про чисельність працівників, річний фактичний обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), річну суму заробітної плати на підприємстві, нещасні випадки на виробництві та професійні захворювання, що сталися на підприємстві, про зміну технології робіт, виду діяльності або його ліквідацію	-

Законодавчо-нормативна база:

1. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” від 23.09.99 р. № 1105-XIV із змінами Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р. № 489-V.
2. Закон України “Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” від 22.02.2001 р. № 2272-III.
3. Інструкція про порядок перерахування, обліку та витрачання страхових коштів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, затверджена Постановою правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 20.04.2001 № 12.
4. Порядок визначення страхових тарифів для підприємств, установ та організацій на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 13.09.2000 р. № 1423 зі змінами та доповненнями.

Тести

1. Яке визначення є правильним:
  - А. Мінімальний страховий внесок – сума коштів, що визначається розміром мінімальної заробітної плати, встановленим законом на день отримання заробітної плати (доходу).
  - В. Мінімальний страховий внесок – сума коштів, що визначають розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати, встановленого законом на 1 січня звітного податкового року, на розмір страхового внеску.
  - С. Мінімальний страховий внесок – сума коштів, що визначають розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір страхового внеску, встановлених законом на день отримання заробітної плати (доходу).
2. Визначити суму внеску до Пенсійного фонду юридичної особи. У штаті підприємства троє найманих працівників. За січень 2007 р. фонд оплати праці складає: працівника А (працює на умовах 0,25 ставки) – 500 грн., працівника Б – 8000 грн., працівника В (інвалід II групи) – 4000 грн. Сума внеску до Пенсійного фонду до сплати складає:
  - А. 3222
  - В. 3164,75
  - С. 3180,5
  - Д. 3232.
3. Ким встановлюється розмір внесків до фонду соціального страхування на випадок від безробіття:
  - А. Державною податковою адміністрацією;
  - В. Кабінетом Міністрів України;
  - С. Верховною Радою України;
  - Д. Адміністрацією Президента України.
4. Визначити суму внеску, що підлягає сплаті до фонду соціального страхування від тимчасової втрати працездатності юридичною особою. У штаті підприємства троє найманих працівників. За січень 2007 р. нараховано: працівнику А (працює на умовах 0,25 ставки) заробітну плату – 500 грн., працівнику Б заробітну плату (з 1 по 20 січня) – 3000 грн., та допомогу з тимчасової непрацездатності (з 22 по 31 січня) - 420 грн. працівника В – 3500 грн. Сума внеску до фонду соціального страхування від тимчасової втрати працездатності до сплати складає:
  - А. 172,5
  - В. 175,0
  - С. 247,5 до відшкодування з ФСС ТВП
  - Д. 15.
5. Сплату внесків до фонду соціального страхування на випадок від безробіття здійснюють:
  - А. Роботодавці;
  - В. Наймані працівники;
  - С. Роботодавці і наймані працівники;
  - Д. Страховик.

Питання для самоконтролю:

1. Хто є платниками внесків на обов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування?
2. Назвіть ставки збору на обов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування ?
3. Яким чином здійснюється реєстрація платників?

4. Який порядок обчислення і строки сплати збору на обов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування?
5. Як здійснюється визначення боргу (недоїмки) зі сплати збору на обов'язкове державне пенсійне та соціальне страхування?
6. Який порядок нарахування та погашення пені?
7. Який порядок застосування штрафних санкцій?
8. Яку звітність заповнюють платники Пенсійного Фонду та соціального страхування?
9. Як здійснюється контроль за сплатою внесків?
10. Які обов'язки платників внеску?
11. Яка відповідальність платників внесків?

Розділ 8. Спрощена система оподаткування

8.1. Єдиний податок

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва може застосовуватися поряд з діючою системою оподаткування, обліку та звітності, передбаченою законодавством, на вибір суб'єкта малого підприємництва.

Відповідно до "Порядку видачі Свідоцтва про сплату єдиного податку", затвердженого Наказом Державної податкової адміністрації України від 23 жовтня 1999 р. № 599 для переходу до спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності, суб'єкт малого підприємництва - фізична особа подає в орган державної податкової служби за місцем його реєстрації письмову заяву за встановленою формою та платіжний документ (квитанція, копія платіжного доручення з відміткою банківської установи) про сплату єдиного податку за період не менше ніж календарний місяць. Суб'єкт малого підприємництва - юридична особа обов'язково у заяві зазначає, яку ставку єдиного податку ним обрано.

Заява має бути подана не пізніше, ніж за 15 днів до початку наступного звітного (податкового) періоду (кварталу) за умови сплати всіх установлених податків і обов'язкових платежів, термін сплати яких настав на дату подання заяви.

Рішення про перехід на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності для юридичних та фізичних може бути прийняте не більше одного разу за календарний рік. Свідоцтво видається на рік. У разі щомісячної сплати єдиного податку, його сплата здійснюється не пізніше 20-го числа місяця, наступного за тим, в якому здійснювалася попередня сплата єдиного податку.

Орган державної податкової служби зобов'язаний протягом десяти робочих днів видати безоплатно свідоцтво про право застосування єдиного податку або надати письмову мотивовану відмову.

Суб'єкти малого підприємництва - фізичні особи мають право самостійно обрати спосіб оподаткування доходів за єдиним податком шляхом отримання свідоцтва про сплату єдиного податку.

Ставка єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва - фізичних осіб встановлюється місцевими радами за місцем їх державної реєстрації залежно від виду діяльності і не може становити менше 20 гривень та більше 200 гривень на місяць.

У разі, коли фізична особа - суб'єкт малого підприємництва здійснює кілька видів підприємницької діяльності, для яких встановлено різні ставки єдиного податку, нею придбається одне свідоцтво і сплачується єдиний податок, що не перевищує встановленої максимальної ставки.

Якщо платник єдиного податку здійснює підприємницьку діяльність з використанням найманої праці або за участю у підприємницькій діяльності членів його сім'ї, ставка єдиного податку збільшується на 50 відсотків за кожен особу.

Сплачена сума єдиного податку є остаточною і не включається в перерахунок загальних податкових зобов'язань такого платника податку. При цьому доходи, отримані

платником єдиного податку, не включаються до складу його сукупного оподаткованого доходу за підсумками звітного року.

Суб'єкт підприємницької діяльності - фізичні особа, яка сплачує єдиний податок, не звільняється від обов'язку нарахування, відрухування та перерахування до державних цільових фондів зборів, пов'язаних з виплатою заробітної плати працівникам, які перебувають з ним у трудових відносинах, включаючи членів його сім'ї.

Суб'єкт підприємницької діяльності – фізична особа, яка сплачує єдиний податок, не звільняється від обов'язку нарахування, утримання та перерахування до бюджету податку з доходів фізичних осіб по доходам, що виплачуються найманим працівникам.

Суб'єкт підприємницької діяльності - фізична особа сплачує єдиний податок щомісяця не пізніше 20 числа наступного місяця на окремий рахунок відділень Державного казначейства України.

Відділення Державного казначейства України наступного дня після надходження коштів перераховують суми єдиного податку у таких розмірах:

- до місцевого бюджету - 43 відсотки;
- до Пенсійного фонду України - 42 відсотки;
- на обов'язкове соціальне страхування - 15 відсотків (у тому числі до Державного фонду сприяння зайнятості населення - 4 відсотки) для відшкодування витрат, які здійснюються відповідно до законодавства у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, а також витрат, зумовлених народженням та похованням.

Суб'єкт підприємницької діяльності - юридична особа, який перейшов на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, самостійно обирає одну з наступних ставок єдиного податку:

- 6 відсотків суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без урахування акцизного збору у разі сплати податку на додану вартість згідно із Законом України "Про податок на додану вартість";
- 10 відсотків суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), за винятком акцизного збору, у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

Суб'єкти підприємницької діяльності - юридичні особи сплачують єдиний податок щомісяця не пізніше 20 числа наступного місяця на окремий рахунок відділень Державного казначейства України.

Відділення Державного казначейства України наступного дня після надходження коштів перераховують суми єдиного податку у таких розмірах:

- до місцевого бюджету - 43 відсотки;
- до Пенсійного фонду України - 42 відсотки;
- на обов'язкове соціальне страхування - 15 відсотків (у тому числі до Державного фонду сприяння зайнятості населення - 4 відсотки) для відшкодування витрат, які здійснюються відповідно до законодавства у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, а також витрат, зумовлених народженням та похованням.

Згідно з п. 4 Прикінцевих положень Закону про Державний бюджет на 2005р. № 2505-IV, сплата та зарахування до бюджетів і державних цільових фондів сум єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва здійснюються в порядку та на умовах, які діяли до 1 січня 2005 р.

Указом Президента України “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва від 28.06.1999 р. № 746/99 “Про внесення змін до Указу Президента України від 03.07.98 р. № 727” передбачено для суб'єктів малого підприємництва, які сплачують єдиний податок, що вони не є платниками таких видів податків і зборів (обов'язкових платежів):

- податку на додану вартість, крім випадку, коли юридична особа обрала спосіб оподаткування доходів за єдиним податком за ставкою 6 відсотків;
- податку на прибуток підприємств;

- податку на доходи фізичних осіб (для фізичних осіб - суб'єктів малого підприємництва);
- плати (податку) за землю;
- збору на спеціальне використання природних ресурсів;
- збору на обов'язкове соціальне страхування;
- комунального податку;
- податку на промисел;
- збору на обов'язкове державне пенсійне страхування;
- збору за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг;
- внесків до Фонду України соціального захисту інвалідів;
- внесків до Державного фонду сприяння зайнятості населення;
- плати за патенти згідно із Законом України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності".

Дія Указу Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва від 28.06.1999 р. № 746/99 "Про внесення змін до Указу Президента України від 03.07.98 р. № 727" не поширюється на:

- суб'єктів підприємницької діяльності, на яких поширюється дія Закону України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" у частині придбання спеціального патенту;
- довірчі товариства, страхові компанії, банки, інші фінансово-кредитні та небанківські фінансові установи;
- суб'єктів підприємницької діяльності, у статутному фонді яких частки, що належать юридичним особам - учасникам та засновникам даних суб'єктів, які не є суб'єктами малого підприємництва, перевищують 25 відсотків;
- фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи і здійснюють торгівлю лікоро-горілчаними та тютюновими виробами, пально-мастильними матеріалами;
- спільну діяльність, визначену Законом України "Про оподаткування прибутку підприємств" (п.п 7.7).

Відповідно до п. 4 Прикінцевих положень Закону про Державний бюджет на 2005р. № 2505-IV установлено, що з 1 липня 2005 р. до прийняття Закону України «Про спрощену систему оподаткування» Указ № 727/98 застосовується з урахуванням таких особливостей, зокрема для юридичних осіб, спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва **не поширюється на:**

- суб'єктів підприємницької діяльності, які провадять діяльність у сфері грального бізнесу (в тому числі діяльність, пов'язану із влаштуванням казино, інших гральних місць (домів), гральних автоматів з грошовим або майновим виграшем, проведенням лотерей (у тому числі державних) та розіграшів з видачею грошових виграшів у готівковій або майновій формі), здійснюють обмін іноземної валюти;
- суб'єктів підприємницької діяльності, які є виробниками підакцизних товарів, здійснюють господарську діяльність, пов'язану з експортом, імпортом та оптовим продажем підакцизних товарів, оптовим та роздрібним продажем підакцизних пально-мастильних матеріалів;
- суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють операції у сфері обігу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, що підлягають ліцензуванню відповідно до Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності".

Механізм функціонування єдиного податку представлено в таблиці 8.1:

Таблиця 8.1

Механізм функціонування єдиного податку

Платники	Об'єкт	Ставка	Термін сплати
----------	--------	--------	---------------

	оподаткування		
Юридичні особи в яких за рік: – середньооблікова чисельність працюючих не перевищує 50 осіб; – обсяг виручки яких від реалізації продукції не перевищує 1 млн. грн.	Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); виручка від реалізації основних фондів	– 6 % без урахування акцизного збору у разі сплати ПДВ; – 10 % за винятком акцизного збору, у разі включення ПДВ до складу єдиного податку	Не пізніше 20 числа наступного місяця
Фізичні особи у трудових відносинах з якими протягом року: – перебуває не більше 10 осіб; – обсяг виручки яких від реалізації продукції не перевищує 500 тис. грн.	Не встановлюється	У фіксованому розмірі залежно від виду діяльності в межах від 20 до 200 грн. У разі використання найманої праці ставка збільшується на 50% на кожного працівника	Перший раз авансом; Далі - не пізніше 20 числа місяця, що настає за тим, у якому проводилась попередня оплата.

Відмову від застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності і повернення до раніше встановленої системи оподаткування суб'єкти малого підприємництва можуть здійснювати з початку наступного звітного (податкового) періоду (кварталу) у разі подання відповідної заяви до органів державної податкової служби не пізніше, ніж за 15 днів до закінчення попереднього звітного (податкового) періоду (кварталу).

Для визначення результатів підприємницької діяльності на підставі хронологічного відображення здійснених господарських і фінансових операцій платник єдиного податку веде Книгу обліку доходів і витрат згідно із наказом Державної податкової адміністрації від 16 жовтня 2003 р. № 490.

Платники податку, які відповідно до Закону з питань оподаткування фізичних осіб зобов'язані подавати декларацію або мають право на таке подання з метою повернення надміру сплачених податків, ведуть Книгу обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподаткованого доходу.

Платники податку повинні заводити Книгу самостійно. Книга може мати вигляд зошита чи блокнота і купується платниками самостійно. Книга нумерується, прошнуровується і затверджується підписом начальника або заступника начальника податкової інспекції і скріплюється печаткою. Записи здійснюються кульковою або чорнильною ручкою чітко, розбірливо, виправлення не допускаються.

Протягом року для платника єдиного податку встановлюються звітні періоди, що дорівнюють кварталу. **В п'ятиденний термін**, після закінчення звітного періоду платник єдиного податку подає звіт за установленою формою, який залишається у справі платника єдиного податку.

Звіт подається особисто платником єдиного податку або надсилається поштою до органу державної податкової служби за місцем державної реєстрації його як суб'єкта підприємницької діяльності. При особистому поданні звіту датою подання вважається дата реєстрації його в органі державної податкової служби, а при надсиланні звіту поштою - дата відправки на штампі відділення зв'язку.

Законодавчо нормативна база:

1. Указ Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" від 28.06.1999 р. № 746/99 "Про внесення змін до Указу Президента України від 03.07.98 р. № 727" із змінами та доповненнями.
2. Наказ Державної податкової адміністрації України від 23 жовтня 1999 р. № 599 "Про Порядок видачі Свідоцтва про сплату єдиного податку".
3. Наказ Державної податкової адміністрації від 16 жовтня 2003 р. № 490 -Книга обліку доходів і витрат.

8.2. Фіксований сільськогосподарський податок

Фіксований сільськогосподарський податок - це податок, який не змінюється протягом терміну визначеного Законом з питань оподаткування фіксованим сільськогосподарським податком і справляється з одиниці земельної площі.

Фіксований сільськогосподарський податок сплачується в рахунок таких податків і зборів (обов'язкових платежів):

- податку на прибуток підприємств;
- плати (податку) за землю;
- податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів;
- комунального податку;
- збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету;
- плати за придбання торгового патенту на здійснення торговельної діяльності;
- збору за спеціальне використання природних ресурсів (щодо користування водою для потреб сільського господарства).

Інші податки та збори (обов'язкові платежі), визначені Законом України "Про систему оподаткування", сплачуються сільськогосподарськими товаровиробниками в порядку і розмірах, визначених законодавчими актами України.

Особи можуть бути зареєстровані як платники фіксованого сільськогосподарського податку, якщо такі особи є сільськогосподарськими підприємствами різних організаційно-правових форм, передбачених законами України, селянські та інші господарства, які займаються виробництвом (виращуванням), переробкою та збутом сільськогосподарської продукції, а також рибницькі, рибальські та риболовецькі господарства, які займаються розведенням, виращуванням та виловом риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах), в яких сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік, перевищує 75 відсотків загальної суми валового доходу.

Новостворені суб'єкти господарювання, основним видом діяльності яких є виробництво (виращування), переробка та збут сільськогосподарської продукції, у рік створення є платниками фіксованого сільськогосподарського податку. Підприємства, які займаються іншими видами діяльності, крім сільськогосподарської, зазначеної у цій статті, з метою оподаткування ведуть окремий облік фінансових результатів від інших видів господарської діяльності відповідно до пункту 7.20 статті 7 Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств", які підлягають оподаткуванню на загальних підставах";

Якщо особа створюється шляхом злиття, приєднання, поділу (виділу), перетворення або виділу згідно з відповідними нормами Цивільного кодексу України, то норма щодо дотримання не менш як 75 відсотків загальної суми валового доходу від реалізації (поставки) сільськогосподарської продукції (супутніх послуг) протягом останнього податкового періоду поширюється на:

- усіх осіб солідарно, які зливаються або приєднуються;
- кожному окрему особу, створену шляхом поділу або виділу;
- особу, створену шляхом перетворення.

Особа знімається з податкової реєстрації як платник ФСП за власною ініціативою, якщо така особа подає письмову заяву щодо добровільного зняття з такої податкової реєстрації.

Особа знімається з податкової реєстрації як платник ФСП за рішенням податкового органу, якщо:

- така особа підпадає під регулювання норм Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом";
- така особа ліквідується, у тому числі шляхом злиття, приєднання або перетворення.

У разі, коли у звітному податковому періоді валовий дохід від операції з реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки становить менш як 75 відсотків загальної суми валового доходу, підприємство сплачує податки у наступному періоді на загальних підставах.

Зміна порядку сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) протягом звітного (податкового) року не допускається.

Об'єктом оподаткування для платників фіксованого сільськогосподарського податку (далі - платники податку) є площа сільськогосподарських угідь, переданих сільськогосподарському товаровиробнику у власність або наданих йому у користування, в тому числі на умовах оренди, а також земель водного фонду, які використовуються рибницькими, рибальськими та риболовецькими господарствами для розведення, вирощування та вилову риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах).

Ставка фіксованого сільськогосподарського податку з одного гектара сільськогосподарських угідь встановлюється у відсотках до їх грошової оцінки, проведеної за станом на 1 липня 1995 року, відповідно до Методики, затвердженої Кабінетом Міністрів України, в таких розмірах:

- для ріллі, сіножатей та пасовищ – **0,15**;
- для багаторічних насаджень – **0,09**.
- для земель водного фонду, які використовуються рибницькими, рибальськими та риболовецькими господарствами для розведення, вирощування та вилову риби у внутрішніх водоймах, - **0,45** відсотка грошової оцінки одиниці площі ріллі по областях та Автономній Республіці Крим.

Платники податку визначають суму фіксованого сільськогосподарського податку на поточний рік і подають розрахунок органу державної податкової служби за місцем знаходження платника податку до 1 лютого поточного року.

Сплата податку проводиться щомісячно протягом 30 календарних днів, наступних за останнім календарним днем базового звітного (податкового) місяця, у розмірі третини суми податку, визначеної на кожний квартал від річної суми податку, у таких розмірах:

- у I кварталі - 10 відсотків;
- у II кварталі - 10 відсотків;
- у III кварталі - 50 відсотків;
- у IV кварталі - 30 відсотків.

Платники податку перераховують у визначений строк загальну суму коштів на відповідний рахунок місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки.

Відповідно до Закону про Державний бюджет на 2007 рік фіксований сільськогосподарський податок у повному обсязі належить до доходів загального фонду місцевих бюджетів.

Органи державної податкової служби у районах ведуть облік нарахування і сплати сум фіксованого сільськогосподарського податку за формою і в порядку, затвердженими Державною податковою адміністрацією України.

Контроль за своєчасним і повним надходженням сум фіксованого сільськогосподарського податку здійснюють органи державної податкової служби.

Платники податку несуть відповідальність за правильність обчислення, своєчасність подання розрахунків та сплати сум фіксованого сільськогосподарського податку згідно із законодавчими актами України.

Механізм оподаткування фіксованого сільськогосподарського податку представлено в таблиці 8.2:

Таблиця 8.2

Механізм оподаткування фіксованого сільськогосподарського податку

Платники	Об'єкт оподаткування	Ставка у відсотках до грошової оцінки	Термін сплати
Сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм, селянські та інші господарства, які займаються виробництвом (виращуванням), переробкою та збутом сільськогосподарської продукції, в яких сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік, перевищує 75 відсотків загальної суми валового доходу підприємства.	Площа сільськогосподарських угідь, переданих сільськогосподарському товаровиробнику у власність або наданих йому у користування, в тому числі на умовах оренди.	<p>– для ріллі, сіножатей і пасовищ — 0,15 %;</p> <p>– для багаторічних насаджень — 0,09 %;</p> <p>– для земель водного фонду – 0,45%;</p> <p>У гірських зонах і поліських територіях:</p> <p>– для ріллі, сіножатей і пасовищ — 0,09 %;</p> <p>– для багаторічних насаджень — 0,03 %;</p>	протягом 30 календарних днів, наступних за останнім календарним днем базового звітного (податкового) місяця";

Ст. 8-1 Закону України “Про податок на додану вартість”^{*} передбачає, що платник фіксованого сільськогосподарського податку може обрати **спеціальний режим оподаткування податком на додану вартість** (дію ст.8-1 Закону України “Про податок на додану вартість” призупинено до 1 січня 2008 року ЗУ від 19.10.2006р. N 273-V.). Спеціальний режим оподаткування передбачає звільнення сільськогосподарського підприємства від обов'язків сплати цього податку за ставкою 20%. При цьому оподаткування операцій з продажу (поставки) сільськогосподарським підприємством сільськогосподарської продукції за такими ставками податку на додану вартість:

- **6 відсотків** від вартості проданих (поставлених) товарів лісового господарства та рибальства, супутніх їм послуг;
- **9 відсотків** від вартості проданих (поставлених) товарів сільського господарства, супутніх їм послуг.

Сума податку, отримана сільськогосподарським підприємством внаслідок застосування зазначених ставок повністю залишається у власності сільськогосподарського підприємства, не підлягає сплаті (стягненню) до бюджету та використовується для відшкодування сум податків на додану вартість, сплачених (нарахованих) таким сільськогосподарським підприємством на ціну виробничих факторів, а також для інших цілей.

Під виробничими факторами розуміють товари (послуги), які придбаваються сільськогосподарським підприємством для їх використання у виробництві сільсько-

^{*} Закон України “Про податок на додану вартість” від 03.04.1997р. № 168 зі змінами і доповненнями

¹² Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» в редакції від 22.05.1997р. № 283;

господарської продукції, включаючи придбання основних фондів, які переважно використовуються для такого виробництва.

При поставці сільськогосподарським підприємством товарів (послуг), які не підпадають під визначення сільськогосподарської продукції, до складу податкових зобов'язань з ПДВ сільськогосподарського підприємства включаються суми податку, нарахованого за ставкою 20%, а до складу податкового кредиту включаються суми податку, нараховані на суму витрат, що не є виробничими факторами у сфері сільського господарства відповідно до цієї статті. При цьому сума ПДВ, належного до сплати до бюджету або бюджетному відшкодуванню, розраховується за загальними правилами Закону про податок на додану вартість.

Якщо сільськогосподарське підприємство - суб'єкт спеціального режиму оподаткування здійснює оподатковувані операції з товарами (послугами), відмінними від сільськогосподарської продукції, на суму, що перевищує 300 000 грн. протягом останніх дванадцяти календарних місяців, то з місяця, наступного за місяцем, в якому досягається таке перевищення, таке сільськогосподарське підприємство зобов'язане перейти на загальний режим оподаткування податком на додану вартість.

Законодавчо нормативна база:

Закон України "Про фіксований сільськогосподарський податок" від 17.12.1998 р. № 320 із змінами та доповненнями.

8.3. Фіксований податок

Приватний підприємець може самостійно приймати рішення про спосіб оподаткування доходів за фіксованим податком.

Не дозволяється застосування фіксованого податку при здійсненні торгівлі лікєро-горілчаними та тютюновими виробами.

Доходи громадянина, одержані від здійснення підприємницької діяльності, що оподатковуються фіксованим податком, не включаються до складу його сукупного оподаткованого доходу за підсумками звітного року, а сплачена сума фіксованого податку є остаточною і не включається до перерахунку загальних податкових зобов'язань такого платника податку або осіб, які перебувають з ним у трудових відносинах, чи членів його сім'ї, які беруть участь у підприємницькій діяльності.

Платника фіксованого податку звільняють від сплати:

- нарахувань на фонд оплати праці;
- податку на промисел;
- збору на обов'язкове соціальне страхування;
- збору до Фонду України соціального захисту інвалідів;
- придбання торгового патенту згідно із Законом України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності".

Платниками фіксованого податку є фізичні особи, якщо:

- кількість осіб, які перебувають у трудових відносинах з ним, не перевищує 5;
- валовий дохід за останні 12 календарних місяців не перевищує семи тисяч неоподатковуваних мінімумів;
- здійснює продаж товарів і надання супутніх послуг на ринках та є платником ринкового збору.

Ставки визначаються:

- у фіксованому розмірі залежно від територіального розташування місця торгівлі не можуть бути менше, ніж 20 та не більш, ніж 100 грн. за один календарний місяць для фізичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність самостійно;
- у розмірі 100 грн. для здійснення підприємницької діяльності на всій території України;

– у разі використання найманої праці ставка збільшується на 50 відсотків від суми встановленого фіксованого податку з розрахунку на кожну додаткову особу.

Механізм оподаткування фізичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи за фіксованим розміром податку представлено в таблиці 8.3.

Таблиця 8.3

Механізм функціонування фіксованого податку

Платники	Ставка	Термін сплати
Фізичні особи: – кількість осіб, які перебувають у трудових відносинах з ним, не перевищує 5. – валовий дохід за останні 12 календарних місяців не перевищує семи тисяч неоподатковуваних мінімумів ; – здійснює продаж товарів і надання супутніх послуг на ринках – є платником ринкового збору	У фіксованому розмірі залежно від територіального розташування місця торгівлі в межах не менше, ніж 20 та не більше, ніж 100 грн. за 1 місяць. У розмірі 100 грн. для здійснення підприємницької діяльності на всій території України. У разі використання найманої праці ставка збільшується на 50 відсотків від суми встановленого фіксованого податку з розрахунку на кожну додаткову особу	Сплачується до отримання патенту (на строк від 1 до 12 календарних місяців за вибором платника фіксованого податку), який надає право на застосування такої системи оподаткування.

Сплачується фіксований податок до отримання патенту (на строк від 1 до 12 календарних місяців за вибором платника фіксованого податку), який надає право на застосування такої системи оподаткування.

Доходи такого громадянина, отримані від здійснення інших видів підприємницької діяльності, оподатковуються на загальній підставі.

Громадяни, за бажанням, можуть придбати патент на здійснення підприємницької діяльності на всій території України.

Документ, що засвідчує сплату фіксованого податку, є підставою для видання податковим органом патенту за місцем проживання громадянина. У патенті вказується:

- 1) прізвище й ім'я цього громадянина;
- 2) його ідентифікаційний номер;
- 3) термін дії патенту;
- 4) перелік осіб, що перебувають у трудових відносинах з платником податку, або членів його сім'ї, що беруть участь у підприємницькій діяльності;
- 5) місце здійснення підприємницької діяльності;
- 6) найменування органу, що видав патент.

Для одержання патенту платник податку подає в податковий орган заяву в довільній формі з вказівкою місця здійснення підприємницької діяльності, перелік осіб, що перебувають у трудових відносинах із платником податку та їхні ідентифікаційні номери, а також дає інформацію про прибутки платника фіксованого податку від здійснення підприємницької діяльності за останні 12 місяців або неотримання таких доходів.

Протягом трьох робочих днів із дня одержання заяви податковий орган зобов'язаний видати патент, оформлений у такий спосіб.

Розмір фіксованого податку встановлюється місцевими Радами залежно від територіального розташування місця торгівлі.

У разі, якщо платник податку здійснює підприємницьку діяльність з використанням найманої праці або участю в підприємницькій діяльності членів його сім'ї, розмір фіксованого податку збільшується на 50 % за кожну особу. У такому випадку платник

фіксованого податку має право самостійно доплатити 50 % від суми встановленого фіксованого податку з розрахунку на кожну додаткову особу і сповістити про це в податковий орган, що зобов'язаний внести відповідні зміни в патент у терміни, передбачені для його видачі.

Платник фіксованого податку звільняється від обов'язкового ведення обліку доходів і витрат.

Патент видається на строк від одного до 12-ти календарних місяців за вибором платника фіксованого податку. У разі, коли протягом строку дії патенту відповідною місцевою радою змінюється розмір фіксованого податку, перерахунок його не здійснюється.

Патент може бути скасовано (з його вилученням) за рішенням керівника податкового органу до закінчення терміну його дії у разі, якщо:

- за дорученням або від імені платника фіксованого податку здійснюється торгівля особою, відомості про яку не внесені до патенту. У цьому разі громадянин-підприємець позбавляється права застосовувати фіксовану сплату податку протягом 12-ти календарних місяців, наступних за місяцем учинення порушення, і сплачує штраф у розмірі повної суми фіксованого податку в розрахунку за місяць за кожну особу, відомості про яку не внесені в патент;
- платник фіксованого податку, особи, що перебувають з ним у трудових відносинах, а також члени його сім'ї, що беруть участь у підприємницькій діяльності, здійснюють торгівлю лікєро-горілчаними і тютюновими виробами. У цьому разі громадянин-підприємець несе відповідальність відповідно до законодавства України.

Законодавчо – нормативна база:

Про оподаткування доходів фізичних осіб від зайняття підприємницькою діяльністю – Інструкція у редакції наказу Державної податкової адміністрації України від 16.07.2003р. №352.

Тести

1. Суб'єкт підприємницької діяльності сплачує єдиний податок за ставкою 10 відсотків. При митному оформленні імпортованих товарів суб'єкт підприємницької діяльності:
  - A. Не буде платити ПДВ у зв'язку з тим, що він не зареєстрований і не має свідоцтва платника ПДВ;
  - B. Буде платником ПДВ на імпорт на загальних підставах;
  - C. Звільняється від сплати ПДВ при ввозі товарів;
  - D. Правильна відповідь "А".
2. Підприємство займається торгівлею продукції (товарів) і сплачує єдиний податок в розмірі 6% від виручки.

Чи має право підприємство частину заробітної плати видавати продукцією власного виробництва?

  - A. Підприємство має право видачу продукції (товарів) оформляти у рахунок оплати праці як заробітну плату натурою;
  - B. Підприємство має право видачу продукції (товарів) оформляти, як передачу продукції працівникам у рахунок заборгованості із заробітної плати;
  - C. Підприємство не має право видачу продукції (товарів) оформляти у рахунок оплати праці, тому що за відвантажену продукцію використовують тільки розрахунки коштами.

3. Суб'єкт підприємницької діяльності – фізична особа здійснює господарську діяльність за єдиним податком. Оборót від реалізації продукції за другий квартал поточного року склав 1500 тис.грн.
За наведених умов, чи повинен платник єдиного податку переходити на загальну систему оподаткування?
- A. Ні, не повинен переходити на загальну систему оподаткування;
  - B. Повинен перейти на загальну систему оподаткування з наступного кварталу та здати свідоцтво в податкові органи;
  - C. Повинен перейти на загальну систему оподаткування з наступного року та здати свідоцтво в податкові органи;
4. Підприємство сплачує єдиний податок за ставкою 10%. Всі працівники приймаються на штатні посади на один або більше місяців (з 1 – го по 30/31 число). Через специфіку роботи чисельність працівників за 1 квартал склала: січень – 30 чол.; лютий – 50 чол. та 5 чол. за договорами підряду; березень – 50 чол. та 10 чол. за сумісництвом;
За наведених умов, чи повинно підприємство перейти на загальну систему оподаткування?
- A. Так, в зв'язку з тим, що загальна кількість працюючих перевищує 50 чол.;
  - B. Ні, у зв'язку з тим, що за 1 квартал середньооблікова чисельність усього персоналу підприємства в еквіваленті повної зайнятості складає 48 чол.;
  - C. Ні, в зв'язку з тим, що кількість працюючих за кожний місяць не перевищувала 50 чол.;
  - D. Так, в березні підприємству необхідно перейти на загальну систему оподаткування, тому що в лютому кількість працюючих перевищує 50 чол.
5. Суб'єкт підприємницької діяльності, що сплачує єдиний податок:
- A. Не сплачує обов'язкові нарахування на ФОП, пов'язані з нарахуванням заробітної плати на найманих працівників;
  - B. Перераховує до бюджету податок з доходів фізичних осіб з заробітної плати найманих працівників;
  - C. Обидві відповіді;
  - D. Правильної відповіді не має.
6. Платник єдиного податку, приватний підприємець здійснює підприємницьку діяльність з використанням найманої праці, розмір єдиного податку складе:
- A. Залишається незмінним;
  - B. Збільшується на 50 відсотків;
  - C. Збільшується на 50 відсотків за кожного найманого робітника;
  - D. Збільшується на 50 відсотків від суми встановленого фіксованого податку з розрахунку на кожну додаткову особу.
7. Форму та порядок видачі свідоцтва про право сплати єдиного податку встановлює:
- A. Державна податкова адміністрація України;
  - B. Міністерство фінансів України;
  - C. Верховна Рада України;
  - D. Місцеві органи самоврядування.

8. Заява до органу державної податкової служби за місцем державної реєстрації про перехід на спрощену систему оподаткування подається не пізніше, ніж за:
- А. 20 днів до початку наступного звітного періоду;
  - В. 15 днів до початку наступного звітного періоду;
  - С. 30 днів до початку наступного звітного періоду;
  - Д. 15 днів після звітного періоду.
9. Порядок ведення податкового обліку та звітності суб'єктами малого підприємництва, що сплачують єдиний податок, встановлюється:
- А. Кабінетом Міністрів України;
  - В. Міністерством фінансів України;
  - С. Державною податковою адміністрацією України;
  - Д. Верховною Радою.
10. Громадянин-підприємець займається продажем лікєро-горілочаних виробів. Чи може він обрати для оподаткування доходів:
- А. Фіксований податок;
  - В. Спрощену систему оподаткування;
  - С. Повинен сплачувати податки на загальних підставах.;
  - Д. Єдиний податок.
11. Ким встановлюються розміри фіксованого податку:
- А. Місцевими органами влади;
  - В. Кабінетом Міністрів України;
  - С. Державною податковою адміністрацією України;
  - Д. Законодавчими органами влади.
12. Обрання спрощеної системи оподаткування та перехід на єдиний податок для юридичної особи можливий за наступних умов:
- А. Чисельність осіб не перевищує 10 осіб за рік, виручка від реалізації на перевищує 500 тис.грн.;
  - В. Чисельність осіб не перевищує 50 осіб за рік, виручка від реалізації на перевищує 1000 тис.грн.;
  - С. Оборєт не перевищує 7200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
  - Д. Чисельність осіб не перевищує 10 осіб за рік, виручка від реалізації на перевищує 1000 тис.грн.
13. Визначити суму сплати єдиного податку юридичної особи. Підприємство "В", платник єдиного податку за ставкою 6%, придбало товар загальною сумою 2350 грн. (в т.ч. ПДВ) та реалізувало цей товар отримавши виручку від реалізації загальною сумою 2410 грн. (в т.ч. ПДВ) При цьому підприємство-платник єдиного податку сплатило ПДВ 10 грн. Сума єдиного податку до сплати складає:
- А. 200,84 грн.;
  - В. 200,00 грн.;
  - С. 120,50 грн.;

- D. 144,60 грн.
14. Звіт суб'єкта малого підприємництва – фізичної особи – платника єдиного податку подається:
- A. За рік до 1 березня наступного за звітним року у вигляді Декларації про сукупний оподатковуваний дохід;
  - B. Щомісяця до 20 числа місяця, наступного за звітним, у вигляді розрахунку авансового платежу;
  - C. Щокварталу до 5 числа місяця, наступного за звітним, у вигляді звіту про доходи та фактично сплачений єдиний податок;
  - D. Щокварталу до 10 числа місяця, наступного за звітним, у вигляді звіту про доходи та фактично сплачений єдиний податок.
15. Застосування фіксованого податку можливе за дотриманням таких умов:
- A. Чисельність осіб не перевищує 10 осіб за рік, виручка від реалізації не перевищує 500 тис.грн.;
  - B. Чисельність осіб не перевищує 5 осіб за рік, валовий дохід від реалізації не перевищує 7 тис. неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і є платником ринкового збору;
  - C. Оборот не перевищує 7200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
  - D. Чисельність осіб не перевищує 10 осіб за рік, виручка від реалізації не перевищує 1000 тис.грн.
16. Фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності – платник єдиного податку, який використовує найману працю, щокварталу має подавати до податкової інспекції відомості про нараховані доходи працівникам за такою формою:
- A. Форма №2;
  - B. Форма №3;
  - C. При сплаті єдиного податку відомість про нараховані доходи не надається.
  - D. Форма № 1ДФ;

Задачі

1. Які податки має сплатити підприємство? Визначити суму сплати єдиного податку юридичної особи.

Підприємство “С” – платник єдиного податку і ПДВ одночасно, здійснило наступні витрати:

- придбало товар для подальшої реалізації загальною сумою 3240,00 грн.
- придбало канцелярські приладдя - 209,50 грн.
- нарахувало та виплатило заробітну плату (кількість найманих працівників – 2 чоловіка)– 480,00 грн.

Отримало дохід від реалізації:

- товарів - 3470,00 грн.;
- послуг – 620,00 грн.

2. Визначити суму сплати єдиного податку фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності – платника єдиного податку, який використовує найману працю.

Суб'єкт підприємницької діяльності за поточний квартал провів наступні фінансово-господарські операції:

- отримав виручку від оптової реалізації покупних товарів –12280,00 грн.;

- придбав основні засоби у 1 кварталі 2005 р. – 3280 грн.;
  - витратив на ремонт придбаних основних засобів до 01.01.2004р. – 250 грн.;
  - виплатив заробітну плату найманим працівникам (кількість найманих працівників – 2 чоловіка) – 1060 грн.;
  - придбав товар для подальшої реалізації – 6460 грн.
3. Виробничо-торгівельне підприємство - платник єдиного податку за ставкою 6%. Підприємство протягом звітного періоду здійснювало такі операції:
1. Для забезпечення виробництва продукції придбано сировини на суму 1200 грн. з ПДВ. Оплату матеріалів здійснено після їх отримання.
  2. Придбано товар на загальну суму 600 грн., у т.ч. ПДВ і МШП виробничого призначення на суму 120 грн. у т.ч. ПДВ. Оплату здійснено після отримання.
  3. Протягом звітного періоду товар повністю реалізовано, вартість реалізованих товарів склала 9200 грн., у т.ч. ПДВ. Оплата надійшла в повному обсязі.
  4. За договором комісії отримано товари на суму 600 грн. в т.ч. ПДВ. Комісійний товар повністю реалізовано, комісійна винагорода за договором комісії складає 20% і надійшла на розрахунковий рахунок.
  5. Для успішної реалізації продукції та товарів сторонньою організацією надано маркетингові послуги на суму 6000 грн. (з ПДВ). Оплату здійснено після підписання акта виконаних робіт.
  6. Придбано і введено в експлуатацію основні фонди у 1 кварталі 2007 р. вартістю 8400 грн., в т.ч. ПДВ.
  7. Реалізовано основні фонди – фрезерний верстат у 1 кварталі 2007р., який придбано у 2003р. (ціна реалізації – 2640 грн., в т.ч. ПДВ., первісна вартість – 2500 грн., знос – 1000 грн.).
  8. Нараховано амортизацію основних фондів і нематеріальних активів у сумі 100 грн.
  9. Нарахована заробітна плата працівникам.

Визначити суму податку на додану вартість, єдиного податку, податку на доходи з фізичних осіб та внески до фондів соціального страхування, що підлягають сплаті в бюджет (страховий тариф до ФССНВІПЗ -1,2%).

Згідно зі штатним розкладом на підприємстві числяться працівники:

№ з/п.	Посада	Місячний оклад, грн.
1	Директор	4 600
2	Головний бухгалтер	3000
3	Бухгалтер -касир	1800
4	Менеджер	2100
5	Пакувальник	1500
6	Сторож (сумісник)	900

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає сутність спрощеної системи оподаткування?
2. Назвіть перелік податків і зборів в рахунок яких сплачується єдиний податок?
3. Які існують особливості в оподаткуванні юридичних і фізичних осіб, які є платниками єдиного податку?
4. Яка встановлена відповідальність за несвоєчасне перерахування до бюджету єдиного податку?
5. В чому полягає відмінність між оподаткування фіксованим податком та єдиним податком?
6. Які є ставки єдиного податку за спрощеною системою оподаткування, обліку та звітності для юридичних та фізичних осіб?

7. Який порядок переходу суб'єктів підприємницької діяльності на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності?
8. Які умови переходу на спрощену систему оподаткування?
9. За якими видами діяльності суб'єкти малого підприємництва не мають право переходити на спрощену систему оподаткування?
10. Який спосіб розрахунків із споживачами для суб'єктів малого підприємництва, які обрали оподаткування за єдиним податком.

Розділ 9. Місцеві податки і збори. Інші податкові платежі

9.1. Місцеві податки і збори

Місцеві податки і збори - це обов'язкові платежі, які згідно із законодавством запроваджуються органами місцевого самоврядування на підпорядкованих їм територіях і повністю зараховуються до відповідних місцевих бюджетів. Згідно з законодавством України місцеві податки і збори встановлюються міськими, сільськими та селищними Радами. Обласні Ради запроваджують місцевий податок за проїзд територією прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон.

Перелік місцевих податків і зборів, механізм справляння та порядок їх сплати, граничний розмір ставок установлюються органом місцевого самоврядування відповідно до статті 15 Закону України від 25.06.91 р. N 1251-XII "Про систему оподаткування" та статті 1 Декрету Кабінету Міністрів України від 20.05.93 р. N 56-93 "Про місцеві податки і збори" .

Місцеві органи влади можуть впроваджувати тільки ті податки та збори, які передбачені Декретом Кабінету Міністрів України "Про місцеві податки і збори" та Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про систему оподаткування".

Відповідно до статті 19 Декрету місцеві податки та збори перераховуються до бюджетів місцевого самоврядування в порядку, визначеному відповідними радами, якими вони встановлюються. Проте стягнення не внесених у визначений термін місцевих податків і зборів здійснюється згідно із чинним законодавством, тобто відповідно до порядку, установленого Законом.

Таким чином, платники зобов'язані сплачувати місцеві податки і збори у терміни, визначені відповідними рішеннями органів місцевого самоврядування з урахуванням таких особливостей:

1. Окремі місцеві збори сплачуються до місцевих бюджетів нерегулярно, до здійснення певної дії, до видачі дозволу. Це стосується зборів за видачу ордера на квартиру, за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі. Розрахунки в такому разі зі зборів не подаються.
2. Місцеві податки і збори сплачуються до місцевих бюджетів регулярно їх безпосередніми платниками. Це стосується податку з реклами, комунального податку, збору за право користування знаками місцевої символіки. У багатьох випадках установлюється щомісячна сплата перелічених платежів і квартальна періодичність подання звітності.
3. Окремі місцеві податки і збори сплачуються до місцевих бюджетів регулярно органами, уповноваженими справляти ці платежі. Це стосується збору за паркування автомобілів, готельного, ринкового, курортного зборів. У багатьох випадках установлюється щоденна або щодакна сплата таких зборів і щомісячна періодичність подання звітності.

Для платежів, за якими законодавчо не визначені терміни їх сплати і які зараховуються до місцевих бюджетів і до Державного бюджету, встановлено місячні строки сплати протягом 20 днів, після закінчення місяця.

Також, за місцевими податками і зборами, для яких законодавчо не передбачено подання податкових декларацій (розрахунків), платники надають щомісячні розрахунки про належні до сплати суми обов'язкових платежів з базовим (звітним) періодом – календарний місяць.

Своєчасно не внесені до бюджетів суми належних до сплати платежів вважаються податковим боргом та стягуються до бюджету в порядку, визначеному Законом України з питань погашення податкових зобов'язань перед бюджетами та державними цільовими фондами

9.1.1. Комунальний податок

Комунальний податок – це обов'язковий місцевий податок, який нараховується на основі неоподаткованого мінімуму доходів громадян та середньоспискової чисельності працюючих. Комунальний податок встановлюється згідно ст. 15 Декрету Кабінету Міністрів України від 20 травня 1993 р. N 56-93 "Про місцеві податки і збори" з метою додаткового залучення коштів на розвиток соціально-культурної сфери та на будівництво метрополітену.

В Києві стягнення комунального податку регулюється відповідним Положенням, затвердженим розпорядженням КМДА № 62 від 23.05.1995 р.

Платниками податку визначені юридичні особи, крім бюджетних та планово-дотаційних організацій таких як:

- метрополітен та метробуд;
- державні комунальні підприємства, що одержують дотації з бюджетів;
- бюджетні установи;
- суб'єкти господарювання, які згідно з нормами чинного законодавства звільнені від сплати податку на прибуток;
- сільськогосподарські підприємства;
- житлово-будівельні кооперативи, що знаходяться на самофінансуванні та одержують дотації з бюджету;
- благодійні фонди та громадські організації, метою діяльності яких не є одержання прибутку.

Не є платниками комунального податку суб'єкти малого підприємництва – платники єдиного податку.

Об'єктом оподаткування виступає умовний фонд оплати праці, що розраховується як добуток неоподаткованого мінімуму доходів громадян та середньооблікової кількості штатних працівників за звітний місяць. **При цьому слід звернути увагу, що фактичний розмір фонду оплати праці при обчисленні комунального податку до уваги не береться.**

Ставка комунального податку в Україні не повинна перевищувати 10 %, в Києві встановлена в розмірі **10 %** від бази оподаткування. Механізм функціонування комунального податку представлено в таблиці 9.1:

Таблиця 9.1

Комунальний податок

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Юридичні особи, за виключенням бюджетних установ, планово-дотаційних організацій, та сільськогосподарських підприємств	Фонд оплати праці, розрахований виходячи з офіційно встановленого неоподаткованого мінімуму доходів громадян (незалежно від фактично сплаченої заробітної плати), помноженого на середньооблікову чисельність штатних працюючих за звітний місяць	Граничний розмір ставки не повинен перевищувати 10%	Для юридичних осіб – валові витрати

При визначенні бази оподаткування застосовується показник – **середньооблікова кількість штатних працівників**, який розраховується відповідно до Інструкції зі статистики чисельності працівників, зайнятих у народному господарстві України, яка затверджена наказом Міністерства статистики України від 07.07.95 р. №171.

Витяг

Середньооблікова кількість штатних працівників розраховується на підставі щоденних даних про облікову кількість штатних працівників, які повинні уточнюватись відповідно до наказів про прийом, переведення працівника на іншу роботу та припинення трудового договору.

Облікова кількість штатних працівників за кожен день має відповідати даним табельного обліку використання робочого часу працівників, на підставі якого визначається кількість працівників, які з'явилися або не з'явилися на роботу.

Середньооблікова кількість штатних працівників за місяць обчислюється шляхом підсумовування кількості штатних працівників облікового складу за кожний календарний день звітного місяця, тобто з 1 по 30 або 31 число (для лютого - по 28 або 29), включаючи вихідні, святкові та неробочі дні, і ділення одержаної суми на число календарних днів звітного місяця.

Кількість штатних працівників облікового складу за вихідний, святковий і неробочий день приймається на рівні облікової кількості працівників за попередній робочий день. У випадку двох або більше вихідних чи святкових і неробочих днів підряд кількість штатних працівників облікового складу за кожний з цих днів приймається на рівні кількості працівників облікового складу за робочий день, що їм передував.

При обчисленні середньооблікової кількості штатних працівників облікового складу враховуються всі категорії працівників облікового складу, крім працівників, які перебувають у відпустках у зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею віку, передбаченого чинним законодавством або колективним договором підприємства, включаючи тих, які усиновили новонароджену дитину безпосередньо з пологового будинку Облік цих категорій працівників ведеться окремо.

В облікову кількість штатних працівників включаються усі наймані працівники, які уклали письмово трудовий договір (контракт) і виконували постійну, тимчасову або сезонну роботу один день і більше, а також власники підприємства, якщо, крім доходу, вони отримували заробітну плату на цьому підприємстві.

Облікова кількість штатних працівників визначається на певну дату звітного періоду, наприклад, на перше або останнє число місяця, включаючи прийнятих працівників і виключаючи тих, які вибули в цей день.

Якщо підприємство на дату, вказану у формі державного статистичного спостереження, з будь-яких причин не працювало (вихідний або святковий день, з природних, технічних та економічних причин), облікова кількість працівників відображається за станом на останній день роботи, що передував цій даті.

В обліковій кількості штатних працівників за кожний календарний день враховуються особи, які фактично працювали, а також відсутні на роботі з будь-яких причин, тобто усі працівники, які перебувають у трудових відносинах, незалежно від виду трудового договору.

До облікової кількості включаються штатні працівники, які:

- фактично з'явилися на роботу, включаючи тих, які не працювали з причин простою;

- прийняті на роботу з випробувальним терміном;

- прийняті або переведені за ініціативою адміністрації на роботу на неповний робочий день або неповний робочий тиждень. В обліковій кількості ці працівники враховуються за кожний календарний день як цілі одиниці, включаючи неробочі дні тижня, що

обумовлені при зарахуванні на роботу.

До працівників, прийнятих та переведених на роботу на неповний робочий день (тиждень), не належать ті категорії працівників, яким відповідно до законодавства встановлюється скорочена тривалість робочого часу, зокрема:

- працівники, молодші 18 років;
- зайняті на роботах зі шкідливими умовами праці;
- жінки, яким надані додаткові перерви у роботі для годування дитини, інші категорії працівників;
  - перебувають у службових відрядженнях, включаючи закордонні;
  - уклали трудовий договір з підприємством про виконання роботи вдома особистою працею (надомники). До облікової кількості штатних працівників надомники включаються за кожний календарний день як цілі одиниці;
  - прийняті для заміщення працівників, які тимчасово відсутні (через хворобу, відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустку по догляду за дитиною до досягнення нею віку, встановленого чинним законодавством або колективним договором, та з інших причин);
  - працюють згідно з договорами (розпорядженнями, наказами) за межами підприємства;
  - направлені для виконання робіт вахтовим методом;
  - прийняті на постійну роботу за направленням державної служби зайнятості згідно з договором з роботодавцем про надання дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних;
  - іноземні громадяни, якщо вони оформлені згідно з національним законодавством та одержують заробітну плату;
  - студенти денних відділень навчальних закладів,
  - аспіранти, а також учні професійно-технічних навчальних закладів, з якими укладені трудові договори.

В облікову кількість працівників включаються також працівники, які були тимчасово відсутні з таких причин:

- не з'явилися на роботу через хворобу (протягом всього періоду захворювання до повернення на роботу відповідно до листків непрацездатності або до вибуття через інвалідність);
- у зв'язку з виконанням державних або громадських обов'язків;
- тимчасово переведені на роботу на інше підприємство на підставі договорів між суб'єктами господарювання;
- направлені з відривом від виробництва до навчальних закладів для підвищення кваліфікації або оволодіння новою професією (спеціальністю), перепідготовки та стажування на інших підприємствах або за кордон;
- навчаються у навчальних закладах, аспірантурах, та перебувають у відпустках у зв'язку з навчанням, вступом до навчальних закладів або які не з'явилися на роботу в надані їм додаткові вільні дні, незалежно від їхньої оплати;
- перебувають у щорічних основних та додаткових, творчих відпустках, що надані відповідно до законодавства, колективного договору та трудового договору (контракту);
- перебувають у відпустках без збереження заробітної плати за згодою сторін та в інших випадках, передбачених законодавством, а також у відпустках з ініціативи адміністрації;
- перебувають у відпустках у зв'язку з вагітністю та пологами;
- перебувають у відпустках для догляду за дитиною до досягнення нею віку, передбаченого чинним законодавством або колективним договором підприємства, включаючи тих, які усиновили новонароджену дитину безпосередньо з пологового будинку;
- мають вихідний день згідно з графіком роботи підприємства;
- одержали день відпочинку за роботу у вихідні та святкові і неробочі дні;

- беруть участь у страйках;
- здійснили прогули;
- відсторонені від виконання повноважень;
- перебувають під слідством до рішення суду.

Не включаються до облікової кількості штатних працівників такі категорії:

- прийняті на роботу за сумісництвом з інших підприємств. Працівник, який отримує на одному підприємстві дві, півтори ставки, тобто оформлений за сумісництвом на тому самому підприємстві, де й основне місце роботи (внутрішнє сумісництво),

або менше однієї ставки, в обліковій кількості штатних працівників враховується як одна фізична особа;

- залучені до виконання робіт за цивільно-правовими договорами (договорами підяду). Працівник, який перебуває в обліковому складі підприємства і уклав цивільно-правовий договір з цим самим роботодавцем, враховується в обліковій та середньообліковій кількості працівників один раз за місцем основної роботи та не враховується у кількості працюючих за цивільно-правовими договорами;

- переведені з інших підприємств згідно з договорами між суб'єктами господарювання;

- учні, слухачі професійно-технічних навчальних закладів, які проходять виробниче навчання та виробничу практику на підприємстві згідно з договорами про надання робочих місць для зазначених цілей;

- особи, направлені підприємствами для навчання у навчальних закладах з відривом від виробництва, які одержують за рахунок коштів цих підприємств тільки стипендію;

- особи, які навчаються за рахунок коштів, передбачених у зведених кошторисах будівництва, для роботи на підприємствах, які будуть вводитися в дію;

- працівники, які подали заяви про звільнення і припинили роботу до закінчення строку попередження або які припинили роботу без попередження адміністрації. Вони виключаються із облікового складу працівників з першого дня невиходу на роботу.

Середньооблікова кількість штатних працівників облікового складу в цілому по підприємству, що працює за умов п'ятиденного робочого тижня, визначається у такому порядку:

Числа місяця	Кількість штатних працівників облікового складу (пункти 2.4, 2.5 Інструкції)	У тому числі підлягає виключенню із середньооблікової кількості штатних працівників (підпункти 2.5.8 - 2.5.9 Інструкції)	Підлягають включенню до розрахунку середньооблікової кількості штатних працівників
A	1	2	3 = 1 - 2
1	253	3	250
2	253	3	250
3 (субота)	253	3	250
4 (неділя)	253	3	250
5	257	3	254
6	257	3	254
7	260	3	257
8 (святковий день)	260	3	257
...	...	...	...
28	260	3	257
29	258	2	256
30	258	2	256

31 (субота)	258	2	256
Всього	8020	90	7930

У наведеному прикладі кількість працівників облікового складу, що підлягають включенню для розрахунку середньої облікової кількості штатних працівників за всі дні місяця, становить 7930 осіб, календарна кількість днів - 31, середньооблікова кількість штатних працівників облікового складу за місяць у цьому разі становить 256 осіб ($7930 : 31$).

Середньооблікова кількість штатних працівників на підприємствах, які працювали неповний місяць (наприклад, на створених або ліквідованих підприємствах, таких, що мають сезонний характер виробництва), визначається шляхом ділення суми облікової кількості штатних працівників за всі дні роботи підприємства у звітному місяці, включаючи вихідні та святкові і неробочі дні за період роботи, на число календарних днів у звітному місяці.

Приклад.

Створене підприємство почало працювати з 24 листопада. Облікова кількість штатних працівників підприємства становила: 24 листопада - 83 особи, 25 - 83 особи, 26 - 83 особи, 27 (субота) - 83 особи, 28 (неділя) - 83 особи, 29 - 85 осіб, 30 - 86 осіб.

Сума облікової кількості працівників за листопад - 586 осіб, календарна кількість днів у листопаді - 30, середньо облікова кількість штатних працівників у листопаді - 20 осіб ($586 : 30$).

Слід мати на увазі, що до створених підприємств не належать підприємства, створені на базі ліквідованих (реорганізованих) юридичних осіб, відокремлених або несамостійних підрозділів. Підприємства, які тимчасово припинили роботу з економічних причин, визначають середньооблікову кількість штатних працівників

у середньому за період на загальних підставах. Середньооблікова кількість штатних працівників за період з початку року (у тому числі за квартал, півріччя, 9 місяців, рік) обчислюється шляхом підсумовування середньооблікової кількості штатних працівників за всі місяці роботи підприємства, що минули за період з початку року до звітного місяця включно, та ділення одержаної суми на кількість місяців у цьому періоді, тобто відповідно на 2, 3, 4, ... 12.

Приклад.

Підприємство мало середньооблікову кількість штатних працівників: у січні - 620 осіб, лютому - 640 осіб, березні - 690 осіб. Середньооблікова кількість штатних працівників за I квартал становить 650 осіб ($620 + 640 + 690$) : 3).

Підприємство, що працювало неповний рік (сезонний характер виробництва або створення після січня, за винятком тих підприємств, які вимушено зупиняли виробництво з ініціативи адміністрації), середньооблікову кількість штатних працівників за рік визначає також шляхом підсумовування зазначеної кількості працівників за всі місяці роботи підприємства і ділення одержаної суми на 12.

Приклади.

1) Підприємство з сезонним характером виробництва (цукрові заводи, інші виробництва, що займаються переробкою сільгосппродукції) почало працювати у серпні і закінчило у грудні того самого року. Середньооблікова кількість штатних працівників становила: у серпні - 641 особу, вересні - 1254 особи, жовтні - 1316 осіб, листопаді - 820 осіб, грудні - 457 осіб. Середньооблікова кількість штатних працівників за рік становить 374 особи ($641 + 1254 + 1316 + 820 + 457$) : 12).

2) Підприємство почало працювати у березні. Середньо облікова кількість штатних працівників становила: у березні - 450 осіб, квітні - 660 осіб, травні - 690 осіб. Середньооблікова кількість штатних працівників за період з початку року (5 місяців) становить 360 осіб ($450 + 660 + 690$) : 5).

Приклад розрахунку комунального податку. Підприємство стало на облік в державній податковій інспекції та розпочало господарську діяльність з 07.09.01 р. Наказом по підприємству про прийняття на роботу до штату було зараховано 1 людину з 21.09.01 року. 30.09.01 року її було звільнено з посади. Тобто у вересні 2001 року на підприємстві працювала 10 днів одна людина.

Відповідно до підпункту 3.3.2 Інструкції середньооблікова чисельність штатних працівників на підприємствах, які працювали неповний місяць, визначається шляхом ділення суми чисельності штатних працівників облікового складу за всі дні роботи підприємства у звітному місяці, включаючи вихідні та святкові (неробочі) дні за період роботи, на загальне число календарних днів у звітному місяці.

$$1 \text{ чол.} : 30 \text{ днів} \times 10 \text{ днів} = 0,333 \text{ чол.}$$

Середньооблікову чисельність підприємства за вересень в даному випадку отримуємо 0,333 чол.

Заокруглення показників відбувається за звичайними правилами елементарної математики. Окремого правила щодо заокруглення величини показника кількості працівників до 1 у будь-якому випадку, якщо ця величина менше 1, не існує. Тобто у випадку, що описаний у прикладі, середньооблікова кількість штатних працівників підприємства дорівнює 0. А отже і комунального податку не буде.

Щодо сплати цього податку підприємствами, які тимчасово не ведуть виробничу діяльність, але при цьому подають до статистичних органів звітність про середньоспискову чисельність штатних працівників спискового складу за відповідний період, то питання сплати ними, звільнення їх від сплати або надання відстрочки у сплаті цього податку таким підприємствам, з урахуванням їх виробничо – фінансового стану, відноситься до повноважень органів місцевого самоврядування, що впроваджують місцеві податки і збори. Теж саме стосується і неприбуткових організацій.

Рішенням органу місцевого самоврядування може бути встановлено базовий податковий (звітний) період для комунального податку, який дорівнює календарному кварталу, тому розрахунок податку повинен подаватися протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу.

Сума комунального податку у повному обсязі, обчислена відповідно до розрахунку за звітний квартал (з урахуванням фактично сплачених авансових внесків за місяці цього кварталу), повинна бути внесена платником протягом десяти календарних днів, наступних за останнім днем відповідного граничного строку, тобто протягом 50 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу.

Якщо рішенням органу місцевого самоврядування передбачено, що розрахунок комунального податку подається і сам податок сплачується щомісяця, то базовий податковий (звітний) період для податку у такому випадку дорівнюватиме місяцю. Розрахунок комунального податку повинен подаватися платниками до податкових органів протягом 20 календарних днів, наступним за останнім календарним днем звітного періоду, а сплачуватися податок повинен протягом 10 календарних днів після граничного терміну подання розрахунку. У разі неподання розрахунку в цей термін, платник сплачує штраф у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Зайво сплачені платниками суми комунального податку зараховуються в рахунок майбутніх платежів або повертаються їм згідно з чинним законодавством.

Приклад

На підприємстві середньооблікова кількість штатних працівників за 1 квартал 2006р. становила:

– січень – 11 чол., лютий – 10 чол., березень – 10 чол.

Середньооблікова кількість становить: $(11+10+10)=31$ чоловік.

Середньомісячна кількість дорівнює : $31 \text{ чоловік} : 3 \text{ місяця} = 5,17=5$ чоловік.

Розрахунок суми комунального податку за 1 квартал 2006 р. наведено у таблиці 9.2.

Таблиця 9.2

№	Показники	Одиниця	Значення
---	-----------	---------	----------

пп.		виміру	показника
1.	Середньооблікова кількість штатних працівників	чол.	5
2.	Розмір неоподаткованого мінімуму доходу одного працівника на місяць	грн.	17
3.	Фонд оплати праці працюючих за звітний період, обчислений виходячи з неоподаткованого мінімуму доходів (п. 1 х п. 2) грн. х 6 місяців	грн.	510
4.	Ставка комунального податку (% від місячного фонду оплати праці, обчисленого виходячи з неоподаткованого мінімуму доходу громадян)	%	10
5.	Сума комунального податку, що підлягає нарахуванню за звітний період (п.3хп.4)	грн.	51

9.1.2. Податок з реклами

Реклама - інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару.

Основні засади рекламної діяльності в Україні, регулювання правових відносин, що виникають у процесі створення, розповсюдження, одержання реклами, визначає Закон України від 11.07.2003 № 1121-IV «Про рекламу».

Платниками податку з реклами є юридичні особи та громадяни.

Об'єктом податку з реклами є вартість послуг за встановлення та розміщення реклами. Якщо рекламодавець виконує рекламні роботи самостійно, то об'єктом оподаткування є вартість таких робіт, визначених за фактично понесеними витратами щодо виготовлення засобів розповсюдження реклами. Розміщення реклами без сплати податку заборонено.

Податок з реклами сплачується з усіх видів оголошень і повідомлень, які передають інформацію з комерційною метою за допомогою засобів масової інформації, преси, телебачення, афіш, плакатів, рекламних щитів, інших технічних засобів, майна та одягу; на вулицях, магістралях, майданах, будинках, транспорті та в інших місцях. Від сплати податком з реклами звільняються:

- реклама благодійних заходів;
- інформаційні вивіски, які розміщуються в приміщеннях що використовуються для реалізації товарів (в тому числі вітрини);
- оголошення та повідомлення про зміну місцезнаходження суб'єкта господарювання, номерів його телефонів тощо;
- оголошення органів державної влади, які містять інформацію про виконання покладених на них функцій;
- попереджувальні таблички, що містять інформацію про обмеження виконання робіт.

Ставки податку з реклами диференційовані та становлять:

- 0,1% вартості послуг за розміщення одноразової реклами всіх видів;
- 0,5 % за розміщення реклами на тривалий час (більше одного дня), яка здійснюється за допомогою засобів масової інформації або плакатів, рекламних щитів чи інших технічних засобів на вулицях, магістралях, площах, будинках, на транспорті;

Механізм функціонування податку з реклами представлена в таблиці 9.3.

Таблиця 9.3

Податок з реклами

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Всі юридичні та фізичні особи, які сплачують послуги за встановлення та розміщення реклами, яка носить комерційно – інформаційний характер	Вартість послуг за встановлення та розміщення реклами, а у випадку, коли рекламні роботи виконуються власними силами рекламодавця, - вартість фактично здійснених витрат	0,1% вартості послуг за розміщення одноразової реклами всіх видів; 0,5 % за розміщення реклами на тривалий час (більше одного дня);	Для юридичних осіб – валові витрати; Для громадян – власні кошти

Податок з реклами сплачується під час оплати послуг за встановлення та розміщення реклами. База оподаткування визначається як відпускна вартість послуг з виготовлення та встановлення реклами без урахування податку на додану вартість. Одночасно сума податку з реклами не включається до складу бази оподаткування з ПДВ.

Формування вартості рекламних послуг здійснюється таким чином:

$$B = V_p + П + P_p + ПДВ,$$

де B – вартість послуг рекламного агентства; V_p – витрати рекламного агентства на надання послуг; $П$ – прибуток рекламного агентства, що одержується від надання рекламних послуг; P_p – податок з реклами: $P_p = (V_p + П) \times 0,1\%$ (або $0,5\%$); $ПДВ$ – податок на додану вартість: $ПДВ = (V_p + П) \times 20\%$.

У випадку, коли реклама пов'язана з підготовкою, організацією виробництва або продажем готової продукції, відповідно до пп. 5.2.1 Закону “Про податок на прибуток підприємств”, сума податку з реклами може бути віднесена до складу валових витрат виробництва та обігу. В розрахункових документах (рахунках, платіжних повідомленнях тощо) податок з реклами повинен виділятися окремим рядком.

Звітним документом з податку є розрахунок, який подається до податкових органів одночасно з поданням декларації з податку на прибуток (щоквартально).

Підприємства, що сплачують податок з реклами, щомісячно до 20 числа місяця, наступного за звітним подають до державних податкових органів розрахунок суми податку з реклами.

У разі безоплатно наданої рекламним агентством рекламної продукції або безоплатно наданих послуг податок з реклами дорівнює нулю, оскільки у цьому разі взагалі відсутня вартість (тобто немає об'єкта оподаткування) і не функціонує механізм справляння і перерахування податку (немає факту оплати).

9.1.3. Ринковий збір

Ринковий збір — це плата за право зайняття місця для торгівлі на ринках усіх форм власності, зокрема, у павільйонах, на критих і відкритих столах, майданчиках для торгівлі з автомашин, візків, мотоциклів, ручних візків.

Таблиця 9.4

Ринковий збір

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Юридичні особи усіх форм власності, їх філіалів, відділень, представництв та громадяни, які реалізують сільськогосподарську, промислову продукцію та інші товари на ринках	Плата за торгові місця на ринках та у павільйонах, на критих і відкритих столах, майданчиках для торгівлі з автомашин, візків, мотоциклів, ручних візків за кожний день торгівлі	Граничний розмір не повинен перевищувати 20% мін.ЗП для громадян і 3-х мін. ЗП для юридичних осіб	Для юридичних осіб – валові витрати; Для громадян – власні кошти

Ринковий збір сплачується до початку торгівлі через касовий апарат адміністрації ринку. На підставі касового чека про сплату ринкового збору особі надається місце для торгівлі.

За об'єкти торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, які розташовані у стаціонарних приміщеннях (магазинах, кіосках, палатках) на території ринку, та за власні торговельно–закупівельні підрозділи ринку, незалежно від зайнятого місця, ринковий збір не справляється.

Збір не справляється також за торгівлю за межами ринку, однак при цьому необхідно одержати дозвіл на торгівлю у спеціально відведених для цього місцях, сплативши при цьому збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі.

На громадян – суб'єктів підприємницької діяльності, які зареєстровані без створення юридичної особи і здійснюють торгівлю у стаціонарних приміщеннях (магазинах, кіосках, палатках) на території ринку, не поширюються дія указу президента України, щодо звільнення від сплати ринкового збору.

При торгівлі на ринках товарами, виданими в рахунок оплати праці, розповсюджується порядок сплати ринкового збору, визначений органом місцевого самоврядування.

Збір перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.4. Збір за припаркування автотранспорту

Збір за припаркування автотранспорту – це збір, який стягується з юридичних та фізичних осіб за припаркування автомобілів у спеціально обладнаних або відведених для цього місцях.

Таблиця 9.5

Збір за припаркування автотранспорту

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Юридичні особи та громадяни, які припарковують автомобілі у спеціально обладнаних або відведених для цього місцях	Плата за стоянку з розрахунку за один час паркування	Не повинна перевищувати: – 3% нмдг спеціально обладнаних місцях; – 1% нмдг у відведених для цього місцях	Для юридичних осіб – валові витрати; Для громадян – власні кошти

Збір перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.5. Курортний збір

Курортний збір – це збір із громадян, які тимчасово перебувають у курортній місцевості.

Таблиця 9.6

Курортний збір

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Громадяни, які перебувають у курортній місцевості	Плата за послуги при реєстрації громадян установами, відповідальними за дотриманням правил паспортної системи	Не більше 10% неоподаткованого мінімуму доходів громадян	Власні кошти громадян

Від сплати курортного збору звільняються:

- діти віком до 16 років;

- інваліди та особи, які їх супроводжують;
- учасники Великої Вітчизняної війни;
- воїни-інтернаціоналісти;
- учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;
- особи, які прибули за путівками та курсівками до санаторіїв, будинків відпочинку, пансіонатів, включно з містечками та базами відпочинку;
- особи, які прибули до курортної місцевості у службове відрядження, на навчання, постійне місце проживання, до батьків та близьких родичів;
- особи, які прибули за плановими туристичними маршрутами туристично-екскурсійних установ та організацій, а також ті, котрі здійснюють подорож за маршрутними книжками;
- чоловіки віком 60 років і старші, жінки віком 55 років і старші.

Курортний збір справляється з платників за місцем їх тимчасового проживання.

У разі зміни платником місця проживання в межах курортної місцевості курортний збір повторно не справляється. З осіб, які прибули в курортну місцевість, збір справляється не пізніше, як у триденний термін від дня прибуття.

Курортний збір справляється:

- адміністрацією готелю та іншими установами готельного типу під час реєстрації прибулих;
- квартирно-посередницькими організаціями при направленні осіб (крім прибулих за путівками туристично-екскурсійних установ і організацій) на поселення в будинки (квартири), що належать громадянам за правом власності.

З осіб, які зупиняються в будинках (квартирах) громадян без сприяння квартирно-посередницьких організацій, а також з осіб (крім тих, що здійснюють подорож за маршрутними книжками), які проживають у наметах, автомашинах тощо, курортний збір справляється в порядку, визначеному Радами народних депутатів, що встановлюють цей збір.

Збір перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.6. Збір за участь у бігах на іподромі

Збір за участь у бігах на іподромі – це збір, який стягується з юридичних осіб та громадян, які виставляють своїх коней на змаганнях комерційного характеру.

Таблиця 9.7

Збір за участь у бігах на іподромі

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Юридичні особи та громадяни, які виставляють своїх коней на змаганнях комерційного характеру	Плата за участь у бігах при реєстрації учасників	Не більше трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	Для юридичних осіб – за рахунок прибутку; Для фізичних – власні кошти

Збір за участь у бігах на іподромі перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.7. Збір за виграш у бігах на іподромі

Збір за виграш у бігах на іподромі – це збір, який стягується з осіб, які виграли на іподромі у грі на тоталізаторі.

Таблиця 9.8

Збір за виграш у бігах на іподромі

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Особи, які виграли у грі на тоталізаторі, на іподромі	Сума виграшу на бігах на іподромі	Не повинна перевищувати 6% від суми виграшу	Сума виграшу

Збір за виграш у бігах на іподромі перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування

9.1.8. Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі

Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі – це збір, який стягується у виді процентної надбавки до плати, визначеної за участь у грі.

Таблиця 9.9

Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Учасники гри на тоталізаторі на іподромі, які придбали білети на участь у грі	Вартість білетів на участь у грі на тоталізаторі	Не повинна перевищувати 5% від суми плати, визначеної за участь у грі на тоталізаторі	Власні кошти фізичної особи, яка бере участь у грі

Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі, перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.9. Збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей

Збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей – це збір, який стягується за право проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей.

Таблиця 9.10

Збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Юридичні і фізичні особи, які мають дозвіл на проведення місцевого аукціону, конкурсного продажу і лотерей, що видається уповноваженою організацією	Вартість заявлених на місцеві аукціони, конкурсний розпродаж товарів, виходячи з їх початкової ціни або сума, на яку випускається лотерея	0,1% вартості заявлених товарів або суми, на яку випускається лотерея, але не більше трьох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із кожного учасника	Для юридичних осіб – прибуток; Для фізичних – власні кошти

Збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.10. Збір за видачу ордера на квартиру

Збір за видачу ордера на квартиру – це збір за послуги, пов'язані з видачею документів, які дають право на заселення квартири.

Таблиця 9.11

Збір за видачу ордера на квартиру

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
----------	--------	--------	---------

Одержувачі ордеру на квартиру	Плата за послуги, пов'язані з видачею документів, які дають право на заселення квартири	30% неоподаткованого мінімуму доходів громадян	Для фізичних осіб – власні кошти
-------------------------------	---	--	----------------------------------

Збір за видачу ордеру на квартиру сплачується через установи банків до отримання ордеру та перераховується до місцевого бюджету. Документом про сплату збору є квитанція, видана установою банку.

При видачі громадянину ордеру на квартиру, у книзі обліку виданих ордерів повинен бути зроблений відповідний запис про сплату збору за видачу ордеру на квартиру (номер квитанції та дата сплати). Без сплати збору ордер не видається.

Відповідальність за повне стягнення збору за видачу ордеру на квартиру та перерахування його до місцевого бюджету, а також подання звітності до податкової інспекції покладається на керівників органів обліку та розподілу житла.

Збір за видачу ордеру на квартиру перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.11. Збір за право використання місцевої символіки

Збір за право використання місцевої символіки – це збір за право використання цієї символіки у комерційних цілях.

Таблиця 9.12

Збір за право використання місцевої символіки

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Юридичні особи та громадяни, які використовують місцеву символіку у комерційних цілях	Вартість виробленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг	Для юридичних осіб – 0,1% вартості виробленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг із використанням місцевої символіки; для громадян, які займаються підприємницькою діяльністю – 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	Для юридичних осіб – валові витрати; для фізичних осіб – витрати, пов'язані з підприємницькою діяльністю

Дозвіл на використання місцевої символіки (гербу міста чи іншого населеного пункту, назви або зображення архітектурних, історичних пам'яток і т.д.) видається уповноваженими організаціями строком на 1 рік, які і ведуть облік платників.

За використання місцевої символіки без дозволу юридичних осіб стягується вся сума прибутку, отримана від її реалізації, а з фізичних осіб – штраф у розмірі 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Збір за право використання місцевої символіки перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.12. Збір за право проведення кіно- і телезйомок

Збір за право проведення кіно- і телезйомок – це збір, який стягується за право проведення кіно- і телезйомок.

Таблиця 9.13

Збір за право проведення кіно- і телезйомок

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Комерційні кіно- і телеорганізації, включаючи організації з	Фактичні витрати на проведення необхідних для здійснення зйомок	Не повинна перевищувати фактичні витрати на проведення зазначених	Прибуток юридичних осіб

іноземними інвестиціями, та зарубіжні організації, які проводять зйомки	додаткових заходів місцевими органами виконавчої влади	заходів	
---	--	---------	--

Нарахування суми збору та контроль за його сплатою до бюджету здійснюється органом, що видає дозвіл на проведення зйомок.

Збір за право проведення кіно - і телезйомок перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.13. Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі

Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі – це плата за оформлення та видачу дозволів на торгівлю у спеціально відведених для цього місцях. Справляється разово - при видачі дозволу

Таблиця 9.14

Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Юридичні і фізичні особи, які реалізують сільськогосподарську, промислову продукцію та інші товари у спеціально відведених місцях	Плата за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі	Не повинна перевищувати: 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян для суб'єктів, які постійно здійснюють торгівлю у спеціально відведених для цього місцях; – одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян у день - за одноразову торгівлю	Для юридичних осіб – прибуток; Для фізичних осіб – власні кошти

Відповідальність за розрахунок збору та його надходження до бюджету покладається на уповноважені організації або посадові особи, яким доручено видавати дозвіл на розміщення об'єктів торгівлі.

Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі перераховується до бюджету місцевого самоврядування в порядку, визначеному органами місцевого самоврядування.

9.1.14. Збір з власників собак

Збір з власників собак стягується за кожний рік.

Платниками збору з власників собак є громадяни – власники собак (крім службових), які проживають у домах державного та громадського житлового фонду і приватизованих квартирах.

Таблиця 9.15

Збір з власників собак

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Громадяни – власники собак (крім службових)	Наявність собаки	Не повинна перевищувати: 10% неоподаткованого мінімуму доходу громадян на момент нарахування збору	Власні кошти

Збір з власників собак сплачується органам житлово – комунального господарства.

Тести до п. 9.1

1. Об'єктом оподаткування комунальним податком є:

А) Фактичний фонд оплати праці на підприємстві;

Б) Умовний фонд оплати праці, що визначається як добуток мінімальної заробітної плати на середньооблікову кількість працівників;

В) Умовний фонд оплати праці, що визначається як добуток неоподаткованого мінімуму доходів громадян на середньооблікову кількість штатних працівників;

Г) Фактичний фонд оплати праці на підприємстві, але не більше прожиткового мінімуму, помноженого на середньооблікову кількість штатних працівників;

2. Граничний розмір ставки комунального податку не повинен перевищувати:

А) 10%;

Б) 5%;

В) 0,5%;

Г) 3%.

3. При визначенні бази оподаткування комунальним податком застосовується показник:

А) середня кількість усіх працівників підприємства за період;

Б) середня кількість працівників в еквіваленті повної зайнятості;

В) середньооблікова кількість працівників, що працюють за цивільно-правовими договорами;

Г) середньооблікова кількість штатних працівників за період.

4. Створене підприємство почало працювати 29 січня. Облікова кількість штатних працівників становила: 29 січня (четвер) – 1 особа, 30 січня – 10 осіб, 31 січня (субота) – вихідний. Комунальний податок за січень складе:

А) 0 грн.;

Б) 1,7 грн.;

В) 1,15 грн.;

Г) 5,1 грн..

5. Об'єктом оподаткування податком з реклами є:

А) сума прибутку рекламного агентства.;

Б) фактичні витрати рекламного агентства;

В) Виручка від реалізації рекламованої продукції;

Г) вартість послуг із встановлення та розміщення реклами..

6. Вартість разової реклами на телебаченні склала 4650 грн. (в т.ч.ПДВ). Податок з реклами складе:

А) 3,87 грн.;

Б) 4,65 грн.;

В) 3.88 грн.;

Г) 5,1 грн..

7. Згідно Декрету України „Про місцеві податки і збори” граничний розмір ринкового збору для фізичних осіб не повинен перевищувати:

А) 10 грн.;

Б) 1НМДГ.;

В) 20% НМДГ.;

Г) 20% Мін ЗП.

8. Особи, що торгують поза ринком повинні сплачувати:

А) тільки ринковий збір.;

Б) тільки збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі.;

В) ринковий збір і збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі;

Г) не сплачують ринковий збір і збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі.

9. Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі справляється:

А) щомісячно;

Б) щоквартально;

В) разово.

10. Платниками курортного збору є:

А) громадяни, які прибувають у курортну місцевість;

Б) юридичні і фізичні особи, які надають послуги для громадян, що прибувають у курортну місцевість;

В) тільки фізичні особи, які надають послуги для громадян, що прибувають у курортну місцевість.

Законодавчо – нормативна база:

1. Про місцеві податки і збори - Декрет КМУ від 20.05.93 року № 56 – 93.
2. Про рекламу - Закон України від 11.07.2003р. № 1121-IV.

9.2. Інші податкові платежі до бюджету

9.2.1. Державне мито

Державне мито - це плата, яка справляється за вчинення юридичних дій та за видачу документів юридичного значення уповноваженими на те органами.

Платники

Платниками державного мита на території України є фізичні та юридичні особи за вчинення в їхніх інтересах дій та видачу документів, що мають юридичне значення, уповноваженими на те органами.

Об'єкти

Державне мито стягується:

- а) з позовних заяв, заяв з переддоговірних спорів, заяв (скарг) у справах окремого провадження і скарг на рішення, прийняті відносно до релігійних організацій, із касаційних скарг на рішення судів і скарг на рішення, що набрали законної сили, а також за видачу судами копій документів;
- б) із позовних заяв і заяв кредиторів у справах про банкрутство, що подаються до арбітражних судів, та заяв про перевірку рішень, ухвал, постанов у порядку нагляду, а також про їх перегляд за нововиявленими обставинами;
- в) за вчинення нотаріальних дій державними нотаріальними конторами і виконавчими комітетами сільських, селищних, міських Рад народних депутатів, а також за видачу дублікатів нотаріально засвідчених документів;
- г) за видачу документів на право виїзду за кордон і про запрошення в Україну осіб з інших країн, за продовження строку їх дії та за внесення змін до цих документів; за реєстрацію національних паспортів іноземних громадян або документів, що їх замінюють; за видачу або продовження довідок на проживання; за видачу візи до національного паспорта іноземного громадянина або документа, що його замінює, на право виїзду з України та в'їзду в Україну, а також із заяв про прийняття до громадянства України і про вихід з громадянства України;
- д.) за операції з випуску (емісії) цінних паперів, крім облігацій державних та місцевих позик, та з видачі приватизаційних паперів;
- е) за операції з об'єктами нерухомого майна, що здійснюються на товарних біржах, крім операцій з примусового відчуження такого майна у випадках, передбачених законами України;
- ж) за видачу громадянам України закордонного паспорта на право виїзду закордон або продовження строку його дії;
- з) за прописку громадян або реєстрацію місця проживання;
- и) за проведення прилюдних торгів (аукціону, тендера) об'єктами нерухомого майна, крім операцій з примусового відчуження такого майна у випадках, передбачених законами України.

Державне мито

Платники	Об'єкт оподаткування	Ставка	Термін сплати	Вид звітності та термін її подання
Фізичні та юридичні особи, в інтересах яких здійснюються дії і яким видаються документи, що мають юридичне значення, уповноваженими на те органами	Факт здійснення дій і видачі документів, що мають юридичне значення, уповноваженими на те органами	Згідно з законодавством	До подання заяви або здійснення дій, за які справляється державне мито, а у відповідних випадках – при видачі документів	Законодавством не передбачено

Державне мито має розгалужену систему ставок, що встановлюються в залежності від характеру дій і документів, за які воно справляється (таблиця 9.17):

Таблиця 9.17

Деякі ставки державного мита

Найменування документів і дій, за які стягується мито	Розміри ставок
1. Із заяв і скарг, що подаються до суду, та за видачу судом копій документів:	
із позовних заяв	1 відсоток ціни позову, але не менше 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і не більше 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
із скарг на неправомірні дії органів державного управління і службових осіб, що обмежують права громадян	0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян
із позовних заяв про розгляд питань захисту честі та гідності	неоподатковуваний мінімум доходів громадян
за повторну видачу копії судового рішення, вироку, ухвали та іншої постанови суду	0,03 неоподаткованого мінімуму доходів громадян за кожную копію
із позовних заяв про зміну або розірвання договору найму житлових приміщень, про продовження строку прийняття спадщини, про скасування арешту на майно та з інших позовних заяв немайнового характеру (або таких, що не підлягають оцінці)	0,5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
із заяв (скарг) у справах окремого провадження	
із позовних заяв переддоговірних спорів	
із апеляційних скарг на рішення судів: скарг на рішення, що набрали законної сили	50% ставки, що підлягає сплаті при поданні позовної заяви, іншої заяви й скарги, а з майнових спорів – ставки, обчисленої виходячи з оспорюваної суми
2. Із заяв, що подаються до господарських судів:	
з позовних заяв майнового характеру, що подаються до господарських судів, визначено в розмірі	1 % від ціни позову, але не менше ніж шість неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і не більше ніж 1500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (не менше ніж 102 грн. (6 x 17) і не більше ніж 25 500 грн. (1500 x 17))
із позовних заяв немайнового характеру, в тому числі і з заяв про визнання недійсними повністю або частково актів ненормативного характеру; із заяв кредиторів про порушення справ про банкрутство, а також із заяв кредиторів, які звертаються з майновими вимогами до боржника після оголошення про	5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян

порушення справи по банкрутство	
із позовних заяв у спорах, що виникають під час укладання, зміни або розірвання господарських договорів	5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
3. За нотаріальні дії, вчинювані державними нотаріальними конторами і виконавчими комітетами сільських, селищних, міських Рад народних депутатів:	
за посвідчення договорів купівлі-продажу майна державних підприємств, а також за посвідчення договорів застави	0,1 % вартості майна, що викупується, або предмета застави
за посвідчення інших договорів, що підлягають оцінці	1% суми договору, але не менше 1 неоподаткованого мінімуму доходів громадян
за вчинення протестів векселів, пред'явлення чеків до платежу і посвідчення несплати чеків	0,3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
за вчинення виконавчих написів	1% суми, що стягується, або 1% вартості майна, яке підлягає витребуванню, але не менше 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і не більше 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
за засвідчення справжності кожного підпису на документах	0,02 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
за засвідчення вірності копій документів та витягів з них (за сторінку)	0,01 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
за видачу дублікатів нотаріально посвідчених документів	0,03 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян
4. За нотаріальні та інші дії, вчинювані за межами нотаріальної контори, виконавчого комітету ради народних депутатів	у розмірі встановлених ставок за відповідні дії (крім цього сплачуються фактичні витрати, пов'язані з виїздом для вчинення дій)
5. За видачу паспорта громадянина України для виїзду за кордон або продовження строку дії паспорта на території України	10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і обчислюється виходячи з розміру зазначеного неоподаткованого мінімуму, що діє на день сплати державного мита (170 грн.)

Пільги

Від сплати державного мита звільняються:

- 1) позивачі - робітники та службовці - за позовами про стягнення заробітної плати й за іншими вимогами, що випливають з трудових правовідносин; члени колективних сільськогосподарських підприємств, працівники фермерських господарств - за позовами до колективних сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств про оплату праці та за іншими вимогами, пов'язаними з трудовою діяльністю;
- 2) позивачі - за позовами про відшкодування збитків, заподіяних каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, а також смертю годувальника;
- 3) сторони - із спорів, пов'язаних з відшкодуванням збитків, заподіяних громадянину незаконним засудженням, незаконним притягненням до кримінальної відповідальності, незаконним застосуванням такого заходу, як взяття під варту, або незаконним накладенням адміністративного стягнення у вигляді арешту чи виправних робіт, а також пов'язаних з виплатою грошової компенсації, повернення майна або відшкодування його вартості громадянам, реабілітованим відповідно до Закону України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні»;
- 4) органи соціального страхування та органи соціального забезпечення - за регресними позовами про стягнення з особи, яка заподіяла шкоду, сум допомоги й пенсій, виплачених потерпілому або членам його сім'ї, а органи соціального забезпечення - також за позовами про стягнення неправильно виплачених допомоги та пенсій;
- 5) позивачі - за позовами про відшкодування матеріальних збитків, завданих злочином;
- 6) інші державні і громадські органи, юридичні та фізичні особи;

Порядок сплати

Державне мито сплачується готівкою, митними марками і шляхом перерахування з рахунку платника у кредитній установі.

Порядок сплати державного мита встановлюється Міністерством фінансів України.

Сплачене державне мито підлягає поверненню частково або повністю у випадках:

- 1) внесення мита в більшому розмірі, ніж передбачено чинним законодавством;
- 2) повернення заяви (скарги) чи відмови в її прийнятті, а також відмови державних нотаріальних контор або виконавчих комітетів міських, селищних і сільських Рад народних депутатів у вчиненні нотаріальних дій;
- 3) припинення провадження у справі або залишення позову без розгляду, якщо справа не підлягає розгляду в суді чи в арбітражному суді, а також, коли позивачем не додержано встановленого для даної категорії справ порядку доарбітражного врегулювання спору або коли позов подано недієздатною особою;
- 4) скасування в установленому порядку рішення суду, припинення провадження у справі, якщо справа не підлягає розглядові в судах, або якщо заінтересованою особою, яка звернулася до суду, не додержано встановленого для даної категорії справ порядку попереднього позасудового розв'язання спору і можливість застосування цього порядку втрачено, якщо при цьому державне мито було вже стягнено в доход бюджету;
- 5) в інших випадках, передбачених законодавством України.

Повернення державного мита проводиться за умови, якщо заяву подано до відповідної установи, що справляє державне мито, протягом року з дня зарахування його до бюджету.

Платники державного мита несуть відповідальність за правильність його стягнення, а також за своєчасність і повноту зарахування до бюджету, передбачену законодавством.

За несвоєчасне або неповне внесення державного мита до бюджету стягується пеня та штрафи відповідно до закону.

Міністерство фінансів України, Головна державна адміністрація України, місцеві фінансові органи та державні податкові інспекції проводять ревізії та перевірки правильності справляння державного мита, а також своєчасності й повноти внесення його до бюджету в усіх установах, що його справляють.

Порядок подання позову та сплати державного мита визначено Господарським процесуальним кодексом. Зокрема, відповідно до ст. 55 цього Кодексу ціну позову визначає позивач, а у випадках неправильного зазначення ціни позову її визначає суддя. Ці положення викладено в Інструкції про порядок обчислення та справляння державного мита, затвердженій наказом ГДПІ України від 22.04.93 р. № 15, в якій визначено, що державне мито сплачується до подання позовної заяви або заяви про перегляд її за нововиявленими обставинами.

Якщо позивач не надав доказів сплати державного мита в установлених порядку та розмірі або документів, що свідчать про звільнення від його сплати, заява до розгляду не приймається, і господарський суд з посиланням на ст. 63 Господарського процесуального кодексу повертає її заявникові без розгляду, про що виноситься ухвала.

У разі коли господарський суд прийняв рішення про задоволення вимог позивача і сплату державного мита поклав на відповідача, відповідач зобов'язаний виконати рішення суду та відшкодувати позивачу судові витрати та сплачене позивачем державне мито відповідно до задоволених вимог.

Приклади:

1. Позивач, який відповідно до чинного законодавства не має пільги щодо сплати державного мита, звертається до господарського суду з позовною заявою майнового характеру до відповідача в сумі 2 600 000 грн. Розрахунки показують, що 1 % від ціни позову становить у цьому разі:

$$2\,600\,000 \times 1\% = 26\,000 \text{ грн.}$$

Згідно з нормою Декрету про державне мито (пп. «а» п. 2 ст. 3) сума державного мита не може перевищувати верхню межу – 25 500 грн. Тому державне мито, що підлягає сплаті до державного бюджету, становитиме 25 500 грн.

2. Позивач у позовній заяві просить господарський суд стягнути з відповідача 9000 грн. Отже, 1 % від ціни позову становитиме:

$$9000 \times 1 \% = 90 \text{ грн.}$$

Однак нижня межа – 102 грн., тому сума державного мита за цим позовом має становити 102 грн.

Законодавчо - нормативна база:

1. Декрет Кабінету Міністрів України “Про державне мито” від 21.01.93р. № 7-93 із змінами та доповненнями.

9.2.2. Плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності

Торговий патент – це державне свідоцтво, яке засвідчує право суб’єкта підприємницької діяльності чи його структурного (відокремленого) підрозділу займатися визначеними законодавством видами підприємницької діяльності. Торговий патент не засвідчує право інтелектуальної власності.

Платники

Платниками за торговий патент є юридичні особи та суб’єкти підприємницької діяльності, що не мають статусу юридичної особи, — резиденти і нерезиденти, а також їх відокремлені підрозділи (філії, відділення, представництва тощо), що займаються підприємницькою діяльністю, яка є об’єктом сплати за торговий патент.

Об’єкт оподаткування

Патентуванню підлягає діяльність:

- роздрібна, оптова торгівля, діяльність у торговельно-виробничій сфері (громадське харчування) за готівкові кошти, а також з використанням інших форм розрахунків та кредитних карток;
- діяльність з обміну готівкових валютних цінностей;
- діяльність з надання послуг у сфері грального бізнесу;
- діяльність з надання побутових послуг.

Не сплачують вартості торгового патенту:

- підприємства та організації Укоопспілки, військової торгівлі, аптеки, що знаходяться в державній власності, торгово-виробничі державні підприємства робітничого постачання у селах, селищах і містах районного підпорядкування;
- суб’єкти підприємницької діяльності — фізичні особи, які:
- здійснюють торговельну діяльність з лотків, прилавків і сплачують ринковий збір (плату) за місце для торгівлі продукцією в межах ринків усіх форм власності;
- сплачують податок на промисел у порядку, передбаченому чинним законодавством;
- здійснюють продаж вирощених в особистому підсобному господарстві, на присадибній, дачній, садовій і городній ділянках продукцію рослинництва, худоби, кролів, нутрій, птиці (як у живому вигляді, так і продукції їх забою в сирому вигляді та у вигляді первинної переробки), продукції власного бджільництва;
- сплачують державне мито за нотаріальне посвідчення договорів про відчуження власного майна, якщо товари кожної окремої категорії відчужуються не частіше одного разу на календарний рік;

- сплачують фіксований податок відповідно до законодавства про оподаткування доходів фізичних осіб;
- суб'єкти підприємницької діяльності, створені громадськими організаціями інвалідів, які мають податкові пільги згідно з чинним законодавством та здійснюють торгівлю виключно продовольчими товарами вітчизняного виробництва і продукцією, виготовленою на підприємствах Українського товариства сліпих та Українського товариства глухих.

Вартість торгового патенту на здійснення торговельної діяльності та надання побутових послуг встановлюється органами місцевого самоврядування залежно від місцезнаходження пункту продажу товарів та асортиментного переліку встановлюється в межах таких граничних рівнів (за календарний місяць) (табл. 9.18):

У разі, коли пункти продажу товарів розташовані в курортних місцевостях або на територіях, прилеглих до митниць, інших пунктів переміщень через митний кордон, органи місцевого самоврядування, до бюджетів яких спрямовується плата за торговий патент, можуть прийняти рішення щодо збільшення плати за торговий патент, але не більше 320 гривень за календарний місяць.

Вартість короткотермінового торгового патенту на здійснення торговельної діяльності за один день встановлюється у фіксованому розмірі 10 гривень.

Вартість торгового патенту на здійснення операцій з торгівлі валютними цінностями встановлюється у фіксованому розмірі 960 гривень (за календарний місяць).

У разі придбання пільгового торгового патенту суб'єкт підприємницької діяльності вносить одноразову плату у розмірі 25 гривень за весь термін дії патенту.

Таблиця 9.18

Плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності

Платники	Ставка	Термін сплати
1. Юридичні особи і СПД, які здійснюють торговельну діяльність за готівкові кошти 2. Діяльність з надання побутових послуг	На території м. Києва, обласних центрів — від 60 до 320 гривень за місяць; На території м. Севастополя, міст обласного підпорядкування (крім обласних центрів) і районних центрів — від 30 до 160 гривень; На території інших населених пунктів — до 80 гривень.	Щомісяця до 15 числа місяця, який передуює звітному
3. Діяльність з обміну готівкових валютних цінностей	960 гривень (за календарний місяць)	Щоквартально до 15 числа місяця, який передуює звітному кварталу
4. Діяльність з надання послуг у сфері грального бізнесу	В залежності від виду діяльності, розмір річної плати за патент, грн.: -використання грального автомата з грошовим або майновим ви грашем – 4200; -для використання грального столу з кільцем рулетки – 192000 грн.; -використання інших гральних столів (спеціальних столів для казино, крім столів для більярдів) за кожний стіл – 144 000; -використання кегельбанів, що приводяться в дію за допомогою жетона, монети або без них, за кожний гральний жолоб (доріжку)– 6000; -використання столів для більярда, що приводяться в дію за допомогою жетона, монети або без них (крім столів для більярду, що використовуються для спортивних любительських змагань, за кожний більярдний стіл -1800 ; -здійснення інших видів грального бізнесу, за кожний окремий вид, - 7200.	-н-

Без придбання торгового патенту суб'єкти підприємницької діяльності або їх структурні (відокремлені) підрозділи здійснюють торговельну діяльність виключно з використанням таких видів товарів вітчизняного виробництва:

- хліб і хлібобулочні вироби;
- борошно пшеничне та житнє;
- сіль, цукор, олія соняшникова і кукурудзяна;
- молоко та молочна продукція, крім молока та вершків згущених з добавками та без них;
- продукти дитячого харчування;
- безалкогольні напої;
- морозиво та інші.

Не потребує патентування:

- реалізація суб'єктом підприємницької діяльності продукції власного виробництва фізичним особам, які перебувають з ним у трудових відносинах, через пункти продажу товарів, вбудовані у виробничі або адміністративні приміщення цього суб'єкта;
- діяльність суб'єктів підприємницької діяльності з закупівлі у населення продукції (заготівельна діяльність), якщо подальша реалізація такої продукції відбувається за розрахунками у безготівковій формі (пункти приймання склотари, макулатури, відходів паперових, картонних і ганчіркових; заготівля сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки);
- діяльність у торговельно-виробничій сфері (громадське харчування) на підприємствах, в установах, організаціях, у тому числі навчальних закладах, з обслуговування виключно працівників цих підприємств, установ, організацій та учнів і студентів у навчальних закладах.

Пільговий торговий патент видається суб'єктам підприємницької діяльності або їх структурним (відокремленим) підрозділам, які здійснюють торговельну діяльність виключно з використанням таких видів товарів вітчизняного виробництва:

- поштові марки, листівки, вітальні листівки та конверти непогашені, ящики, коробки, мішки, сумки та інша тара з дерева, паперу та картону, що використовується для поштових відправлень підприємствами Державного комітету зв'язку України, і фурнітура до них;
- періодичні видання друкованих засобів масової інформації, що мають реєстраційні свідоцтва, видані уповноваженими органами України, книги, брошури, альбоми, нотні видання, буклети, плакати, картографічна продукція, що видаються юридичними особами – резидентами України;
- проїзні квитки;
- товари народних промислів (крім антикварних і тих, що становлять культурну цінність згідно з переліком, що встановлюється Міністерством культури України);
- готові лікарські засоби (лікарські препарати, ліки, медикаменти, предмети догляду, перев'язувальні матеріали та інше медичне приладдя) і вітаміни для населення; ветеринарні препарати, папір туалетний, зубні пастки й порошки, косметичні серветки, дитячі пелюшки, тампони, інші види санітарно-гігієнічних виробів з целюлози або її замінників, термометри, індивідуальні діагностичні прилади (незалежно від країни їх походження);
- вугілля, вугільні брикети, паливо пічне побутове, газ освітлювальний і газ скраплений, торф паливний кусковий, торф'яні брикети і дрова для продажу населенню;
- мило господарське, а також сірники (незалежно від країни їх походження);
- насіння овочевих, баштанних, квіткових культур, кормових коренеплодів і картоплі (незалежно від країни його походження).

У разі придбання пільгового торгового патенту суб'єкт підприємницької діяльності вносить одноразову плату у розмірі 25 грн. за весь термін дії патенту.

Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють продаж періодичних видань друкованих засобів масової інформації, одержують пільговий торговий патент на торгівлю деякими видами супутньої продукції: ручки, олівці, інструменти для креслення, пензлі, мастихіни, мольберти, фарби, лаки, розчинники та закріплювачі для малювання та живопису, полотно, багети, рамки та підрамники для картин, швидкозшивачі, інші канцелярські прилади та конторське приладдя, крім виготовлених з дорогоцінних і напівдорогоцінних металів (незалежно від країни їх походження).

Суб'єкти підприємницької діяльності, які реалізують інвалідам товари повсякденного вжитку та продукти харчування через торговельні установи, створені для цієї мети громадськими організаціями інвалідів, одержують пільговий торговий патент.

Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють торговельну діяльність на території військових частин і військових навчальних закладів виключно товарами військової атрибутики та повсякденного вжитку для військовослужбовців, одержують пільговий торговий патент.

Порядок обчислення та сплати

Оплата вартості торгового патенту на здійснення торговельної діяльності й побутових послуг провадиться щомісячно до 15 числа місяця, який передує звітному, а оплата вартості короткотермінового торгового патенту здійснюється не пізніше ніж за один день до початку здійснення торговельної діяльності.

Оплата вартості торгового патенту на здійснення операцій з торгівлі готівковими валютними цінностями здійснюється щоквартально до 15 числа місяця, що передує звітному кварталу.

Під час придбання торгового патенту на здійснення торговельної діяльності й торгівлі валютними цінностями суб'єкт підприємницької діяльності вносить одноразову плату в розмірі вартості торгового патенту за один місяць, а в разі придбання торгового патенту на здійснення операцій з надання послуг у сфері грального бізнесу — за 3 місяці. На суму, сплачену під час придбання торгового патенту, зменшується розмір плати за торговий патент, яка підлягає внесенню в останній місяць його дії.

Суб'єкт підприємницької діяльності може зробити попередню оплату вартості торгового патенту на здійснення торговельної діяльності, операцій з торгівлі готівковими валютними цінностями та надання побутових послуг за весь термін його дії. Суб'єкт підприємницької діяльності має право придбати торгові патенти на здійснення торговельної діяльності та надання побутових послуг на наступні за поточним роки, але не більш ніж на три роки, сплативши повну вартість цих патентів під час їх одержання. При цьому суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють торговельну діяльність, надання побутових послуг та операції з торгівлі готівковими валютними цінностями, звільняються від обов'язків до внесення вартості торгового патенту в разі, якщо прийнятими після сплати повної вартості торгових патентів на наступні роки нормативно-правовими актами буде збільшено вартість торгового патенту.

Податок на прибуток суб'єкта підприємницької діяльності, який підлягає сплаті до бюджету, зменшується на вартість придбаних торгових патентів.

Термін дії торгового патенту на здійснення:

- торговельної діяльності й надання побутових послуг становить 12 календарних місяців;
- операцій з торгівлі валютними цінностями — 36 календарних місяців;
- операцій з надання послуг у сфері грального бізнесу — 60 календарних місяців.

Термін дії короткотермінового торгового патенту на здійснення торговельної діяльності й побутових послуг становить від 1 до 15 днів.

Платник податку, який здійснює діяльність, що підлягає патентуванню відповідно до Закону України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності», зобов'язаний окремо визначати податок на прибуток від кожного окремого виду такої

діяльності та окремо визначати податок на прибуток від іншої діяльності. З цією метою такі платники податку ведуть окремий облік:

- валових доходів, отриманих від здійснення діяльності, що підлягає патентуванню;
- валових витрат, понесених у зв'язку із здійсненням такої діяльності;
- балансової вартості товарів, матеріалів, сировини, комплектуючих виробів та напівфабрикатів на складах, у незавершеному виробництві та залишках готової продукції (далі – запаси), які використовуються для здійснення діяльності, що підлягає патентуванню. При цьому балансова вартість таких запасів не бере участі у розрахунку приросту (убутку) балансової вартості згідно із пунктом 5.9 статті 5 цього Закону, для визначення об'єкта оподаткування від іншої діяльності;
- амортизаційних відрахувань, нарахованих на відповідну групу основних фондів, що використовуються для здійснення діяльності, що підлягає патентуванню.

У разі якщо основні фонди використовуються як для здійснення діяльності, що підлягає патентуванню, так і для іншої діяльності, то з метою визначення об'єкта оподаткування для різних видів діяльності застосовується метод пропорційного розподілу суми амортизаційних відрахувань залежно від питомої ваги доходів, що припадає на кожний вид діяльності. За цим методом валовий дохід платника податку, одержаний за окремим видом діяльності, що підлягає патентуванню, підлягає зменшенню на частку загальної суми нарахованих амортизаційних відрахувань звітного періоду, як сума доходу, одержаного за окремим видом діяльності, що підлягає патентуванню, відноситься до загальної суми валового доходу. Аналогічно відбувається розподіл валових витрат, що одночасно пов'язані як з діяльністю, що підлягає патентуванню, так і з іншою діяльністю.

$$A_i = A_z \times V D_i : V D_z,$$

Де A_i – амортизація, що припадає на один вид патентованої діяльності (торговельна діяльність, побутові послуги, торгівля готівковою валютою, послуги грального бізнесу);

A_z – загальна сума амортизації ОФ, які одночасно використовуються в декількох видах діяльності;

$V D_i$ – валовий дохід підприємства від конкретного виду патентованої діяльності;

$V D_z$ – загальна сума валового доходу підприємства від видів діяльності, до яких належать валові витрати, що розподіляються.

$$B V_i = B V_z \times V D_i : V D_z,$$

Де $B V_i$ – валові витрати, що припадають на один вид патентованої діяльності (торговельна діяльність, побутові послуги, торгівля готівковою валютою, послуги грального бізнесу);

$B V_z$ – сума валових витрат, одночасно пов'язаних з різними видами діяльності;

$V D_i$ – валовий дохід підприємства від конкретного виду патентованої діяльності;

$V D_z$ – загальна сума валового доходу підприємства від видів діяльності, до яких належать валові витрати, що розподіляються.

Порядок ведення окремого обліку торгових патентів показано на умовному прикладі.

Приклад. Підприємство займається трьома видами діяльності: оптова та роздрібна торгівля і гральний бізнес. У звітному періоді 2005 року підприємство придбало торгових патентів на здійснення роздрібною торгівлю на суму 1000 грн. та торгових патентів на здійснення діяльності з надання послуг у сфері грального бізнесу на суму 165000 грн.

Загальна сума валового доходу за звітний період 2005 року складає 1500000 грн., в тому числі доходи від оптової торгівлі 500000 грн., доходи з надання послуг у сфері грального бізнесу 750000 грн., доходи від роздрібною торгівлі 250000 грн.

Загальна сума валових витрат за цей період складає 700000 грн., в тому числі витрати з оптової торгівлі 67000 грн., витрати з надання послуг у сфері грального бізнесу 180000 грн., витрати з роздрібною торгівлі 213000 грн., витрати, що одночасно пов'язані з усіма видами діяльності 240000 грн.

Загальна сума амортизаційних відрахувань за вказаний період складає 100000 грн. При цьому основні фонди одночасно використовуються в усіх (трьох) видах діяльності.

Розрахунок

Валові витрати з надання послуг у сфері грального бізнесу (ВВі) складуть:

$$180000 + (240000 \times 750000 / 1500000) = 300000 \text{ грн.}$$

Амортизаційні відрахування з надання послуг у сфері грального бізнесу (Аі) складуть:

$$100000 \times 750000 / 1500000 = 50000 \text{ грн.}$$

Об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств з надання послуг у сфері грального бізнесу складе:

$$750000 - 300000 - 50000 = 400000.$$

Податок з прибутку, отриманого при наданні послуг у сфері грального бізнесу, складе:

$$400000 \times 0,25 = 100000 \text{ грн.}$$

Отже, у зменшення податкових зобов'язань по податку на прибуток підприємств може бути врахована вартість торгових патентів на здійснення діяльності з надання послуг у сфері грального бізнесу на суму 100000 грн.

Валові витрати з роздрібно́ї торгівлі складуть:

$$213000 + (240000 \times 250000 / 1500000) = 253000 \text{ грн.}$$

Амортизаційні відрахування з роздрібно́ї торгівлі складуть:

$$100000 \times 250000 / 1500000 = 17000 \text{ грн.}$$

Об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств з роздрібно́ї торгівлі складе:

$$250000 - 253000 - 17000 = 20000.$$

У зменшення податкових зобов'язань по податку на прибуток підприємств вартість торгових патентів з роздрібно́ї торгівлі не враховується.

Об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств за звітний період 2005 року складе:

$$1500000 - 700000 - 100000 = 700000 \text{ грн.}$$

Податок на прибуток підприємств за звітний період 2005 року складе:

$$700000 \times 0,25 = 175000 \text{ грн.}$$

Податкові зобов'язання по податку на прибуток підприємств за звітний період 2005 року складуть:

$$175000 - 100000 = 75000 \text{ грн.}$$

Податок з прибутку, отриманого від діяльності, яка підлягає патентуванню відповідно до Закону України «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності», підлягає сплаті до бюджету у сумі, визначеній відповідно до Закону про прибуток підприємства, зменшений на вартість придбаних торгових патентів для здійснення цього виду діяльності.

Тести до п. 9.2.2

1. Хто встановлює вартість торговельного патенту:

- А) Кабінет Міністрів України;
- Б) Державна податкова адміністрація;
- В) органи місцевого самоврядування.

2. Чи потрібен торговельний патент на кожне торговельне місце, де здійснюється торгівля за готівкові кошти:

- А) ні;
- Б) так;
- В) потрібен, якщо торгівля здійснюється різними товарами.

3. Вартість торговельного патенту вираховують із:

- А) податку на прибуток суб'єкта підприємницької діяльності;

- Б) суми оподатковуваного прибутку суб'єкта підприємницької діяльності;
 В) суми оподатковуваного прибутку, отриманого від торговельної діяльності;
 Г) суми податку на прибуток, отриманого від патентованого виду діяльності.
4. Які з наведених видів підприємницької діяльності не потребують патентування:
 А) торгівля побутовою технікою;
 Б) послуги у сфері громадського харчування;
 В) торгівля хлібом і хлібобулочними виробами, безалкогольними напоями.
5. Які види патентів передбачені ЗУ “Про патентування деяких видів підприємницької діяльності”:
 А) торговий, спеціальний;
 Б) пільговий, торговий, спеціальний, необмежений;
 В) короткотерміновий, пільговий, торговий.
6. Підприємство надає послуги громадського харчування. В звітному періоді придбано торгових патентів на суму 2040 грн. Валові доходи за період склали 59000 грн., валові витрати – 34000 грн., амортизація – 2000 грн. Податок на прибуток до сплати за цей період складе:
 А) 5240;
 Б) 5750;
 В) 3710;
 Г) 2040.
7. Підприємство одночасно надає послуги та здійснює торгівлю за готівкові кошти. Придбано торговий патент на послуги на суму 800 грн., на торгівлю – на 960 грн. Валові доходи підприємства в цілому склали 200000 грн., в т.ч. від послуг – 40000 грн, Валові витрати всього – 60000 грн., в т.ч. від послуг – 39000 грн. Амортизація основних засобів, що використовуються в обох видах діяльності – 5000 грн. Визначити податок на прибуток до сплати:
 А) 33750 грн.
 Б) 32790 грн.;
 В) 31990 грн.

Законодавчо-нормативна база:

1. Закон України “Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” від 23 березня 1996 р. № 98/96 – ВР із змінами та доповненнями.
2. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” № 334/94-ВР від 28 грудня 1994р. у редакції Закону № 283/97 – ВР від 22.05.1997р. із змінами, внесеними.

9.2.3. Податок на промисел

Податок на промисел – це плата, яка стягується з фізичних осіб за право здійснення торгової діяльності. Механізм оподаткування податком на промисел наведено в таблиці 9.19.

Таблиця 9.19

Платники	Об'єкт оподаткування	Ставка	Термін сплати
Фізичні особи: громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, як ті, що мають, так і ті, що не мають постійного місця проживання в Україні, якщо вони не зареєстровані як	Сумарна вартість товарів, що зазначається громадянином у декларації, поданій до державної податкової інспекції. Не оподатковується	10% , якщо товари підлягають продажу протягом 3 днів; 20% , якщо товари	Сплачується у вигляді придбання одноразового патенту на торгівлю, вартість якого визначається на підставі вказаної платником сумарної вартості товарів і ставки податку

суб'єкти підприємництва і здійснюють несистематичний, не більше чотирьох разів протягом календарного року продаж вироблених, перероблених та куплених продукції, речей, товарів	продаж вирощених в особистому підсобному господарстві продукції рослинництва, худоби, кролів, нутрій, птиці, бджільництва, а також продаж автотранспортних засобів, які перебувають у приватній власності громадян, якщо (не частіше 1 разу на рік)	підлягають продажу протягом 7 днів	
---	---	------------------------------------	--

Платники

Платниками податку на промисел є громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, як ті, що мають, так і ті, що не мають постійного місця проживання в Україні, якщо вони не зареєстровані як суб'єкти підприємництва і здійснюють несистематичний, не більше чотирьох разів протягом календарного року продаж вироблених, перероблених та куплених продукції, речей, товарів.

Об'єкт оподаткування

Об'єктом оподаткування є сумарна вартість товарів за ринковими цінами, що зазначається громадянином у декларації, поданій до державної податкової інспекції у районі (місті) за місцем проживання, а громадянином, який не має постійного місця проживання в Україні, за місцем продажу товарів.

Ставки

Ставка податку на промисел установлюється у розмірі 10% указаній у декларації вартості товарів, що підлягають продажу протягом трьох календарних днів, але не менше розміру однієї мінімальної заробітної плати. У разі збільшення терміну продажу товарів до семи календарних днів ставка податку подвоюється.

Пільги

Не декларується та не оподатковується продаж вирощених в особистому підсобному господарстві, на присадибній, дачній, садовій і городній ділянках продукції рослинництва, худоби, кролів, нутрій, птиці (як у живому вигляді, так і продукції їх забою в сирому вигляді та у вигляді первинної переробки), продукції власного бджільництва, а також продаж автотранспортних засобів, які перебувають у приватній власності громадян, якщо вони реалізуються один раз протягом року.

Порядок обчислення та сплати

Податок на промисел сплачується у вигляді придбання одноразового патенту на торгівлю, вартість якого визначається на підставі вказаної платником сумарної вартості товарів і ставки податку. Сума податку за невикористаним патентом поверненню не підлягає.

Мінімальний термін дії одноразового патенту - три, максимальний – сім календарних днів.

У разі, коли продаж товарів здійснюється протягом календарного року більше чотирьох разів, така діяльність вважається систематичною і зобов'язує громадян зареєструватися як суб'єкти підприємництва відповідно до чинного законодавства України.

Якщо фізична особа укладає від двох до чотирьох угод купівлі-продажу власних автотранспортних засобів протягом календарного року, і ці угоди не посвідчені нотаріально, то вона зобов'язана подавати в органи Державної автоінспекції України одноразовий патент, що підтверджує сплату податку на промисел.

Приклад

Громадянин подав декларацію до ДПП, у якій указав найменування та вартість товару, який передбачає реалізувати протягом 3-х днів.

№ пп.	Найменування товару	Кількість (шт.)	Вартість одиниці товару (грн.)	Сума належних до реалізації товарів
1.	Костюм жіночий	1	580	580
2.	Костюм чоловічий	3	450	1350
3.	Сукня жіноча	2	190	380
4.	Брюки	1	90	90

1. Сума належних до реалізації товарів: $580+1350+380+90=2400$ (грн.).
2. Сума податку на промисел : $240 \text{ грн.} \times 10 \% / 100 \% = 240$ (грн.).

На громадян, які здійснюють продаж товарів без придбання одноразових патентів або з порушенням терміну їх ді, чи здійснюють продаж товарів, не зазначених в деклараціях, начальниками державних податкових інспекцій та їх заступниками накладаються адміністративні штрафи в розмірі від одного до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, за ті ж дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, - від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Законодавчо - нормативна база:

Про податок на промисел - Декрет КМУ від 17.03.1993р. № 24.

9.2.4. Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів

Податок з власників деяких наземних і водних транспортних засобів, самохідних машин і механізмів є джерелом фінансування будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних шляхів загального користування та проведення природоохоронних заходів на водоймищах.

Механізм справляння податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів наведено на таблиці 9.20.

Таблиці 9.20

Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів

Платники

Платниками податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів є:

- підприємства, установи та організації, які є юридичними особами;
- іноземні юридичні особи;
- громадяни України;
- іноземні громадяни;
- особи без громадянства, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством, власні транспортні засоби.

Об'єкти оподаткування

Об'єкти оподаткування – транспортні засоби та інші самохідні машини й механізми, а саме:

трактори (колісні) - код за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі - код) - 8701, крім гусеничних;

тільки сідельні тягачі - код 8701 20;

автомобілі, призначені для перевезення не менше 10 осіб, включаючи водія, - код 8702;

автомобілі легкові - код 8703;

автомобілі вантажні - код 8704;

автомобілі спеціального призначення, крім тих, що використовуються для перевезення пасажирів і вантажів, - код 8705 (крім пожежних і швидкої допомоги);

мотоцикли (включаючи мопеди) та велосипеди з установленим двигуном - код 8711, крім тих, що мають об'єм циліндра двигуна до 50 куб. см, - код 8711 10;

яхти та судна парусні з допоміжним двигуном або без нього (крім спортивних) - код 8903 91;

човни моторні і катери, крім човнів з підвісним двигуном (крім спортивних), - код 8903 92;

інші човни (крім спортивних) - код 8903 99.

Транспортні засоби, що не є об'єктами оподаткування

трактори на гусеничному ході – код 87 01 30;

мотоцикли (включаючи мопеди) та велосипеди з установленим двигуном з об'ємом циліндра двигуна до 50 куб. см – код 87 11 10;

тільки автомобілі спеціального призначення швидкої допомоги та пожежні – код 87 05;

транспортні засоби вантажні, самохідні, що використовуються на заводах, складах, у портах та аеропортах для перевезення вантажів на короткі відстані, – код 87 09;

машини й механізми для сільськогосподарських робіт – коди 84 32; 84 33;

тільки яхти, судна вітрильні та човни спортивні – коди 89 03 91; 89 03 92; 89 03 99.

Пільги

Від сплати податку звільняються:

а) фізичні особи, зазначені у пунктах 1 і 2 частини першої статті 14 Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи", статтях 4-11 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", статтях 6 і 8 Закону України "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні", а також інваліди незалежно від групи інвалідності (у тому числі діти-інваліди за поданням органів соціального захисту) - щодо одного легкового автомобіля (мотоколяски) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см або одного мотоцикла з об'ємом циліндрів двигуна до 750 куб. см чи одного човна моторного або катера (крім спортивного) з довжиною корпусу до 7,5 м;

б) фізичні особи, зазначені у пунктах 3 і 4 частини першої статті 14 Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи", щодо одного легкового автомобіля з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см або одного мотоцикла з об'ємом циліндрів двигуна до 750 куб. см чи одного човна моторного або катера (крім спортивного) з довжиною корпусу до 7,5 м до їх відселення та протягом трьох років після переселення із зони гарантованого добровільного відселення чи зони посиленого радіоекологічного контролю;

в) на 50 відсотків - громадяни, у власності яких знаходяться легкові автомобілі (код 8703) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см, взяті на облік в Україні до 1990 року включно, та вантажні автомобілі (код 8704) з об'ємом циліндрів двигуна до 6001 куб. см до 1990 року випуску включно, - щодо одного з зазначених автомобілів;

г) особи, які згідно із законодавством є платниками фіксованого сільськогосподарського податку, - за трактори колісні (код 8701, крім сідельних тягачів - код 8701 02) та вантажні автомобілі (код 8704).

Пільги, визначені цією статтею, не поширюються на транспортні засоби, які вперше реєструються в Україні, крім легкових автомобілів для інвалідів (код 8703) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см, що придбані за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та/або безоплатно передані інвалідам відповідно до законодавства України.

Органи місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень мають право приймати рішення щодо звільнення від сплати податку осіб, які мають посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії, щодо одного легкового автомобіля (код 8703) з об'ємом циліндрів двигуна до 2500 куб. см або одного вантажного автомобіля (код 8704) з об'ємом циліндрів двигуна до 6001 куб. см на одну особу, крім транспортних засобів, які вперше реєструються в Україні.

Порядок обчислення та сплати податку

Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів сплачується:

фізичними особами - перед проведенням першої реєстрації в Україні, реєстрацією, перереєстрацією транспортних засобів, а також перед технічним оглядом транспортних засобів щорічно або один раз за два роки, але не пізніше першого півріччя року, в якому провадиться технічний огляд;

юридичними особами - щоквартально рівними частинами до 15 числа місяця, що настає за звітним кварталом.

За придбані протягом року юридичними особами транспортні засоби, крім тих, що вперше реєструються в Україні, податок сплачується перед їх реєстрацією за місяці, які залишилися до кінця року, починаючи з місяця, в якому проведено реєстрацію транспортного засобу. За транспортні засоби, які вперше реєструються в Україні, податок сплачується перед їх першою реєстрацією. Розрахунок суми податку за такі транспортні засоби в 10-денний термін після їх реєстрації подається до відповідного податкового органу.

За транспортні засоби, зняті юридичними особами протягом року з реєстрації (перереєстровані), здійснюється перерахунок розміру податку, крім податку, сплаченого при першій реєстрації в Україні. Розмір податку перераховується перед зняттям їх з реєстрації (перереєстрацією) за місяці, які залишилися до кінця року, починаючи з місяця, наступного за тим, в якому транспортний засіб знято з реєстрації (перереєстровано).

Фізичні особи - платники податку зобов'язані пред'являти органам, що здійснюють першу реєстрацію в Україні, реєстрацію, перереєстрацію, зняття з обліку або технічний огляд транспортних засобів, квитанції або платіжні доручення про сплату податку за попередній (у разі здійснення сплати) та за поточний роки, а платники, звільнені від

сплати цього податку, - відповідний документ, що дає право на користування цими пільгами.

Юридичні особи - платники податку зобов'язані пред'являти органам, що здійснюють першу реєстрацію в Україні, реєстрацію, перереєстрацію, зняття з обліку або технічний огляд транспортних засобів, платіжні доручення про сплату податку з написом (поміткою) установи банку про зарахування податку по наземних транспортних засобах до територіальних дорожніх фондів, а по водних транспортних засобах - до відповідних бюджетів місцевого самоврядування (сільських, селищних, міських).

У разі відсутності документів про сплату податку або документів, що дають право на користування пільгами, перша реєстрація в Україні, реєстрація, перереєстрація, зняття з обліку і технічний огляд транспортних засобів не проводяться.

Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів обчислюється юридичними особами на підставі звітних даних про кількість транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів станом на 1 січня поточного року. Обчислення податку з власників наземних транспортних засобів проводиться виходячи з об'єму циліндрів або потужності двигуна кожного виду і марки транспортних засобів, а податку з власників водних транспортних засобів - виходячи з довжини транспортного засобу за ставками, зазначеними у статті 3 цього Закону.

Юридичні особи на основі бухгалтерського звіту (балансу) у строки, визначені законом для річного звітного періоду, подають відповідному органу державної податкової служби за місцем реєстрації транспортних засобів розрахунок суми податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів на поточний рік за формою, затвердженою центральним податковим органом України.

У разі викрадення транспортного засобу податок його власником не сплачується, якщо факт викрадення підтверджується відповідними документами органів, якими порушено відповідну кримінальну справу.

Якщо право користування транспортним засобом передано фізичною особою за дорученням іншій особі, податок з власників транспортних засобів сплачується його власником або від його імені особою, якій це право передано, якщо це передбачено в дорученні на право користування транспортним засобом, за місцем реєстрації цього транспортного засобу.

Сума податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, що сплачується фізичними особами, обчислюється за ставками, визначеними у статті 3 Закону (див. табл. 9.21). За транспортні засоби, придбані протягом року, крім тих, що вперше реєструються в Україні, податок сплачується пропорційно кількості місяців, які залишилися до кінця року, починаючи з місяця, в якому проведено реєстрацію транспортного засобу.

За приховування (заниження) об'єктів оподаткування, за відсутність обліку об'єктів оподаткування або ведення цього обліку з порушенням установленого порядку, а також за неподання або несвоєчасне подання податковим органам розрахунків та інших документів юридичних та фізичних осіб, які є платниками податку з власників транспортних засобів, до них застосовуються санкції згідно з Законом України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами" від 21.12.2000р. № 2181-III.

Таблиця 9.21

Ставки податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів

Код	Опис об'єктів оподаткування	Ставка податку на рік (з 100 куб. см об'єму циліндрів двигуна, з 1 кВт потужності двигуна або
-----	-----------------------------	---

		100 см довжини)
	При першій реєстрації в Україні:	
8701	трактори колісні (крім гусеничних - код 8701 30 та тільки сідельних тягачів)	2,5 грн з 100 куб. см
8701 20	тільки сідельні тягачі	
	нові	15 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	15 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	500 грн з 100 куб. см
8702	автомобілі для перевезення не менш як 10 осіб, включаючи водія, з об'ємом циліндрів двигуна:	
	до 6000 куб. см	
	нові	5 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	5 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	500 грн з 100 куб. см
	від 6001 куб. см і більше	
	нові	5 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	5 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	10 грн з 100 куб. см
8703	автомобілі легкові (крім автомобілів з електродвигуном - код 8703 90 10 00) з об'ємом циліндрів двигуна:	
	до 1000 куб. см	
	нові	3 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	5 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	100 грн з 100 куб. см
	від 1001 куб. см до 1500 куб. см	
	нові	4 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	5 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	200 грн з 100 куб. см
	від 1501 куб. см до 1800 куб. см	
	нові	5 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	7 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	300 грн з 100 куб. см
	від 1801 куб. см до 2500 куб. см	
	нові	10 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	12 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	500 грн з 100 куб. см
	від 2501 куб. см до 3500 куб. см	
	нові	25 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	30 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	750 грн з 100 куб. см
	від 3501 куб. см і більше	
	нові	40 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	45 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	1000 грн з 100 куб. см
8703 90 10 00	транспортні засоби, оснащені електродвигунами	0,5 грн з 1 кВт
8704	автомобілі вантажні з об'ємом циліндрів двигуна:	
	до 8200 куб. см	
	нові	15 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 5 років	50 грн з 100 куб. см
	що використовувалися від 5 до 8 років	700 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	1000 грн. з 100 куб. см
	від 8201 куб. см до 15000 куб. см	
	нові	20 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 5 років	30 грн з 100 куб. см
	що використовувалися від 5 до 8 років	50 грн з 100 куб. см

	що використовувалися понад 8 років	1000 грн з 100 куб. см
	від 15001 куб. см і більше	
	нові	25 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 5 років	30 грн з 100 куб. см
	що використовувалися від 5 до 8 років	50 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	300 грн з 100 куб. см
8705	автомобілі спеціального призначення (крім пожежних і швидкої допомоги)	
	нові	5 грн з 100 куб. см
	що використовувалися до 8 років	5 грн з 100 куб. см
	що використовувалися понад 8 років	100 грн з 100 куб. см
	При проведенні реєстрації, перереєстрації та чергового технічного огляду:	
8701	трактори колісні (крім гусеничних - код 8701 30 та тільки сідельних тягачів)	2,5 грн з 100 куб. см
8701 20	тільки сідельні тягачі	15 грн з 100 куб. см
8702	автомобілі для перевезення не менш як 10 осіб, включаючи водія, з об'ємом циліндрів двигуна:	
	до 6000 куб. см	5 грн з 100 куб. см
	від 6001 куб. см і більше	5 грн з 100 куб. см
8703	автомобілі легкові (крім автомобілів з електродвигуном - код 8703 90 10 00) з об'ємом циліндрів двигуна:	
	до 1000 куб. см	3 грн з 100 куб. см
	від 1001 куб. см до 1500 куб. см	4 грн з 100 куб. см
	від 1501 куб. см до 1800 куб. см	5 грн з 100 куб. см
	від 1801 куб. см до 2500 куб. см	10 грн з 100 куб. см
	від 2501 куб. см до 3500 куб. см	25 грн з 100 куб. см
	від 3501 куб. см і більше	40 грн з 100 куб. см
8703 90 10 00	транспортні засоби, оснащені електродвигунами	0,5 грн з 1 кВт
8704	автомобілі вантажні з об'ємом циліндрів двигуна:	
	до 8200 куб. см	15 грн з 100 куб. см
	від 8201 куб. см до 15000 куб. см	20 грн з 100 куб. см
	від 15001 куб. см і більше	25 грн з 100 куб. см
8705	автомобілі спеціального призначення (крім пожежних і швидкої допомоги)	5 грн з 100 куб. см
8711	мотоцикли (мопеди), велосипеди з двигуном (крім тих, що мають об'єм циліндра двигуна до 50 куб. см, - код 8711 10 00 00) з об'ємом циліндрів двигуна:	
	до 500 куб. см	3 грн з 100 куб. см
	від 501 до 800 куб. см	5 грн з 100 куб. см
	від 801 куб. см і більше	10 грн з 100 куб. см
	яхти і судна парусні з допоміжним двигуном або без нього (крім спортивних):	
8903 91 10 00	морські	14 грн з 100 см довжини
8903 91 91 00	яхти і судна парусні масою не більш як 100 кг	7 грн з 100 см довжини
8903 91 93 00	яхти і судна парусні масою понад 100 кг та завдовжки не більш як 7,5 м	7 грн з 100 см довжини
8903 91 99 00	яхти і судна парусні масою понад 100 кг та завдовжки понад 7,5 м	14 грн з 100 см довжини
	човни моторні і катери, крім човнів з підвісним двигуном (крім спортивних):	
8903 92 10 00	морські	14 грн з 100 см довжини
8903 92 91 00	човни моторні і катери завдовжки не більш як 7,5 м	7 грн з 100 см довжини
8903 92 99 00	човни моторні і катери завдовжки понад 7,5 м	14 грн з 100 см довжини
	плавучі засоби (крім спортивних):	
8903 99 10 00	з масою не більш як 100 кг	7 грн з 100 см довжини
8903 99 91 00	завдовжки не більш як 7,5 м та масою понад 100 кг	7 грн з 100 см довжини
8903 99 99 00	завдовжки понад 7,5 м та масою понад 100 кг	14 грн з 100 см довжини

Перша реєстрація в Україні - це реєстрація транспортного засобу в Україні, яка здійснюється уповноваженими державними органами України вперше щодо цього транспортного засобу.

Задача 1

ТОВ “Морське” має на балансі вантажний автомобіль з об’ємом циліндра двигуна 8 200 куб. см та легковий автомобіль з об’ємом циліндра 1500 куб. см. Ставки податку з власників транспортних засобів складають:

- для легкових автомобілів - 4 грн. з 100 куб. см при об’ємах циліндрів двигуна від 1001 до 1500 куб. см ;
- для вантажних автомобілів – 15 грн. з 100 куб. см при об’ємах циліндрів двигуна до 8 201 куб. см..

Визначити суму податку з власників транспортних засобів.

Рішення:

Для легкового автомобілю сума податку складає:

$$1500 \text{ куб. см.} / 100 \text{ куб. см} \times 4 \text{ грн.} = 60 \text{ (грн.)}$$

Для вантажного автомобілю сума податку складає:

$$8200 \text{ куб. см.} / 100 \text{ куб. см} \times 15 \text{ грн.} = 1230 \text{ (грн.)}$$

Усього за рік підприємству належить сплатити до бюджету податок з власників транспортних засобів в розмірі 1290 грн. (60+ 1230), щоквартально рівними частинами по 322,5 грн. (1230 / 4 = 322,5)

Задача 2

ТОВ “Бостон Україна” має на балансі 10 транспортних засобів:

- 3 вантажних автомобіля (КАМАЗ 255 В) з об’ємом циліндра двигуна 10850 куб. см;
- 1 легковий автомобіль (ВАЗ) з об’ємом циліндра двигуна 1500 куб. см;
- 6 легкових автомобілів (ГАЗ) з об’ємом циліндра двигуна 3250 куб. см;

Визначити суму податку з власників транспортних засобів.

Рішення:

Усього за рік підприємству належить сплатити до бюджету податок з власників транспортних засобів в розмірі 11445 грн., щоквартально рівними частинами по 2861,25 (розрахунок 1).

Для вантажних автомобілів сума податку складає:

$$10850 \text{ куб.см} / 100 \text{ куб.см} \times 20 \text{ грн.} \times 3 \text{ шт.} = 6510 \text{ (грн.)}$$

Для легкових автомобілів:

$$1500 \text{ куб.см} / 100 \text{ куб.см} \times 4 \text{ грн.} = 60 \text{ (грн.)}$$

$$3250 \text{ куб.см} / 100 \text{ куб.см} \times 25 \text{ грн.} \times 6 \text{ шт.} = 4875 \text{ (грн.)}$$

Тести до п. 9.2.4

1. Об’єктом оподаткування податком з власників транспортних засобів є:

- А) усі транспортні засоби;
- Б) тільки колісні транспортні засоби;
- В) тільки водні транспортні засоби;
- Г) тільки транспортні засоби з двигунами внутрішнього згорання;
- Д) усі, крім гусеничних тракторів, окремих автомобілів спеціального призначення; спортивних водних транспортних засобів та машин і механізмів для с/г робіт транспортних засобів, що перевозять вантажі на короткі відстані.

2. Податок з власників транспортних засобів сплачується у такі строки:

- А) фізичними особами – один раз на рік (два роки) – перед техоглядом, юридичними – два рази на рік – до 15 липня і до 15 листопада;
- Б) фізичними особами – один раз на рік (два роки) – перед техоглядом, юридичними – щомісячно до 15 числа місяця, що настає за звітним місяцем

В) фізичними особами – один раз на рік (два роки) – перед техоглядом, юридичними – щокварталу 15 числа місяця, що настає за звітним кварталом.

3. Податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів обчислюється виходячи з:

А) об'єму циліндрів двигуна або довжини транспортних засобів;

Б) кількості посадкових місць або вантажопідйомності транспортних засобів;

В) ваги транспортних засобів або висоти.

4. Ставка з податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів встановлена:

А) у грн. зі 100 см.куб. об'єму двигуна або 100 см. довжини

Б) у грн. зі 1000 см.куб. об'єму двигуна або 1000 см. довжини

В) у грн. зі 10 см.куб. об'єму двигуна або 10 см. довжини

Г) у грн. зі 1 см.куб. об'єму двигуна або 1 см. Довжини.

5. Підприємство на балансі обліковує 2 легкових авто об'ємом двигуна 1600 см.куб., 5 вантажних авто з об'ємом двигуна – 3600 см.куб. Ставка податку для легк. вто – 5 грн., для вант. авто – 40 грн. Транспортний податок складе:

А) 7360 грн

Б) 736000 грн

В) 73600 грн.

Розрахунок 1
Розрахунок податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів
по ТОВ "Бостон-Україна"

№ п.	Код транспортного засобу згідно з гармонізованою системою опису та кодування товарів	Марка транспортного засобу	Модель транспортного засобу	1)Об'єм циліндрів двигуна (см ³) 2)Потужність двигуна (кВт) 3)Довжина корпусу (см)	Кількість однорідних транспортних засобів	Ставка податку в грн. на рік: 1)із 100см ³ 2)із 1 кВт 3)із 100 см	Сума нарахованого податку грн.	Пільги		Сума податку, що підлягає сплаті у звітному кварталі
								код згідно з довідником пільг	сума	
1.	87 04	Камаз - 255В	5320	10850	3	20	6510	—	—	1627,5
2.	87 03	ВАЗ	2181	1500	1	4	60	—	—	15
3.	87 03	ГАЗ	3307	3250	6	25	4875	—	—	1218,75
Усього:					10		11445			2861,25

Законодавчо-нормативна база:

Закон України від 11.12.91 р. № 1963-ХІІ «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів» в редакції Закону України від 18.02.97 р. № 75/97-ВР із змінами та доповненнями.

9.2.5. Плата за землю

(земельний податок, а також орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності)

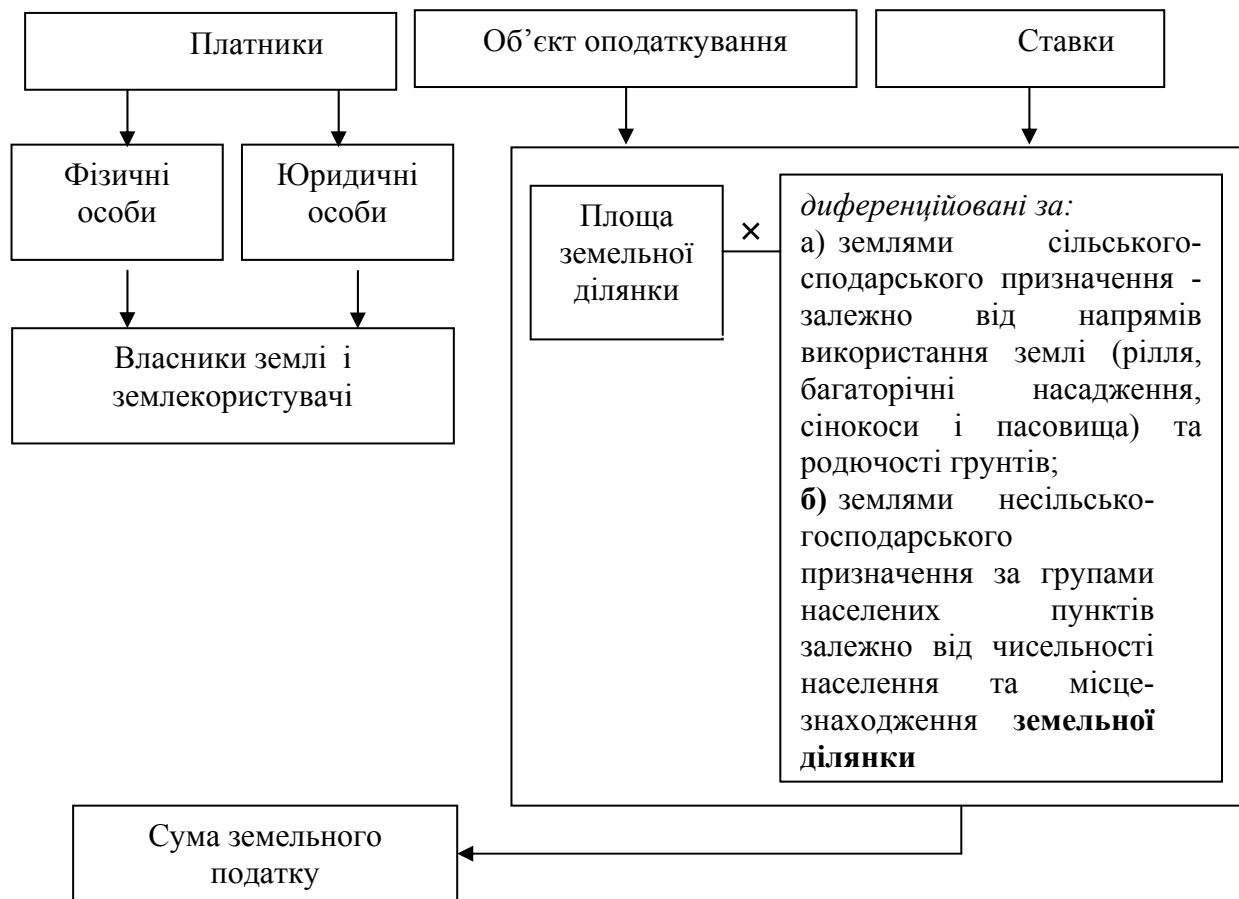
Плата за землю (орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності) – це податок на володіння та користування землею, який справляється з юридичних та фізичних осіб.

Плата за землю запроваджується з метою формування джерела коштів для фінансування заходів щодо раціонального використання та охорони земель, підвищення родючості ґрунтів, відшкодування витрат власників землі і землекористувачів, пов'язаних з господарюванням на землях гіршої якості, ведення земельного кадастру, здійснення землеустрою та моніторингу земель, проведення земельної реформи та розвитку інфраструктури населених пунктів.

Механізм оподаткування плати за землю наведений на схемі 9.1.

Схема 9.1

Структурно-логічна схема земельного податку

Плату за землю в Україні введено з 1 липня 1992 року. Орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності справляється у порядку, визначеному Законом України «Про плату за землю».

Основним нормативним документом, що регламентує оподаткування землі, є Закон України «Про плату за землю», який визначає розміри та порядок плати за використання земельних ресурсів, а також напрями використання коштів, що надійшли від плати за землю, відповідальність платників та контроль за правильністю обчислення і справляння податку.

В податковому обліку підприємства, які використовують землю у господарській діяльності, земельний податок відноситься до складу валових витрат (п.п.5.2.5 ст.5¹²), крім платників

фіксованого сільськогосподарського податку (земельний податок входить до складу фіксованого сільськогосподарського податку) та сільськогосподарських підприємств – платників податку на прибуток (земельний податок за сільськогосподарські угіддя зменшує нарахований податок на прибуток (п. 14.1 ст. 14¹³)).

Платники

Платником земельного податку (орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності) є власник земельної ділянки і землекористувач. Власники землі та землекористувачі вносять плату за землю у вигляді земельного податку, орендарі – у вигляді орендної плати.

Орендна плата за землю — це платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою.

Договір оренди землі — це угода сторін про взаємні зобов'язання, відповідно до яких орендодавець за плату передає орендареві у володіння і користування земельну ділянку для господарського використання на обумовлений договором строк.

Нова форма оренди землі – суборенда земельних ділянок, умови договору якої мають бути визначені в межах договору оренди земельної ділянки (її частини) і не суперечити йому. Суборенда землі підлягає державній реєстрації і посвідчується нотаріально.

Об'єкт оподаткування

Об'єктом плати за землю є земельна ділянка, що перебуває у власності або користуванні.

Об'єктом оренди є земельні ділянки, що перебувають у власності громадян та юридичних осіб України, територіальних громад сіл, селищ, міст (комунальної власності), держави.

Ставки та порядок нарахування земельного податку

Розмір земельного податку не залежить від результатів господарської діяльності власників землі та землекористувачів.

Ставки земельного податку, порядок обчислення і сплати земельного податку не можуть встановлюватись або змінюватись іншими законодавчими актами, крім Закону про плату за землю. Зміни і доповнення до Закону про плату на землю вносяться не пізніше ніж за три місяці до початку нового бюджетного року і набувають чинності з початку нового бюджетного року.

Ставки земельного податку встановлюються Законом України “Про плату за землю” окремо для кожної категорії земель, визначених Земельним кодексом України.

Грошова оцінка земельних ділянок провадиться органами Державного комітету України по земельних ресурсах за методикою затвердженою постановою Кабінету Міністрів України. Грошова оцінка землі застосовується з метою економічного регулювання земельних відносин при укладанні цивільно-правових угод, передбачених законодавством України.

Законодавством передбачено єдиний порядок проведення щорічної індексації грошової оцінки земель та доведення її до відома власників земельних ділянок і землекористувачів.

Плата за землю справляється у 2 формах :

- земельний податок;
- орендна плата.

Обчислення податку за землю, грошову оцінку яких проведено

Сума податку за землю, де проведена грошова оцінка землі, розраховується за формулою:

$$Сп = БВ \times S \times C \times K_i, \text{ де:}$$

Сп – сума податку за землю;

БВ – балансова вартість одного метру квадратного в залежності від факторів розташування (встановлюється згідно Закону України «Про плату за землю»);

---

¹³ там же

S - площа земельної ділянки;

C – ставка податку;

Ki – коефіцієнт індексації грошової оцінки.

Коефіцієнт індексації грошової оцінки визначається за формулою:

$$K_i = (I - 10) / 100, \text{ де:}$$

I – середньорічний індекс інфляції року, за результатами якого проводиться індексація.

Якщо значення **Ki** не перевищує 1, індексації не проводять.

Кінцева сума грошової оцінки землі населеного пункту залежить від місця розташування земельної ділянки, функціонального використання землі та виду діяльності платника.

Припустимо, за рік середньорічний індекс інфляції становив 113,5%, тому у наступному році коефіцієнт індексації землі дорівнюватиме **1,035** $((113,5 - 100) / 100 = 1,035)$.

Обчислення податку за землі, грошової оцінки яких не проведено

Сума податку за землі, грошової оцінки яких не проведено, розраховується за формулою:

$$C_{\text{п}} = \text{Пд} * C_{\text{сп}}, \text{ де}$$

Cп – сума податку за землю;

Пд – площа ділянки;

Cсп – середня ставка податку, яка коригується на коефіцієнт індексації (коефіцієнт індексації визначається Законом України про Державний бюджет на відповідний рік (у 2007 році він дорівнює 3,1)).

Після того, як буде розрахована сума податку за землю за необхідністю застосовують додаткові коефіцієнти, а саме:

- коефіцієнт, що застосовують у містах Києві, Сімферополі, Севастополі;
- місцеві коефіцієнти: коефіцієнт до середньої ставки податку, функціональний коефіцієнт, локальний коефіцієнт (встановлює сільська (міська) рада (ч. 4 ст. 7¹⁴)), але не вище, ніж у 2 рази від середніх ставок податку з урахуванням встановлених законом коефіцієнтів;
- курортний коефіцієнт (якщо земельна ділянка віднесена до статусу курортних).

Для правильності нарахування та обчислення земельного податку важливим є розподіл земель за їх категоріями.

Згідно з Земельним кодексом, землі України за основним цільовим призначенням поділяються на ряд категорій. Віднесення земель до певних категорій здійснюється на підставі рішень органів державної влади та місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень.

Слід зазначити, що при оподаткуванні земельної ділянки, ставки земельного податку будуть залежати від таких чинників:

- регіону розташування земельної ділянки;
- напряму використання земельної ділянки (цільове й нецільове використання);
- категорії земель;
- функціонального використання та місцезнаходження земельної ділянки та ін.

За категоріями землі поділяються на:

- землі сільськогосподарського призначення;
- землі житлової та громадської забудови;
- землі природно – заповідного та іншого природоохоронного призначення;
- землі оздоровчого призначення;
- землі рекреаційного призначення;
- землі історико – культурного призначення;
- землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення;
- землі лісового фонду;
- землі водного фонду;

---

¹⁴ Закон України «Про плату за землю»

Земельні ділянки кожної категорії земель, які надані у власність або користування громадян чи юридичних осіб, можуть перебувати у запасі.

Оподаткування земель сільськогосподарського призначення

Сільськогосподарські угіддя : рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги.

Несільськогосподарські угіддя: господарські шляхи й прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель лісового фонду, землі під будівлями, землі тимчасової консервації тощо.

Ставки земельного податку з одного гектара сільськогосподарських угідь встановлюються у відсотках від їх грошової оцінки у таких розмірах (ст.6¹⁵):

- для ріллі, сіножатей та пасовищ — **0,1**;
- для багаторічних насаджень — **0,03**.

За сільськогосподарські угіддя, що надані у встановленому порядку і використовуються за цільовим призначенням, незалежно від того, до якої категорії земель вони віднесені, земельний податок справляється відповідно до оподаткування земель сільськогосподарського призначення.

До земель сільськогосподарського призначення належать:

За сільськогосподарські угіддя, що надані в установленому порядку і використовуються за цільовим призначенням, незалежно від того, до якої категорії земель вони належать, земельний податок справляється відповідно до вищенаведених ставок. Тобто за сільськогосподарські угіддя, незалежно від того, де вони розташовані, в межах населеного пункту чи за межами, на землях лісового чи водного фонду, землях промисловості, транспорту, зв'язку чи іншого призначення, податок справляється за ставками, передбаченими для оподаткування земель сільськогосподарського призначення.

Для земельних ділянок, наданих для потреб сільськогосподарського виробництва, в межах населених пунктів, які зайняті виробничими, культурно-побутовими та господарськими будівлями і спорудами, законодавством встановлено сплату податку в розмірі **3** відсотків до суми земельного податку (сума земельного податку визначається як добуток площі земельної ділянки на ставку земельного податку за землі населених пунктів).

Плата за землю не справляється:

- за сільськогосподарські угіддя зон радіоактивно забруднених територій і хімічно забруднені сільськогосподарські угіддя, на які запроваджено обмеження щодо ведення сільського господарства;
- за землі, що перебувають у тимчасовій консервації або у стадії сільськогосподарського освоєння;
- за земельні ділянки державних, колективних і фермерських господарств, які зайняті молодими садами, ягідниками та виноградниками до вступу їх у пору плодоношення, а також гібридними насадженнями, генофондовими колекціями та розсадниками багаторічних плодівих насаджень та інше.

Оподаткування земель населених пунктів

У населених пунктах, грошову оцінку земель яких проведено, при обчисленні земельного податку застосовується ставка у розмірі **1** відсотка від їх грошової оцінки (помноженої на коефіцієнт 3,1), розмір якої також залежить від місця розташування земельної ділянки, функціонального використання землі та виду діяльності платника і розміру індексації у поточному році. Розмір орендної плати за землю визначається місцевими органами влади у договорі оренди земельної ділянки, але згідно із ст. 5 Закону України “Про оренду землі” він не може бути меншим за розмір земельного податку.

Якщо грошову оцінку земельних ділянок не встановлено, то середні ставки земельного податку визначаються у таких розмірах (таблиця 9.22):

---

¹⁵ Закон України «Про плату за землю»

Ставки податку на землю, грошову оцінку яких не проведено в 2007 році

Групи населених пунктів з чисельністю населення (тис. чол.)	Середня ставка податку (коп. за 1 кв. Метр)	Середня ставка податку з урахуванням коефіцієнта 3,1 (коп. за 1 кв.м)	Коефіцієнт, що застосовується у містах Києві, Сімферополі, Севастополі та містах обласного підпорядкування
до 0,2	1,5	4,65	
від 0,2 до 1	2,1	6,51	
від 1 до 3	2,7	8,37	
від 3 до 10	3,0	9,30	
від 10 до 20	4,8	14,88	
від 20 до 50	7,5	23,25	1,2
від 50 до 100	9,0	27,90	1,4
від 100 до 250	10,5	32,55	1,6
від 250 до 500	12,0	37,20	2,0
від 500 до 1000	15,0	46,50	2,5
від 1000 і більше	21,0	65,10	3,0

Дані ставки земельного податку застосовуються з урахуванням коефіцієнтів індексації, визначених законом України “Про Державний бюджет України” на відповідний рік.

У населених пунктах, віднесених Кабінетом Міністрів України до курортних, до ставок земельного податку застосовуються такі коефіцієнти:

- на Південному узбережжі Автономної Республіки Крим – 3,0;
- на Південно-східному узбережжі Автономної Республіки Крим – 2,5;
- на Західному узбережжі Автономної Республіки Крим – 2,2;
- на Чорноморському узбережжі Миколаївської, Одеської та Херсонської областей – 2,0;
- у гірських та передгірних районах Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської та Чернівецької областей – 2,3, крім населених пунктів, які Законом України “Про статус гірських населених пунктів в Україні” віднесено до категорії гірських;
- на узбережжі Азовського моря та в інших курортних місцевостях – 1,5.

Ставки земельного податку за земельні ділянки (за винятком сільськогосподарських угідь) диференціюють та затверджують відповідні сільські, селищні, міські ради виходячи із середніх ставок податку, функціонального використання та місцезнаходження земельної ділянки, але не вище, ніж у два рази від середніх ставок податку з урахуванням коефіцієнтів.

Для земельних ділянок, зайнятих житловим фондом, кооперативними автостоянками для зберігання особистих транспортних засобів громадян, гаражно-будівельними, дачно-будівельними кооперативами, індивідуальними гаражами і дачами громадян, установлено справляння земельного податку в розмірі 3 відсотків до суми цього податку (сума земельного податку визначається як добуток площі земельної ділянки на ставку податку за землі населених пунктів).

При визначенні розміру плати за землю для земельних ділянок, зайнятих житловим фондом, потрібно врахувати, що згідно із ст. 4 Житлового кодексу України до житлового фонду не входять нежилі приміщення в жилих будинках, призначених для торговельних, побутових та інших потреб непромислового характеру.

Тому в розмірі 3 відсотків суми земельного податку обчислюються лише земельні ділянки, зайняті житловим фондом, а за частину землі під нежилими приміщеннями в жилих будинках податок справляється на загальних підставах.

Податок за частину площ земельних ділянок, наданих підприємствам, установам і організаціям (за винятком сільськогосподарських угідь), що перевищують норми відведення, справляється у п'ятикратному розмірі.

Податок за земельні ділянки, надані для збройних сил України та інших військових формувань, створених відповідно до законодавства України, залізниць, гірничодобувних підприємств, а також за водойми, надані для виробництва рибної продукції, справляється у розмірі **25** відсотків суми земельного податку, обчисленого за землі населених пунктів.

Оподаткування земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення

Податок за землі промисловості, зв'язку та іншого призначення, **в межах населеного пункту**, сплачується в установлених розмірах на загальних підставах відповідно до Закону України "Про плату за землю" за ставками населеного пункту. Цей розмір ставки щорічно уточнюється Законом України "Про державний бюджет".

За межами населених пунктів ставки податку визначаються залежно від категорії землі.

Так, податок за земельні ділянки, надані для підприємств промисловості, транспорту, зв'язку та іншого призначення, справляється з розрахунку **5** відсотків від грошової оцінки одиниці площі ріллі по області.

Податок за земельні ділянки, надані для залізничного транспорту, Збройних Сил України та інших військових формувань, створених відповідно до законодавства України, справляється у розмірі **0,02** відсотка від грошової оцінки одиниці площі ріллі по області, крім земель військових сільськогосподарських підприємств, з яких земельний податок справляється виходячи із ставок оподаткування сільськогосподарських угідь.

У разі використання земель залізничним транспортом, Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями, створеними відповідно до законодавства України, не за цільовим призначенням податок справляється з розрахунку **5** відсотків від грошової оцінки одиниці площі ріллі по області.

Оподаткування земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення

Податок за земельні ділянки, в межах населених пунктів, на територіях та об'єктах природоохоронного, оздоровчого та рекреаційного призначення, зайняті виробничими, культурно-побутовими, господарськими будівлями і спорудами, що не пов'язані з функціональним призначенням цих об'єктів, справляється у **п'ятикратному розмірі** суми земельного податку.

При визначенні розміру податку за земельні ділянки, зайняті виробничими, культурно-побутовими, господарськими будівлями і спорудами, розташованими на територіях та об'єктах історико-культурного призначення, що не пов'язані з функціональним призначенням цих об'єктів, застосовуються такі коефіцієнти до відповідного земельного податку:

- міжнародного значення — 7,5;
- загальнодержавного значення — 3,75;
- місцевого значення—1,5.

За межами населених пунктів податок за земельні ділянки, надані в тимчасове користування на землях природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, справляється у розмірі **50** відсотків від грошової оцінки одиниці площі ріллі по області.

Оподаткування земель лісового фонду

Податок за земельні ділянки в межах населених пунктів, надані для потреб лісового господарства, за винятком ділянок, зайнятих виробничими, культурно-побутовими, жилими будинками та господарськими будівлями і спорудами, справляється як складова плати за використання лісових ресурсів, що визначається лісовим законодавством.

Для земельних ділянок, наданих для потреб лісового господарства, які зайняті виробничими, культурно-побутовими та господарськими будівлями і спорудами, земельний

податок справляється у розмірі **3** відсотка до суми земельного податку (сума земельного податку визначається як добуток площі земельної ділянки на ставку податку за землі населених пунктів).

Податок за земельні ділянки, за межами населених пунктів, надані на землях лісового фонду, за винятком сільськогосподарських угідь, справляється як плата за використання лісових ресурсів, що визначається лісовим законодавством.

Податок за земельні ділянки, що входять до складу земель лісового фонду і зайняті виробничими, культурно-побутовими, жилими будинками та господарськими будівлями і спорудами, справляється у розмірі **0,3** відсотка від грошової оцінки одиниці площі ріллі по області.

Оподаткування земель водного фонду

Податок за земельні ділянки, в межах населених пунктів, надані на землях водного фонду, сплачується у встановлених розмірах на загальних підставах.

Для земельних ділянок, наданих для потреб водного фонду, які зайняті виробничими, культурно-побутовими та господарськими будівлями і спорудами, законодавством встановлено справляння податку в розмірі **3** відсотка до суми земельного податку (сума земельного податку визначається як добуток площі земельної ділянки на ставку податку за землі населених пунктів).

Крім того, податок за земельні ділянки під водоймами, які надані для виробництва рибної продукції, справляється в розмірі **25** відсотка від суми податку за землі населених пунктів.

Податок за земельні ділянки, за межами населених пунктів, надані на землях водного фонду, за винятком сільськогосподарських угідь, справляється у розмірі **0,3** відсотка від грошової оцінки одиниці площі ріллі по області.

Пільги

Відповідно до Закону України від 08.02.2001 р. № 2271-III “Про внесення змін до Закону України “Про плату за землю” встановлено, що власники земельних часток (паїв) є платниками земельного податку, а земельні частки (паї) — об’єктом обкладення земельним податком.

Також Законом внесено доповнення до ст. 12 Закону “Про плату за землю”, згідно з яким на період чинності Закону України від 17.12.98 р. № 320-XIV “Про фіксований сільськогосподарський податок” власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі за умови передачі земельних ділянок та земельних часток (паїв) в оренду платнику фіксованого сільськогосподарського податку звільняються від сплати земельного податку (п.20 ст.12).

. У разі надання такими громадянами земельних ділянок та земельних часток (паїв) в оренду іншим особам земельний податок сплачується ними на загальних підставах. Якщо договором оренди земельної частки (паю) передбачено інше, то виконуються умови такого договору.

Від земельного податку звільняються:

- заповідники, в тому числі історико-культурні, національні природні парки, заказники (крім мисливських), регіональні ландшафтні парки, ботанічні сади, дендрологічні і зоологічні парки, пам'ятки природи, заповідні урочища та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва;
- вітчизняні дослідні господарства науково-дослідних установ і навчальних закладів сільськогосподарського профілю та професійно-технічних училищ;
- органи державної влади та органи місцевого самоврядування, органи прокуратури, заклади, установи та організації, які повністю утримуються за рахунок бюджету (за винятком військових формувань, утворених відповідно до законів України, крім Збройних Сил України та Державної прикордонної служби України), спеціалізовані санаторії України для реабілітації хворих, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських

організацій інвалідів, реабілітаційні установи громадських організацій інвалідів, дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України, громадські організації інвалідів України, підприємства та організації громадських організацій інвалідів, які засновані громадськими організаціями інвалідів і є їх власністю, де кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, становить протягом попереднього звітного періоду не менше 50 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік, і за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом попереднього звітного періоду не менше 25 відсотків суми загальних витрат на оплату праці, що відносяться до складу валових витрат виробництва (обігу). Зазначені підприємства та організації громадських організацій інвалідів, санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських організацій інвалідів, реабілітаційні установи громадських організацій інвалідів мають право застосовувати цю пільгу за наявності дозволу на право користування такою пільгою, який надається міжвідомчою Комісією з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій інвалідів відповідно до Закону України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні". У разі порушення вимог цієї статті зазначені громадські організації інвалідів, їх підприємства та організації зобов'язані сплатити суми земельного податку за відповідний період, проіндексовані з урахуванням рівня інфляції, а також штраф згідно з чинним законодавством України;

- вітчизняні заклади культури, науки, освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, фізичної культури та спорту, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів;
- зареєстровані релігійні та благодійні організації, що не займаються підприємницькою діяльністю;
- на період дії Закону України "Про фіксований сільськогосподарський податок" власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі за умови передачі земельних ділянок та земельних часток (паїв) в оренду платнику фіксованого сільськогосподарського податку;
- новостворені фермерські господарства протягом трьох років, а в трудонедостатніх населених пунктах - п'яти років з часу передачі їм земельної ділянки у власність.

Зменшення ставок передбачено для:

- підприємств з виробництва автомобілів, автобусів і комплектуючих виробів до них, що діють відповідно до закону України "Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні" до 1 січня 2008р.;
- підприємств суднобудівної промисловості, які визначені відповідно до ст. 1 закону України "Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості в Україні" з 1 січня 2005 року до 1 січня 2012р. (п. 13);
- підприємства літакобудівної промисловості, визначені статтею 2 Закону України "Про державну підтримку літакобудівної промисловості в Україні", у період з 1 січня 2002 року по 1 січня 2007 року (п. 23).

Зменшення ставок передбачено з 1 січня 2006 року - на рівні 50 відсотків діючих ставок на відповідних територіях; з 1 січня 2007 року - на рівні 25 відсотків діючих ставок на відповідних територіях.

Порядок сплати податку

Юридичні особи самостійно обчислюють суму земельного податку станом на 1 січня. Розрахунок плати за землю за звітний рік подається до першого лютого, а сплачується земельний податок щомісячно протягом 30 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Громадяни та виробники сільськогосподарської і рибної продукції сплачуватимуть податок рівними частинами - до 15 серпня та до 15 листопада.

Платники земельного податку, а також орендної плати за земельні ділянки державної або комунальної власності (крім громадян) самостійно обчислюють суму земельного податку та орендної плати щороку за **станом на 1 січня і до 1 лютого** поточного року подають відповідному органу державної податкової служби за місцезнаходженням земельної ділянки

податкову декларацію на поточний рік за формою, встановленою центральним податковим органом, з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями. Подання такої декларації звільняє від обов'язку подання щомісячних декларацій.

Платник податків має право подавати щомісячно нову звітну податкову декларацію, що не звільняє його від обов'язку подання податкової декларації до 1 лютого поточного року, у тому числі і за нововідведені земельні ділянки, що не звільняє від обов'язку подання податкової декларації протягом місяця з дня виникнення права на нововідведену земельну ділянку, протягом 20 календарних днів місяця наступного за звітним.

Податкове зобов'язання по земельному податку, а також по орендній платі за землі державної та комунальної власності, визначене у податковій декларації на поточний рік, сплачується рівними частками власниками та землекористувачами земельних ділянок за місцезнаходженням земельної ділянки за базовий податковий (звітний) період, який дорівнює календарному місяцю, щомісячно протягом 30 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Податкове зобов'язання по земельному податку, а також по орендній платі за землі державної та комунальної власності, визначене у новій звітній податковій декларації, у тому числі і за нововідведені земельні ділянки, сплачується власниками та землекористувачами земельних ділянок за місцезнаходженням земельної ділянки за базовий податковий (звітний) період, який дорівнює календарному місяцю, щомісячно протягом 30 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Земельний податок, а також орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної власності громадянами сплачується рівними частками **до 15 серпня і 15 листопада**.

Несплата земельного податку, а також орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності виробниками сільськогосподарської і рибної продукції та громадянами протягом року, іншими платниками - протягом півроку вважається систематичною і є підставою для припинення права користування земельними ділянками.

Таблиця 9.23

Назва форми звітності	Хто подає звітність	Дата подання звітності
Зведений розрахунок земельного податку	1. Власники земельних ділянок, земельних часток (паїв). 2. Землекористувачі	До 1 лютого поточного року
Довідка про суми земельного податку, які зменшують або збільшують податкові зобов'язання в результаті виправлення самостійно виявленої помилки, допущеної в попередніх звітних періодах	-	Подається разом з уточненим Розрахунком. До кожного уточненого Розрахунку додається окрема довідка
Відомість про наявність документів на землю (додаток №1)	Усі платники земельного податку	Подається разом із Розрахунком
Звіт про пільги на земельний податок (додаток №2)	Власники землі та землекористувачі, які мають пільги щодо сплати земельного податку	
Розрахунок земельного податку на земельні ділянки сільськогосподарського призначення (додаток №3)	Додатки 3-6 подають залежно від наявності земельних ділянок відповідної категорії та від того, чи встановлена їх грошова оцінка	
Розрахунок земельного податку на земельні ділянки населених пунктів, яким встановлено грошову оцінку (додаток №4)		
Розрахунок земельного податку на земельні ділянки населених пунктів, яким не встановлено грошову оцінку (додаток №5)		

Розрахунок земельного податку на земельні ділянки несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів (додаток №6)		
---	--	--

Нарахування громадянам сум земельного податку, а також орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності проводиться органами державної податкової служби, які видають платникам до **15 липня поточного року платіжне повідомлення про внесення платежу (ст.14).**

Власники землі та землекористувачі сплачують земельний податок, а також орендну плату за земельні ділянки державної та комунальної власності з дня виникнення права власності або права користування земельною ділянкою (ст.15).

У разі припинення права власності або права користування земельною ділянкою податок, а також орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності сплачується за фактичний період перебування землі у власності або користуванні у поточному році.

Облік громадян - платників земельного податку, а також орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності і нарахування відповідних сум проводиться щороку станом на **1 травня (ст. 16).**

Задача

Придбано земельну ділянку вартістю 420000 грн. (у т.ч. ПДВ), при цьому сплачено державне мито (1% від суми договору, без ПДВ). Сплачено 12 грн. за бланк, 17 грн. за його заповнення (без ПДВ).

Розрахувати суму сплати за акт про право власності за землю.

Рішення:

$$420000 + 420000 * 0.1 + 17 + 12 = 424,229(\text{грн.})$$

Законодавчо – нормативна база:

1. Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.01 р., із змінами і доповненнями від 20.12.01р.
2. Про плату за землю - Закон України від 19.09.96р. № 378 .
3. Про оренду землі - Закон України від 06.10.98р. №161-XIV .
4. Про проведення індексації грошової оцінки земель - Постанова КМУ від 12.05.00р. №783
5. Лист Державного комітету України по земельних ресурсах від 13.01.2006р. 314-22-7/114.

9.2.6. Збір за проведення гастрольних заходів

Гастрольні заходи – видовищні заходи, фестивалі, концерти, спектаклі, лекційні – концертні, розважальні програми, виступи пересувних циркових колективів, пересувні механізовані атракціони типу “Луна - парк”) закладів, підприємств, організацій культури, творчих колективів, в т.ч. тимчасових, окремих виконавців за межами їх сценічних площадок. Гастрольні заходи, за виключенням благодійних гастрольних заходів, провадяться з метою отримання доходів.

Таблиця 9.24

Збір за проведення гастрольних заходів

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Організатори гастрольних заходів	Виручка від реалізації білетів на гастрольні заходи	3 % від виручки від реалізації білетів	Прибуток

Платники збору за проведення гастрольних заходів протягом десяти календарних днів після дати проведення гастрольних заходів подають до податкових органів по місцю його проведення розрахунок збору за проведення гастрольних заходів за формою, встановленою центральним податковим органом.

Збір сплачується єдиним платіжним дорученням протягом двадцяти календарних днів, наступних за датою проведення гастрольних заходів. Датою проведення заходів є дата його фактичного завершення.

Законодавчо – нормативна база:

Про гастрольні заходи в Україні – Закон України від 10.07.2003р. № 1115.

9.3. Платежі за ресурси

Стягнення платежів за ресурси обумовлюється тим, що природні ресурси є власністю держави, і за їх використання держава стягує плату, основне призначення якої - покрити видатки на відтворення, ефективне використання цих ресурсів тощо.

9.3.1. Збір за використання радіочастотного ресурсу

Збір за використання радіочастотного ресурсу – це загальнообов’язковий збір, який сплачується з метою формування джерела коштів на фінансування заходів щодо ефективного його використання.

Радіочастотний ресурс України як її природний ресурс є об’єктом права власності українського народу. Використання радіочастотного ресурсу України здійснюється на платній основі.

Таблиця 9.25

Збір за використання радіочастотного ресурсу

Платники	Об’єкт	Ставка	Джерело
Юридичні та фізичні особи – користувачі радіоелектронних засобів, або радіо випромінювальних пристроїв, які мають ліцензію на використання радіочастот	Операції з використання радіочастот	В залежності від ширини смуги, визначеної в ліцензії	Для юридичних осіб – валові витрати Для фізичних осіб – власні кошти

Користувачі радіочастотного ресурсу України подають протягом 20 календарних днів місяця, наступних за останнім днем звітного місяця, податкові декларації. Сплачується збір з дати фактичного використання радіочастотного ресурсу України.

Задача

Підприємство отримало 01.12.2002р. ліцензію на використання стільникового радіозв’язку у м. Києві та у м. Одеса, а 10.01.2003р. – ліцензію на використання транкінкового зв’язку у м. Києві. Фактичне використання стільникового радіозв’язку почалося у м. Києві з 01.01.2003р., в м. Одеса – з 10.01.2003р., а транкінкового зв’язку у м. Києві – з 25.01.2003р.

Ширина полоси, визначена у ліцензії, складає для:

- стільникового радіозв’язку у м. Києві – 0,45 МГц, у м. Одеса – 0,4 МГц;
- транкінкового зв’язку у м. Києві – 0,39 МГц.

Податкове зобов’язання за збором за січень потрібно вирахувати таким чином:

1. За використання стільникового радіозв’язку у м. Києві – 450 грн. $(1000 \text{ грн.} \times 0,45 \text{ МГц})$;
2. За використання стільникового радіозв’язку у м. Одеса – 283,87 грн. $((1000 \text{ грн.} \times 0,4 \text{ МГц}) \times 22 : 31)$;
3. За використання транкінкового радіозв’язку у м. Києві – 54,6 грн. $((620 \text{ грн.} \times 0,39 \text{ МГц}) \times 7 : 31)$.

Сума податкового зобов'язання, яку необхідно сплатити до Державного бюджету за січень 2003 р. – 788,47 грн. (450 грн. + 283,87 грн. + 54,6 грн.).

Законодавча – нормативна база:

1. Закон України від 01.06.2000р. № 1770 – ІІІ “Про радіочастотний ресурс України”.
2. Постанова Кабінету Міністрів України “Про ставки щомісячних зборів за використання радіочастотного ресурсу України” від 31.01.2001 р. №77.
3. Постанова КМУ “Про ставки одноразових платежів за видачу ліцензій на використання радіочастотного ресурсу України.” від 14.02.2000 р. №140.
4. Постанова КМУ “Про порядок надання ліцензій на використання радіочастотного ресурсу України” від 07.02.2001р. № 112.

9.3.2. Збір за спеціальне використання природних ресурсів

9.3.2.1. Збір за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду

Збір за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду – це загальнодержавний збір за користування природними ресурсами, який установлюється з метою відшкодування витрат на відновлення лісних угідь. Використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду (лісового доходу) є мобілізацією коштів для відтворення лісового фонду, поліпшення його якісного складу, забезпечення правильної експлуатації лісів. Механізм функціонування збору за спеціальне використання лісових ресурсів представлено в таблиці 9.26

Таблиця 9.26

Збір за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Юридичні та фізичні особи, яким надано в постійне або тимчасове користування земельні ділянки лісового фонду.	Користування лісовими фондами для: заготівлі деревини, що випускається на пні, заготівлі живиці; Заготівлі другорядних лісових матеріалів.	Ставки диференційовані за таксами у гривнях установлюються за : - породами (сосна, кедр, ялинка, дуб, ясен, клен і т.д.); - якістю деревини (ділова, дров'яна); - сортиментами (велика, середня, мілка); - лісотаксовими поясам та розрядам.	Юридичні особи – валові витрати; Фізичні особи – власні кошти.

До спеціального використання лісових ресурсів належить:

- заготівля деревини під час рубок головного користування;
- заготівля живиці;
- заготівля другорядних лісових матеріалів (пень, луб, кора, деревна зелень тощо);
- побічні лісові користування (випасання худоби, розміщення пасік, заготівля сіна тощо).

Деревина від рубок головного користування і живиця належить до лісових ресурсів державного значення. Такси на ці ресурси затверджуються Кабінетом Міністрів України. Другорядні лісові матеріали та лісові ресурси, віднесені до побічних лісових користувань, належать до лісових ресурсів місцевого значення, такси на які встановлюються обласними адміністраціями.

Спеціальне використання лісових ресурсів здійснюється на наданій земельній ділянці лісового фонду за спеціальним дозволом - лісорубним квитком (ордером) або лісовим квитком.

Збір справляється за встановленими таксами або у вигляді орендної плати чи доходу,

одержаного від реалізації лісових ресурсів на конкурсних умовах. Такси на деревину лісових порід, що відпускається на пні, застосовуються з урахуванням розподілу лісів за лісотаксовими поясами і розрядами, видами основних порід лісу, якістю деревини та сортаментом ділової деревини.

У разі застосування конкурсних умов реалізації лісових ресурсів збір за них встановлюється не нижче діючих такс.

Розмір орендної плати визначається за узгодженням сторін у договорі оренди, але не нижче встановлених такс.

З 1 січня 2004 р. такси на велику і середню деревину лісових порід сосни, модрина, ялини, ялиці, що відпускається на пні, застосовуються з коефіцієнтом 1,3 відповідно з постановою КМУ від 28.07.2003р, № 1165.

Розрахунки збору подаються платниками органам державної податкової служби протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу, за місцем розташування земельних ділянок лісового фонду. Збір сплачується лісокористувачами щокварталу рівними частинами від суми, зазначеної в дозволі, протягом 10 календарних днів, наступних за останнім днем граничного терміну подання розрахунку.

Законодавчо – нормативна база:

1. Постанова КМ України “Про затвердження Порядку справляння збору за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду” від 06.07.1998 р. №1012.
2. Постанова КМ України “Про затвердження такс на деревину лісових порід, що відпускається на пні, і на живицю” від 20.01.1997 р. №44 із змінами та доповненнями.
3. Лісовий Кодекс України №3852 - XII із змінами та доповненнями.

9.3.2.2. Плата за користування надрами для видобування корисних копалин

Плата за користування надрами для видобування корисних копалин – це загальнодержавна плата за користування природними ресурсами України, які являють собою частину земної кори, що розташована під поверхнею суши та дном водойму і простягається до глибин доступних для геологічного вивчення та освоєння.

Плата за користування надрами для видобування корисних копалин справляється за фактично погашені в надрах обсяги балансових та позабалансових запасів (обсяги видобутих) корисних копалин. Обсяг погашених запасів корисних копалин визначається як сума обсягів видобутих корисних копалин та фактичних їх втрат у надрах під час видобування.

Таблиця 9.27

Плата за користування надрами для видобування корисних копалин

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Усі суб'єкти підприємницької діяльності незалежно від форм власності, які здійснюють видобування корисних копалин, включаючи підприємства з іноземними інвестиціями	Об'єм фактично погашених у надрах балансових та позабалансових запасів (об'єм добутих) корисних копалин	Нормативи плати за одиницю об'єму погашених, видобутих корисних копалин та нормативи плати до вартості добутої мінеральної сировини	Збір за об'єми добутих корисних копалин та об'єми втрат у надрах, які не перевищують нормативні, відносяться на валові витрати виробництва та обігу; Збір за об'єми понад нормативних втрат корисних копалин, а також об'єми їх добування понад встановленої квоти (ліміту) стягується з прибутку, що залишається у розпорядженні підприємств

Нормативи плати встановлюються для кожного виду корисних копалин (групи корисних копалин, близьких за призначенням) як базові або диференційовані залежно від геологічних особливостей та умов експлуатації родовищ. Базові нормативи плати за видобування корисних копалин в залежності від виду корисних копалин встановлюються в фіксованому та процентному виразі. Фіксований вираз передбачає встановлення нормативів

у гривнях за одиницю погашених в надрах запасів або видобутих корисних копалин. Процентний вираз передбачає встановлення нормативів у відсотках до вартості мінеральної сировини корисних копалин в процесі видобутку встановлюються для кожного родовища.

Розрахунки плати за користування надрами для видобування корисних копалин складаються користувачами надр щокварталу, накопичувальним підсумком з початку року, і подаються до органів державної податкової служби за місцезнаходженням родовища корисних копалин протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу. Сплата платежу за користування надрами для видобування корисних копалин проводиться платниками щоквартально протягом 10 днів, наступних після граничного терміну подання розрахунку.

За обсяги наднормативних втрат корисних копалин у надрах при їх видобуванні, а також за обсяги видобування понад встановлені квоти (ліміти), плата справляється в подвійному розмірі.

Законодавчо – нормативна база:

1. Кодекс України “Про надра” від 27.07.1994 р. №132.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 р. № 1682 “Порядок справляння плати за користування надрами в цілях, не пов’язаних з видобуванням корисних копалин та нормативи плати за користування надрами в цілях, не пов’язаних з видобуванням корисних копалин”.
3. Закон України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань оподаткування” від 30.11.2006 р. №398-У

9.3.2.3. Збір за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту

Збір за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту – це загальнодержавний збір за використання природних ресурсів, який установлюється з метою стимулювання раціонального та комплексного використання та відновлення, вирівнювання соціально – економічних умов господарювання при використанні водних ресурсів різного ступеню доступності, проведення природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів.

Збір за воду в Україні стягується за використання поверхневих та підземних вод, за користування водами для потреб енергетики та водного транспорту.

Збір за спеціальне використання водних ресурсів справляється за використання води з водних об’єктів, що забрана із застосуванням споруд або технічних пристроїв та скидання в них зворотних вод.

Розглянемо механізм стягнення збору за спеціальне використання водних ресурсів таблиця 9.28.

Таблиця 9.28

Збір за спеціальне використання водних ресурсів

Платники	Об’єкт	Ставка	Джерело
Підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, а також громадяни - суб’єкти підприємницької діяльності, що використовують водні ресурси	Фактичний обсяг води, який використовують водокористувачі, з урахуванням обсягу втрат води в їх системах водопостачання.	Нормативи збору за спеціальне використання поверхневих водних об’єктів та підземних вод встановлюються в копійках за кубічний метр	У межах встановленого ліміту відноситься на валові витрати виробництва, а за понадлімітне використання - справляється у п’ятикратному розмірі і відноситься за рахунок прибутку, що залишається у розпорядженні водокористувача

На спеціальне використання водних ресурсів встановлюються ліміти, які визначаються у дозволах на поставку води. Обсяг використаної води визначається водокористувачами самостійно на підставі даних первинного обліку за показниками вимірювальних приладів.

Збір за використання водних ресурсів не справляється: за воду, що використовується

для задоволення питних і санітарно-гігієнічних потреб населення; за воду, що використовується для протипожежних потреб; за воду, що використовується для потреб зовнішнього благоустрою територій міст та інших населених пунктів тощо.

Збір за користування водами для потреб гідроенергетики справляється за користування водою, що пропускається через турбіни гідроелектростанцій для вироблення електроенергії, а для підприємств водного транспорту - за користування водою під час експлуатації водних шляхів вантажними самохідними, несамохідними та пасажирськими суднами.

Розглянемо механізм стягнення збору за користування водами для потреб гідроенергетики (таблиця 9.29)

Таблиця 9.29

Збір за користування водами для потреб гідроенергетики

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Підприємства – водокористувачі, включаючи підприємства тепло -, гідроенергетики і водного транспорту	Обсяг води, пропущений через турбіни гідроелектростанцій; а для водного транспорту - тоннаж - доба експлуатації вантажних суден та місце - доба експлуатації пасажирських суден	Нормативи збору за користування водами для потреб гідроенергетики встановлюються в копійках за 100 кубічних метрів води, пропущеної через турбіни гідроелектростанцій; за користування водою для потреб водного транспорту - в копійках за одну тоннаж - добу експлуатації вантажних суден та одне місце - добу експлуатації пасажирських суден	Валові витрати

На користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту ліміти не встановлюються.

Розрахунок збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту подається до органів державної податкової служби за місцезнаходженням платника щоквартально нарастаючим підсумком протягом 40 днів після закінчення звітного кварталу. Сплата збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту проводиться платниками у 10-денний термін після граничних строків подання розрахунку.

Приклад

Промислове підприємство розташоване в басейні річки Дніпро (Черкаська обл.) та у своїй діяльності використовує водні ресурси загальнодержавного значення із змішаного джерела. Установлений ліміт води становить – 1100 куб. м.

Згідно з даними первинного обліку води за показниками вимірювальних приладів, до змішаного джерела водопостачання забрано 1200 куб.м. (Води, з них підземної води – 500 куб. м.; поверхневої води – 700 куб. м.).

За звітний період підприємство фактично використало водних ресурсів з урахуванням втрат у системах його водопостачання – 1200 куб. м.

Нарахована сума збору за спеціальне використання водних ресурсів за звітний період становить:

– з поверхневих водних об'єктів
 $642 \text{ куб. м} \times 11,5 \text{ коп./куб.м} = 73,83 \text{ (грн.)}$

– з підземних вод
 $458 \text{ куб. м} \times 13,08 \text{ коп./куб. м} = 59,91 \text{ (грн.)}$

Нарахована сума збору за спеціальне використання водних ресурсів за перевищення ліміту води становить:

– з поверхневих водних об'єктів
 $58 \text{ куб. м} \times 11,5 \text{ коп./куб. м} \times 5 = 33,35 \text{ (грн.)}$

– з підземних вод

42 куб. м х 13,08 коп./куб. м х 5 = 5,49 (грн.).

Усього нараховано збору за спеціальне використання водних ресурсів з початку року:

73,83 грн. + 59,91 грн. + 33,35 грн. + 5,49 грн. = 178,58(грн.)

Підлягає сплаті в звітному кварталі 178,58 грн., у тому числі до Державного бюджету 80% - 142,86 грн., до місцевого бюджету 20% - 35,72 грн.

Законодавчо – нормативна база:

1. Постанова КМ України “Порядок справляння збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту” від 16.08.1999 р. № 1494 із змінами та доповненнями.

2. Закон України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань оподаткування” від 30.11.2006 р. №398-У

9.3.3. Збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету

Збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету – це загальнодержавний збір за використання природних ресурсів.

Збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету справляється з надрокористувачів незалежно від форми власності, які видобувають корисні копалини на раніше розвіданих родовищах, а також на розташованих у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони родовищах з попередньо оціненими запасами, які за згодою заінтересованих надрокористувачів передані їм для промислового освоєння. Збір за виконані геологорозвідувальні роботи в повному обсязі зараховується до державного бюджету і спрямовується на розвиток мінерально-сировинної бази. Механізм стягнення збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету представлено в таблиці 9.30.

Таблиця 9.30

Збір за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету

Платники	Об’єкт	Ставка	Джерело
Користувачі надрами всіх форм власності, включаючи підприємства з іноземними інвестиціями, які добувають корисні копалини на родовищах, розвіданих за рахунок коштів державного бюджету	Обсяг погашених запасів корисних копалин визначається як сума обсягів видобутих корисних копалин та фактичних їх втрат у надрах під час видобування	Нормативи збору встановлюються окремо для кожного виду корисних копалин чи групи близьких за призначенням корисних копалин у гривнях до одиниці видобутку чи погашення у надрах запасів корисних копалин	Валові витрати

Нормативи збору індексуються з урахуванням офіційно встановленого індексу інфляції.

Надрокористувачі, які виконували геологорозвідувальні роботи частково за рахунок власних коштів, сплачують збір за геологорозвідувальні роботи, застосовуючи до нього коефіцієнти в залежності від обсягу виконаних на відповідних родовищах пошукових робіт.

Якщо надрокористувачі видобувають більше одного виду корисних копалин, що залягають окремо, збір за виконані геологорозвідувальні роботи обчислюється за кожний їх вид окремо.

Збір за виконані геологорозвідувальні роботи справляється з дати видобутку корисної копалини.

Розрахунки збору подаються надрокористувачами протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу, органам державної податкової служби за місцезнаходженням родовища корисних копалин. Збір сплачується протягом 10 календарних днів, наступних за останнім днем граничного терміну подання розрахунку збору.

Надрокористувачі сплачують авансові квартальні внески збору до 20 числа третього місяця звітного кварталу і до 20 числа місяця, наступного за звітним кварталом, у розмірі

однієї третини суми збору, визначеної у попередньому розрахунку.

Установлено, що у 2007 році до нормативів збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету, які затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29 січня 1999 року № 115 застосовується коефіцієнт 2.11.

Законодавчо – нормативна база:

1. Постанова КМ України “Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету, та його справляння” від 29.01.1999 р. №115.

9.3.4. Збір за забруднення навколишнього природного середовища

Збір за забруднення навколишнього середовища – це загальнодержавний збір за користування природними ресурсами, який установлюється з метою відшкодування витрат та оточуючого середовища.

Збір за забруднення навколишнього природного середовища справляється за:

- викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин;
- скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти; розміщення відходів.

Територіальні органи Мінекоресурсів подають до органів державної податкової служби перелік підприємств, установ, організацій, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності, яким в установленому порядку видано дозволи на викиди, спеціальне водокористування та розміщення відходів.

Механізм стягнення збору за забруднення навколишнього природного середовища представлено в таблиці 9.31

Таблиця 9.31

Збір за забруднення навколишнього середовища

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
<ul style="list-style-type: none"> - підприємства, заклади, організації (далі – підприємства); - відокремлені самостійні підрозділи підприємства, які не мають статусу юридичної особи, у тому числі об'єднання, філіали, відділи (далі – філіали), розміщені на території іншої територіальної общини, які мають банківські рахунки, ведуть окремий бухгалтерський облік своєї діяльності, складають окремий баланс; - бюджетні, громадські та інші підприємства, заклади та організації, навіть якщо витрати на його виплату не передбачені в кошторисі; - постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи в Україні; - громадяни, які здійснюють на території України та в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони викиди та скиди забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище й розміщення відходів; правоприймач платника, який перестав функціонувати як самостійна юридична особа	<p>Викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення;</p> <p>Скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;</p> <p>Розміщення відходів</p>	<p>Ставки</p> <p>встановлюються у вигляді фіксованої плати, відповідно до кожного інгредієнта забруднюючої речовини і виду шкідливого впливу на довкілля, а також відповідно до виду забруднюючих речовин та класу небезпеки відходів, в гривнях на 1 тону забруднюючих речовин.</p>	<p>У межах лімітів, відноситься на валові витрати виробництва та обігу, а за перевищення цих лімітів - справляється у п'ятикратному розмірі і відноситься за рахунок прибутку, що залишається у розпорядженні юридичних осіб</p>

Розрахунки збору за забруднення навколишнього природного середовища подаються платниками органам державної податкової служби за місцем податкової реєстрації протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового)

кварталу. Збір сплачується платниками протягом 10 календарних днів, наступних за останнім днем граничного терміну подання розрахунку збору. Збір сплачується підприємством за платіжним дорученням:

- 30% - в Державний фонд охорони навколишнього природного середовища у складі державного бюджету;
- 70% - у місцеві фонди охорони навколишнього природного середовища.

Приклад

Філіал київського підприємства знаходиться у м. Вінниця. Він не має банківських рахунків, не веде окремих бухгалтерський облік своєї діяльності, не складає окремих баланс.

У звітному II кварталі 2003 року викиди підприємства склали:

1. водню хлористого – 2 т;
2. окис вуглеводню – 3 т;
3. твердих речовин – 4 т.

Норматив збору за тону кожного забруднюючої речовини складає 2 грн. / т.

За цей квартал двома легковими автомобілями й двома грузовими автомобілями підприємства використано всього:

1. бензину не етилованого – 18 т;
2. дизельного палива – 36 т.

Нормативи збору за викиди в атмосферу забруднюючих речовин автомобільним транспортом, однаковий для кожного вказаного виду пального й складає 3 грн. / т.

Коригуючи коефіцієнти, які залежать від чисельності мешканців типу населеного пункту, для м. Києва складають відповідно:

$$K_1 = 1,8$$

$$K_2 = 1,25.$$

Сума збору за викиди складає:

$$(2\text{т} + 3\text{т} + 4\text{т}) \times 3 \text{ грн./т} = 27 \text{ грн.}$$

$$(18\text{т} + 36\text{т}) \times 4,5 \text{ грн./т} = 243 \text{ грн.}$$

$$27 \text{ грн.} \times 1,8 \times 1,25 = 60,75 \text{ грн.}$$

$$243 \text{ грн.} \times 1,8 \times 1,25 = 546,75 \text{ грн.}$$

Законодавчо – нормативна база:

Постанова КМ України “Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення збору ” від 01.03.1999 р. № 303.

9.4.1. Єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України

Єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України – це загальнодержавний збір, який складається із зборів за здійснення митного, санітарного, ветеринарного, фітосанітарного, радіологічного та екологічного контролю, а також платежу за проїзд транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів автомобільними шляхами України.

Єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України встановлюється щодо транспортних засобів вітчизняних та іноземних власників, які перетинають державний кордон України та за проїзд автомобільних транспортних засобів з перевищенням встановлених розмірів загальної маси, осьових навантажень та (або) габаритних параметрів і був введений в Україні в 2000 році.

Механізм стягнення єдиного збору, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України представлено в таблиці 9.32.

Таблиця 9.32

Єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України

Платники	Об'єкт	Ставка
Суб'єкти, які перетинають державний кордон України на транспортних засобах	Факт перетину транспортним засобом державного кордону України	За одиницю транспортного засобу у євро

Ставки збору встановлюються у євро. Єдиний збір справляється у національній валюті України за офіційним (обмінним) курсом Національного банку України на день сплати цього збору.

Сума єдиного збору не може перевищувати вартість витрат, пов'язаних із здійсненням митного, санітарного, ветеринарного, фітосанітарного, радіологічного та екологічного контролю вантажів і транспортних засобів, та витрат, пов'язаних з відновленням автомобільних доріг.

З перевізників-резидентів, які сплатили податок з власників транспортних засобів, плата за проїзд автомобільними дорогами України справляється лише у разі перевищення встановлених розмірів загальної маси, осевих навантажень та (або) габаритних параметрів.

Єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України, стягується одноразово при транзиті, ввозу та вивозу вантажу за єдиним платіжним документом залежно від режиму переміщення (ввезення, транзит) та від виду, місткості або загальної маси транспортних засобів.

Сплата збору здійснюється у момент пропуску вантажу через державний кордон України. Відповідно до ст. 76 Державного бюджету України на 2004 рік, передбачено подання до податкових органів місячних розрахунків про сплату сум обов'язкових платежів з базовим (звітним) періодом – календарний місяць.

Законодавчо – нормативна база:

Закон України № 1212 – XIV від 04.11.1999 р. “Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України ” у редакції Закону України № 2659 - III від 12.07.2001р.

9.4.2. Збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства

Збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства – це загальнодержавний збір, який утримується від реалізації в оптової–роздрібній торгівлі алкогольних напоїв та пива, включаючи імпортовані.

Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства був введений в Україні в 1999 році.

Таблиця 9.33

Збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства

Платники	Об'єкт	Ставка	Джерело
Суб'єкти підприємницької діяльності незалежно від форм власності й підпорядкування, які реалізують в оптово – роздрібній торговельній мережі алкогольні напої та пиво	Виручка, одержана від реалізації в оптової–роздрібній торговельній мережі алкогольних напоїв та пива	1% від об'єкта оподаткування (включаючи ПДВ та акцизний збір)	Для юридичних осіб – валові витрати

До складу виручки включаються також суми податку на додану вартість та акцизного збору, інших зборів і надбавок, що включені до продажної відпускної ціни.

Податкові зобов'язання щодо сплати збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства виникають з моменту отримання коштів за реалізовані алкогольні напої та пиво. У разі реалізації продукції за попередньою оплатою податкові зобов'язання виникають з дати фактичного відвантаження оплаченої продукції.

Сума збору в обсяг реалізації не включається, торговельна надбавка з цієї суми не обчислюється.

Розрахунки збору платники подають до податкових органів щомісячно, до 20 числа

місяця, наступного за звітним. Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства платники сплачують на спеціальний рахунок Державного казначейства України протягом 10 днів після граничних термінів подання розрахунку. Тридцять відсотків нарахованих сум збору залишаються на спеціальних рахунках управлінь Державного казначейства України в Автономній Республіці Крим та в областях і використовуються на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства; розпорядником цих коштів є органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим та органи виконавчої влади в областях, які здійснюють державну політику у сфері виноградарства, садівництва і хмелярства. Сімдесят відсотків нарахованих сум збору перераховуються на спеціальний рахунок Державного казначейства України, розпорядником цих коштів є центральний орган виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері виноградарства, садівництва і хмелярства. Суми збору, які надходять на спеціальний рахунок Державного казначейства України, розподіляються та використовуються таким чином: сімдесят відсотків - на розвиток виноградарства, тридцять відсотків - на розвиток садівництва та хмелярства

Приклад

У травні 2003 р. торгове підприємство “Макротрейд” отримало 1000 пляшок коньяка за ціною 12 грн. за пляшку, у тому числі ПДВ – 2 грн. В цьому ж звітному періоді 700 пляшок було продано оптовому покупцю по ціні 18 грн. за пляшку, у тому числі ПДВ – 3 грн., а 300 – передано у власний торговий зал та реалізовано по ціні 24 грн., у тому числі ПДВ – 4 грн.

Рішення:

1. Сума виручки від реалізації алкогольних напоїв та пива = $700 \times 18,00 \text{ грн.} + 300 \times 24,00 \text{ грн.} = 19800,00 \text{ грн.}$
2. Сума нарахованого збору = $19800,00 \text{ грн.} \times 1\% = 198,00 \text{ грн.}$

Задача

Визначити суму сплати збору на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства юридичної особи.

У звітному періоді підприємство здійснювало оптову торгівлю алкогольною продукцією, пивом та продуктами харчування. За даними обліку, виручка від продажу алкогольної продукції склала 24000 грн. + ПДВ 4800 грн., від продажу пива 18000 грн. + ПДВ 3600 грн., продуктів харчування 35000 грн. + ПДВ 7000 грн.

Задача

Підприємство - виробник "А" реалізувало оптовому підприємству "Б" алкогольні напої, що відносяться до товарної групи Гармонізованої системи опису і кодування товарів під кодом 22 04, на суму 2400 грн. (у тому числі ПДВ - 400 грн.) на умовах наступної оплати. У свою чергу, підприємство "Б" реалізувало цей товар за 4200 грн. (у тому числі ПДВ - 700 грн.) роздрібному підприємству "С" на умовах попередньої оплати. Роздрібне підприємство "С" реалізувало алкогольні напої за 4800 грн. (у тому числі ПДВ - 800 грн.) кінцевим споживачам і нарахувало, сплатило і списало на фінансовий результат наприкінці звітного місяця Збір у розмірі 48 грн. Розрахувати збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства у роздрібного підприємства "Б"; "С".

Законодавчо – нормативна база :

Закон України “Про збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства” від 09.04.99 р. № 587 – XIV.

9.4.3. Збір до фонду гарантування вкладів фізичних осіб

Учасники фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі - Фонд) є банки – юридичні особи, які зареєстровані в Державному реєстрі банків, який ведеться Національним банком України, та мають банківську ліцензію на право здійснювати банківську діяльність. Участь у Фонді зазначених банків є обов’язковою.

Учасники фонду зобов’язані сплачувати збори до Фонду.

Початковий збір до Фонду в розмірі одного відсотка зареєстрованого статутного капіталу банку перераховується банками – учасниками на рахунок Фонду протягом тридцяти календарних днів з дня одержання банківської ліцензії на здійснення банківської діяльності.

Нарахування **регулярного збору** до Фонду здійснюється банками – учасниками (тимчасовими учасниками) Фонду двічі на рік по 0.25 відсотка загальної суми вкладів, включаючи нараховані закладами відсотки, за станом на 31 грудня року, що передують поточному, та 30 червня поточного року.

Перерахування нарахованого регулярного збору здійснюється банками – учасниками (тимчасовими учасниками) Фонду щоквартально рівними частками до 15 числа місяця, наступного за звітним періодом.

Встановлення **спеціального збору** до Фонду здійснюється, якщо поточні доходи Фонду є недостатніми для виконання ним у повному обсязі своїх зобов'язань щодо обслуговування та погашення залучених кредитів, спрямованих на відшкодування коштів вкладникам банків – учасників (тимчасових учасників) Фонду. Рішення про встановлення спеціального збору приймає адміністративна рада за погодженням з Національним банком України.

Законодавчо – нормативна база:

Закон України “Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб” від 20.09.2001 р. №2740 – III.

9.4.4 Збір у вигляді цільової надбавки до тарифу на природний газ

Механізм справляння збору визначається Порядком внесення до спеціального фонду державного бюджету збору у вигляді цільової надбавки до тарифу на природний газ, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 11 червня 2005 р. N 442

Цей Порядок визначає механізм внесення до спеціального фонду державного бюджету збору у вигляді цільової надбавки у розмірі 2 відсотків до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності.

Під діючим тарифом слід розуміти ціну природного газу для відповідної категорії споживачів без урахування тарифів на його транспортування і постачання споживачам та суми податку на додану вартість (далі - тариф).

Ціну природного газу без урахування тарифів на транспортування і постачання природного газу споживачам та суми ПДВ потрібно визначати шляхом ділення на 1,02, тобто зменшення на суму цільової надбавки (2%), а саме:

$$\text{Цгазу} = (\text{Цнкре} : 1,2 - \text{T} - \text{П}) : 1,02,$$

де Цнкре : 1,2 - граничний рівень ціни на природний газ згідно з постановами Національної комісії регулювання електроенергетики України від 30.03.2006 р. N 396 , N 397, N 399, N 400 без урахування податку на додану вартість;

T - тариф на транспортування газу без урахування податку на додану вартість;

П - тариф на постачання природного газу без урахування податку на додану вартість.

Таким чином, для обчислення податкових зобов'язань зі збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ як об'єкт обчислення збору застосовується величина тарифу, розрахована із застосуванням вищезазначеної формули.

Платниками є суб'єкти господарювання та їх відокремлені підрозділи, які провадять діяльність з постачання природного газу споживачам на підставі укладених з ними договорів.

Споживачами є такі категорії: населення, бюджетні організації та установи, підприємства комунальної теплоенергетики, теплові електростанції, електроцентралі та котельні суб'єктів господарювання, в тому числі блочні (модульні) котельні, інші суб'єкти господарювання та їх відокремлені підрозділи, які використовують природний газ для виробництва товарів та надання послуг, на інші власні потреби.

Звітним (податковим) періодом для збору вважається календарний місяць.

Платники подають розрахунок суми збору до органу державної податкової служби за місцем перебування на податковому обліку щомісяця протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) періоду, за формою згідно з додатком.

Сума збору за звітний (податковий) період вноситься платниками до спеціального фонду державного бюджету на рахунки, відкриті в органах Державного казначейства, протягом десяти календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку, для подання розрахунку суми збору.

Відповідальність за правильність обчислення і своєчасність подання розрахунків збору до органів державної податкової служби, повноту і своєчасність його внесення до спеціального фонду державного бюджету несуть платники збору відповідно до законодавства.

Контроль за правильністю обчислення, своєчасністю подання розрахунків збору і повнотою його внесення здійснюють органи державної податкової служби у порядку, становленому законодавством.

9.4.5 Збір у вигляді цільової надбавки до тарифу на електричну і теплову енергію

Платниками збору є Державне підприємство "Енергоринок" та юридичні особи - виробники електричної енергії, що продається поза оптовим ринком електричної енергії, та теплової енергії, включаючи акціонерну енергетичну компанію "Київенерго".

Об'єктом обчислення збору є:

- для Державного підприємства "Енергоринок" - вартість відпущеної електричної енергії без урахування податку на додану вартість;

- для юридичних осіб - виробників електричної і теплової енергії, включаючи акціонерну енергетичну компанію "Київенерго", - вартість відпущеної електричної енергії, що продається поза оптовим ринком електричної енергії, зменшена на вартість електричної енергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками, та теплової енергії без урахування податку на додану вартість.

Розмір збору встановлюється НКРЕ виходячи із сум збору, затверджених законом України про державний бюджет на відповідний рік.

Суми збору включаються до складу валових доходів і валових витрат платника збору відповідно до законодавства.

Базовий податковий (звітний) період для збору відповідає календарному місяцю. Платники збору подають органам державної податкової служби розрахунки збору за формою, встановленою Державною податковою адміністрацією (далі - розрахунок), протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним періодом, за місцем їх реєстрації як платників податку.

Державне підприємство "Енергоринок" сплачує збір виходячи з фактично оплачених обсягів електричної енергії, відпущених у відповідному звітному періоді, не пізніше наступного дня після отримання плати за них.

Податкове зобов'язання із збору за базовий податковий (звітний) період для Державного підприємства "Енергоринок" визначається виходячи з розміру збору, встановленого НКРЕ на відповідний звітний період, і фактично оплачених обсягів електричної енергії та сплачується ним з урахуванням внесених за цей період сум збору протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання розрахунку.

Юридичні особи - виробники електричної енергії, що продається поза оптовим ринком електричної енергії, та теплової енергії, включаючи акціонерну енергетичну компанію "Київенерго", сплачують збір виходячи з фактично оплачених обсягів електричної та теплової енергії не пізніше наступного дня після отримання плати за них.

Податкове зобов'язання із збору за базовий податковий (звітний) період для зазначених юридичних осіб визначається виходячи з розміру збору і фактично оплачених обсягів електричної та теплової енергії і сплачується ними з урахуванням внесених за цей період сум збору протягом 10 календарних днів після закінчення граничного строку подання розрахунку.

Платники збору несуть відповідальність за правильність обчислення, своєчасність подання розрахунків, повну і своєчасну сплату збору згідно із законодавством.

Встановлено у 2006 рік для виробників електричної енергії, які мають ліцензію на право здійснення підприємницької діяльності з виробництва електричної енергії розмір

збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну енергію - 22,61 грн./МВт.год (цільова надбавка застосовується до тарифу на електричну енергію, що продається поза оптовим ринком електричної енергії України). (Абзац перший із змінами, внесеними згідно з Постановою Національної комісії регулювання електроенергетики N 15 від 11.01.2006)

До третього банківського дня місяця, наступного за розрахунковим, зазначеним виробникам електричної енергії надавати НКРЕ інформацію щодо сум коштів, які надійшли у розрахунковому місяці в рахунок оплати електричної енергії, проданої поза оптовим ринком електричної енергії, та сум коштів, перерахованих на рахунки, відкриті у відповідних управліннях Державного казначейства.

9.4.6 Рентні платежі за нафту, природний газ і газовий конденсат

Рентні платежі за нафту, природний газ і газовий конденсат - загальнодержавні обов'язкові платежі, які сплачуються з відповідно до обсягів нафти, природного газу і газового конденсату, видобутих у межах території України. Справляння в Україні цих платежів повинен регулювати Закон України „Про рентні платежі за нафту, природний газ і газовий конденсат” від 05.02.2004 р. № 1456-IV. **Однак, дію цього закону призупинено, в т.ч. і на 2007 рік.** Тому механізм обчислення та внесення до бюджету України рентних платежів визначається Порядком обчислення та внесення до Державного бюджету України рентної плати за нафту, природний газ і газовий конденсат, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 22 березня 2001 р. N 256 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 січня 2005 р. N 59.

Платниками рентної плати є суб'єкти господарювання, які добувають вуглеводневу сировину на підставі спеціальних дозволів на право користування надрами, виданих в установленому законодавством порядку (далі - платники).

Об'єктом оподаткування рентною платою є обсяг видобутої вуглеводневої сировини.

У 2007 році суб'єкти господарювання, які здійснюють видобуток вуглеводневої сировини, а саме природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу) та газового конденсату і нафти на підставі спеціальних дозволів на право користування надрами, а також суб'єкти господарювання, які здійснюють транспортування трубопровідним транспортом територією України природного газу, нафти, нафтопродуктів та аміаку вносять у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, до Державного бюджету України рентну плату:

Для суб'єктів господарювання, які здійснюють видобуток вуглеводневої сировини, а саме природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу) та газового конденсату і нафти	
рентну плату за природний газ (у тому числі і нафтовий (попутний) газ)	у розмірі 50 гривень за 1.000 куб. метрів видобутого природного газу (у тому числі і нафтового (попутного) газу), крім обсягів природного газу (у тому числі і нафтового (попутного) газу), видобутого із морських родовищ; у розмірі 40 гривень за 1.000 куб. метрів видобутого природного газу (у тому числі і нафтового (попутного) газу) з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5.000 метрів, крім обсягів природного газу (у тому числі і нафтового (попутного) газу), видобутого із морських родовищ; у розмірі 0 гривень за 1.000 куб. метрів видобутого природного газу (у тому числі і нафтового (попутного) газу) із морських родовищ;
рентну плату за нафту	у розмірі 1.090 гривень за одну тонну нафти, видобутої з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5.000 метрів; у розмірі 404 гривні за одну тонну нафти, видобутої з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5.000 метрів;
рентну плату за газовий конденсат	у розмірі 1.090 гривень за одну тонну газового конденсату, видобутого з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5.000 метрів; у розмірі 404 гривні за одну тонну газового конденсату, видобутого з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5.000 метрів.
Для суб'єктів господарювання, які здійснюють транспортування трубопровідним транспортом територією України природного газу, нафти, нафтопродуктів та аміаку	
рентну плату за транзитне транспортування природного газу	1,67 гривні за 1.000 куб. метрів газу на кожні 100 кілометрів відстані

рентну плату за транспортування нафти магістральними нафтопроводами	4,5 гривні за одну тонну нафти, що транспортується
рентну плату за транспортування нафтопродуктів магістральними нафтопродуктоводами	у розмірі 4,5 гривні за одну тонну нафтопродуктів, що транспортуються
рентну плату за транзитне транспортування аміаку	5,1 гривні за одну тонну на кожні 100 кілометрів відстані

Протягом 2007 року у кожному звітному (податковому) періоді до затверджених ставок рентної плати за нафту застосовується коригуючий коефіцієнт, який визначається у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, та враховує динаміку зміни цін на нафту по відношенню до встановленого цим порядком базового періоду. Коригуючий коефіцієнт обчислюється Мінекономіки для кожного звітного (податкового) періоду шляхом ділення середньозваженої (за обсягом) ціни однієї тонни нафти на базових умовах поставки (перевалювальний комплекс), що склалася на останньому аукціоні звітного (податкового) періоду, який проводився на біржах, визначених відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2000 р. N 599 "Про запровадження аукціонів з продажу нафти, газового конденсату, скрапленого газу та вугілля", на середньозважену ціну однієї тонни нафти, що склалася на аукціоні.

Якщо величина коригуючого коефіцієнта, обчислена Мінекономіки у звітному (податковому) періоді, нижча ніж така величина, обчислена за вартістю нафти, що склалася в процесі її митного оформлення під час ввезення на територію України з Російської Федерації (далі - митна вартість нафти), або у разі коли у звітному (податковому) періоді аукціони не відбувалися, застосовується коефіцієнт, обчислений за динамікою митної вартості нафти.

Обчислення величини коригуючого коефіцієнта за динамікою митної вартості нафти здійснює Мінфін за даними Держмитслужби виходячи із середньої митної вартості нафти за звітний (податковий) період та у жовтні 2005 року.

Величина коригуючого коефіцієнта обчислюється десятковим дробом з точністю до чотирьох знаків відповідно до актів законодавства з питань проведення статистичних спостережень за змінами цін (тарифів) на споживчі товари (послуги) і розрахунку індексу споживчих цін.

Приклад розрахунку коригуючих коефіцієнтів

	Розрахунок величин коригуючих коефіцієнтів				
	січень	лютий	березень	квітень	травень
Номер та дата проведення аукціону у 2006 році	№ 88 11.01.06	№90 28.02.06	№91 23.03.06	№92 20.04.06	№93 24.05.06
Середньозважена ціна 1 тонни нафти, що склалася на останньому аукціоні звітного місяця, грн/тонн	1700.00	2021.01	1920.00	2387.21	2476.91
Середньозважена ціна 1 тонни нафти, що склалася на останньому аукціоні, який проводився у жовтні 2005 року грн/тонн	2536.38				
Величина коригуючого коефіцієнта, який застосовується при визначенні податкових зобов'язань з рентної плати за нафту та газовий конденсат	0,6702	0,7968	0,7570	0,9412	0,9766

Інформацію про результати обчислення коригуючого коефіцієнта за динамікою митної вартості нафти Мінфін подає щомісяця до 5 числа наступного звітного (податкового) періоду Мінекономіки. Мінекономіки щомісяця до 10 числа наступного звітного (податкового) періоду розміщує визначену величину коригуючого коефіцієнта на своєму офіційному сайті у спеціальному розділі та подає відповідну інформацію Державній податковій адміністрації".

У випадку здійснення підприємствами, частка держави у статутному фонді яких перевищує 50 відсотків, господарськими товариствами, більш ніж 50 відсотків акцій (часток, паїв) яких знаходиться у статутних фондах інших господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій, а також дочірніми підприємствами, представництвами та філіями таких підприємств і товариств, учасниками договорів про спільну діяльність та/або уповноваженими особами договорами про спільну діяльність, що укладені за участю зазначених підприємств, операцій з реалізації обсягів природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу) власного видобутку не для формування ресурсу природного газу, що використовується для потреб населення, до зазначених обсягів видобутого природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу) застосовується семикратний розмір рентної плати за природний газ (у тому числі нафтовий (попутний) газ).

Сплата рентних платежів здійснюється щодавно (15, 25 числа поточного місяця, 5 числа наступного місяця) виходячи з обсягів природного газу, нафти, нафтопродуктів та аміаку, що транспортуються територією України, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Розрахунки з рентної плати за транзитне транспортування природного газу, аміаку через територію України та рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктоводами подаються до органів стягнення за звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю (у тому числі при сплаті місячних авансових внесків), - протягом 20 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Сума рентної плати, яка була нарахована за звітний період і не була внесена в установлений термін (протягом 10 календарних днів, наступних за останнім днем відповідного граничного строку для подання податкової декларації), сплачується до Державного бюджету України із нарахуванням пені у порядку, встановленому Законом України "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами"

Тести

1. Збір за забруднення навколишнього середовища відносять:
А) до валових витрат;
Б) не належить до валових витрат;
В) належить до валових витрат, за умови виникнення у технологічному процесі забруднюючих речовин та відходів у межах доведених лімітів.
2. Сума збору за забруднення навколишнього середовища розраховується з врахуванням коригуючого коефіцієнта:
А) залежно від чисельності жителів населеного пункту;
Б) залежно від народногосподарського значення населеного пункту;
В) залежно від місця розміщення відходів у навколишньому середовищі;
Г) всі відповіді вірні.
3. Плату за землю здійснюють:
А) усі землекористувачі та власники землі;
Б) суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють с/г діяльність;
В) власники землі.
4. Плату за використання водних ресурсів здійснюють:
А) усі суб'єкти підприємницької діяльності;
Б) юридичні особи, які використовують воду для побутових потреб;
В) суб'єкти підприємницької діяльності, які використовують водні ресурси у технологічному процесі.
5. Об'єктом обчислення збору за геологорозвідувальні роботи є:
А) обсяг погашених запасів корисних копалин;
Б) вартість видобутої мінеральної сировини;
В) вартість продукції переробки мінеральної сировини;
Г) немає правильної відповіді.
6. Для якого виду плати за ресурси використовуються певні ліміти:
А) для всіх;
Б) для жодного не використовуються;
В) для плати за воду;
Г) для плати за спеціальне використання надр.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть види місцевих податків і зборів
2. Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі визначення місцевих податків і зборів.
3. Який порядок обчислення комунального податку
4. Граничні розміри ринкового збору.
5. Об'єкт оподаткування збору за видачу ордеру на квартиру.
6. Платники збору з власників собак.
7. Назвіть перелік громадян, які звільняються від сплати курортного збору.
8. Граничний розмір збору за виграш у бігах на іподромі.
9. Платники, об'єкт оподаткування та граничний розмір податку з реклами.
10. Платники збору за право використання місцевої символіки.
11. Граничний розмір збору на право проведення кіно - і телезйомок.
12. Об'єкт оподаткування збору за проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей.
13. Визначення порядку встановлення збору за проїзд територією прикордонних областей автотранспортом, що прямує за кордон та встановлення граничних розмірів.
14. Платники та граничний розмір збору за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі.
15. Джерела сплати місцевих податків і зборів.
16. В чому полягає сутність патентування деяких видів підприємницької діяльності.

17. Який Порядок придбання торгового патенту на здійснення торговельної діяльності.
18. Який порядок придбання торгового патенту на здійснення діяльності з надання побутових послуг?
19. За які дії стягується державне мито?
20. Який порядок обчислення та сплати державного мита?
21. Хто звільняється від сплати державного мита ?
22. Чи можливо згідно законодавству повернути надміру сплачене державне мито?
23. Яка міра відповідальності передбачена за несвоєчасне або неповне зарахування державного мита до бюджету?
24. Які органи здійснюють контроль за справлянням державного мита?
25. Чи поширюються ставки державного мита на нотаріальні дії, вчинювані приватними нотаріусами?
26. Хто є платниками податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів?
27. Що є об'єктом оподаткування транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів?
28. Які є ставки податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів?
29. Які є пільги щодо податку з власників транспортних засобів?
30. Який порядок обчислення та строки сплати податку з власників транспортних засобів?
31. Як поділяються землі відповідно до їх цільового призначення?
32. Які є пільги щодо плати за землю юридичними особами?
33. Як здійснюється плата за землі сільськогосподарського призначення?
34. Як здійснюється плата за землі населених пунктів?
35. В який термін надається податковому органу розрахунок земельного податку ?
36. Як обчислювати та в які строки сплачувати земельний податок?
37. Як здійснюється грошова оцінка землі та її індексація ?
38. Хто є платником земельного податку при укладанні договору оренди приміщення?
39. Який орган проводить грошову оцінку земельних ділянок?

Розділ 10. Податкове планування на підприємстві

10.1. Сутність та необхідність податкового планування

В сучасних умовах господарювання податки є суттєвим фактором впливу на фінансово – господарську діяльність підприємств. Тому, забезпечити нормальне функціонування підприємницьких структур у нестабільному соціально – економічному середовищі та якісне управління фінансовими ресурсами керівники та бухгалтери можуть лише при наявності розробленої ними концепції управління податками.

Ефективна податкова політика підприємства здатна суттєво сприяти удосконаленню методів господарювання, підвищенню рентабельності виробництва, зміцненню комерційного розрахунку як основи стійкого фінансового стану і стабільної роботи підприємства та виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком, контрагентами.

Податкова політика підприємства враховує, в першу чергу, особливості його діяльності та динаміку розвитку. Саме тому важливо розуміти, яким чином кожен податок впливає на показники фінансового стану підприємства, тобто досконально володіти об'єктивним аналізом податків.

Основними показниками фінансово – господарської діяльності, на які впливають податки є:

- собівартість продукції;
- прибуток підприємства;
- обсяг реалізації;
- виручка від реалізації;

- платоспроможність підприємства;
- фінансова стійкість підприємства;
- імобілізація оборотних коштів;
- прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства;
- залишки нереалізованої продукції;
- чистий прибуток;
- обсяг залучених кредитів;
- використання прибутку.

Прогнозування податкових відрахувань на мікрорівні передбачене при складанні бізнес - плану підприємства. Слід зауважити, що невірний або недостатній облік податкового фактора може призвести не лише до несприятливих фінансових наслідків, але й навіть викликати банкрутство підприємства. В той же час застосування на підприємстві податкового планування може забезпечити не тільки збереження капіталу підприємства, але й можливість фінансування розширення діяльності, нових інвестицій.

Найважливішим способом управління податковими потоками на підприємстві є **податкове планування**.

Суть податкового планування на підприємстві полягає у цілеспрямованій діяльності підприємства, орієнтованій на максимальне використання усіх нюансів існуючого податкового законодавства з метою збільшення прибутку підприємства і поліпшення його фінансового стану шляхом законної оптимізації господарської діяльності підприємства з точки зору її податкових наслідків.

Податкове планування – це планування фінансової і господарської діяльності юридичних і фізичних осіб з метою оптимізації (мінімізації) податкових платежів, а також методи і заходи, що спрямовані на збільшення оборотних коштів, що залишаються в розпорядженні підприємства після сплати податків. **Під оптимізацією податкових платежів** слід розуміти збільшення фінансових результатів при економії податкових витрат, а також недопущення більшої динаміки росту податкових витрат в порівнянні з динамікою росту виручки.

Податкове планування базується на аналізі поточного законодавства та перспективного законодавстві для запобігання в майбутньому додаткових витрат у випадку прийняття тих чи інших законів.

Цілями податкового планування є:

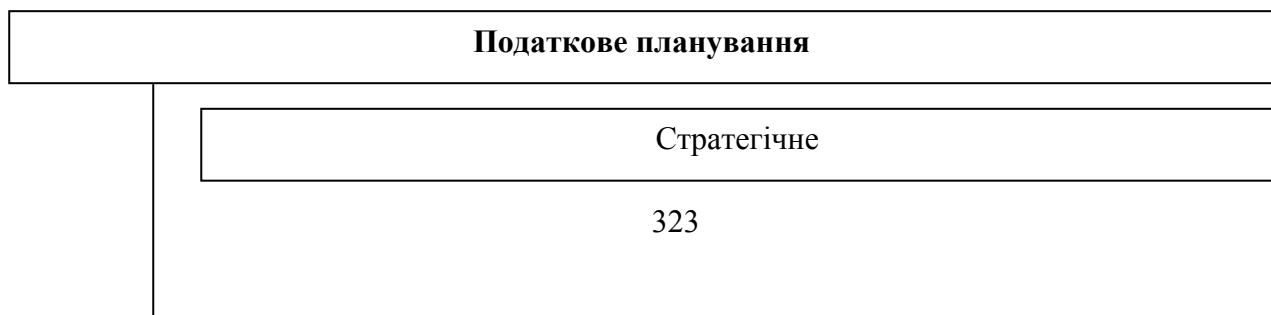
- підвищення рівня контролю за фінансовими потоками;
- підвищення оборотності обігових коштів;
- уникнення штрафних санкцій;
- організація правильних розрахунків суми податкових платежів при дотриманні податкового законодавства;
- розроблення структури взаємовигідних договорів із замовниками і постачальниками;
- збільшення прибутку.

Податкове планування є однією з найважливіших складових частин процесу фінансового планування. Відбувається попередній розрахунок варіантів сум прямих та непрямих податків за результатами загальної діяльності і по відношенню до конкретної угоди чи проекту в залежності від різних правових форм її реалізації. Податкове планування доступне будь-кому, але здійснювати його потрібно не після здійснення якоїсь господарської операції чи завершення податкового періоду, а до цього.

На практиці можна виділити такі види податкового планування (схема 10.1): стратегічне, поточне, класичне, оптимізаційне, мінімізаційне.

Схема 10.1

Види податкового планування

Стратегічне податкове планування – включає вибір місця реєстрації фірми, її місцезнаходження, юрисдикції, організаційно-правової форми і видів діяльності, визначення часток співзасновників у статутному капіталі, формування внутрішньої організаційної структури фірми.

Поточне податкове планування – вибір облікової політики фірми, розрахункове планування податкових платежів, безпосереднє застосування схем їхньої оптимізації.

Класичне податкове планування – це планування правильної і своєчасної сплати податків, організація правильного податкового обліку, внутрішнього контролю і звітності, планування економічної діяльності в рамках визначених законом, і своєчасної сплати податків.

Оптимізаційне податкове планування – це зменшення розміру податкових зобов'язань за допомогою цілеспрямованих правомірних дій платника податків, які включають повне використання всіх наданих законодавством податкових пільг та інших законних засобів та прийомів.

Мінімізаційне податкове планування – це планування, із застосуванням схем і методів з метою зменшення податкових платежів. При цьому, як обмеження, можуть бути використані визначений рівень фінансового результату за цей самий період або гранично допустиме співвідношення: податкові платежі – фінансовий результат у кожному із податкових періодів протягом усього часу здійснення підприємством діяльності. Разом з тим як критерій може бути обрано мінімум податкового навантаження при мінімально допустимому обсягу продажів, що забезпечує збереження конкурентних позицій на ринку.

Критерієм мінімізації податкових платежів може бути також забезпечення рівномірності формування податкових зобов'язань відповідно до наявних фінансових ресурсів (підхід виходячи з фінансових потоків) при забезпеченні запланованого рівня прибутку.

Виходячи з характеристики видів податкового планування можна проаналізувати основні відмінності між класичним податковим плануванням та податковою оптимізацією (мінімізацією) планування (таблиця 10.1):

Таблиця 10.1

Характеристика ознак відмінності податкового планування

Ознака	Класичне податкове планування	Податкова оптимізація планування
Мета	Обчислення сум окремих податків і загальної суми податкових платежів на плановий період	Оптимізація (мінімізація) сум окремих податків і загальної суми податкових платежів у плановому періоді
Варіантність планування	Одно - варіантне	Багатоваріантне
Використання податкових пільг	Розглядаються податкові пільги, які можливі за конкретного виду діяльності	Розглядаються усі можливі податкові пільги, передбачені законодавством

Результат планування	Визначення суми податкових зобов'язань до бюджету та цільових позабюджетних фондів	Рівень зменшення податкового навантаження на підприємство
----------------------	--	---

Класичне податкове планування передбачає зменшення податкового навантаження шляхом планування податкових платежів, включаючи інвестиції з відстрочкою сплати податків, купівлю цінних паперів і використання різних податкових пільг у поточному податковому періоді. Здійснюється за допомогою консультацій, аналізу, оцінки і відповідно прийнятого рішення.

Метою класичного податкового планування є коректне виконання податкових зобов'язань перед бюджетом, своєчасна і повна сплата податків. Реалізація цілей класичного податкового планування є важливою частиною фінансово-економічної діяльності підприємства.

Етапи класичного податкового планування наведено на схемі 10.2

Схема 10.2

Етапи класичного податкового планування

Саме класичне податкове планування складається у формуванні фінансових засобів для сплати податків і прив'язці конкретних податкових платежів до податкового календаря, тобто до встановленим податковим законодавством термінам сплати податків. Для великих підприємств більшість робочих днів є днями сплати тих чи інших податків.

Класичне податкове планування – це формування податкової політики підприємства, яка передбачає визначення сум податкових платежів на плановий період, зокрема: податків, що їх відносять на витрати виробництва та обігу; податкових платежів, що їх вносять до ціни реалізації продукції (податок на додану вартість, акцизний збір, тощо); податків на прибуток; загальної суми податкових платежів.

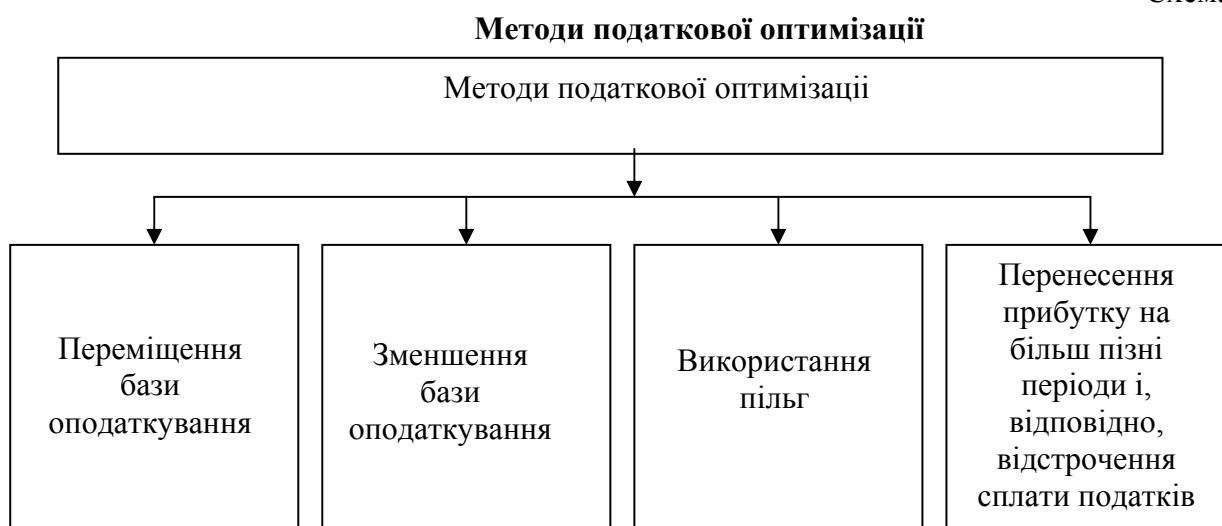
Податкова оптимізація планування передбачає вид економічної діяльності, в рамках якої здійснюється реалізація таких угод, за якими є можливість використання альтернативних форм розрахунків (бартер, векселя, уступка вимог), реорганізація підприємства, зміна оформлення реальних товарно - грошових потоків та інші. Податкова оптимізація планування як системний підхід не може бути реалізований без аналізу і планування, тобто збору і цілеспрямованої переробки інформації з використанням основних економічних показників конкретного бізнесу. Насамперед, податкова оптимізація планування припускає якісно інший підхід до організації бізнесу. До звичайних критеріїв побудови бізнесу, таким як одержання прибутку, ліквідності, підвищення вартості активів, необхідно: додати і постійно враховувати критерій мінімізації податків.

Метою податкової оптимізації планування є діяльність у рамках закону, що дозволяє одержати найбільше відношення прибутку до податкових витрат платника податків.

Податкова оптимізація (мінімізація) планування – це вибір між різними варіантами здійснення фінансово – господарської діяльності підприємства і розміщення його активів з метою досягнення найнижчого рівня податкових зобов'язань, що виникають при цьому. В основі податкової оптимізації планування лежить максимальне використання усіх визначених законом податкових пільг.

Податкове планування, як творчий процес потребує індивідуального підходу. В процесі податкового планування можна виділити методи податкової оптимізації (схема 10.3):

Схема 10.3

Всі методи оптимізації поєднують в оптимізаційні схеми. Не один із методів сам по собі не приносить успіху в податковому плануванні. Тільки складена грамотно і з урахуванням всіх особливостей схема дозволяє досягнути наміченого результату. І навпаки, неякісна схема податкової оптимізації може нанести компанії суттєву шкоду. Будь-яка схема перед її втіленням в життя перевіряється на відповідність наступним критеріям:

- ефективність – це повнота використання в схемі всіх можливостей мінімізації податків;

- відповідність вимогам законів – врахування всіх можливих правових наслідків використання схеми, продуманість механізмів реагування на зміни діючого законодавства чи на дії податкових органів;
- автономність – схема розглядається з точки зору складності в управлінні, підконтрольності в використанні і складності в реалізації;
- надійність – це стійкість схеми до зміни зовнішніх та внутрішніх факторів, в тому числі до дій партнерів по бізнесу;
- нешкідливість – передбачає уникнення можливих негативних наслідків від використання схеми всередині підприємства.

Переміщення бази оподаткування

Для оптимізації податків використовуються критерії: резиденства і територіальності. Резиденство передбачає, що у резидентів даної країни обкладенню податком підлягають всі доходи, отримані як на території, так і за межами (це має назву “необмежена податкова відповідальність”), а у нерезидентів – тільки доходи, які вони отримують у цій країні (обмежена відповідальність).

Територіальність встановлює, що оподаткуванню в даній країні підлягають тільки ті доходи, які отримуються на її території. Відповідно будь – які доходи, отриманні і здобуті за рубежом, звільняються від податків у цій країні.

Будь-який з цих критеріїв, за умови одноманітного застосування у всіх країнах, виключав би найменшу можливість міжнародного подвійного оподаткування, тобто оподаткування одного і того ж об’єкту (доходу, майна, угоди тощо) в один і той же період аналогічними видами податків у двох і більше країнах. Для країн, громадяни і компанії яких отримують значні суми доходів від їх зарубіжної діяльності і від капіталів, розміщених за кордоном, доцільніше розмежування податкових юрисдикцій у міжнародному масштабі на основі критерію резиденства, а для країн, в економіці яких значне місце займають іноземні капітали, особливої ваги набуває критерій територіальності.

Зменшення бази оподаткування

Для зменшення бази оподаткування або податкової ставки можуть здійснюватися й інші заходи з відстрочення і дроблення прибутків, які балансують на межі закону. Так, прибутки вилучаються із оподаткування завдяки тому, що деякі з майнових цінностей, які належать підприємству, відображаються в декларації як особисте майно, яке не включається до торгового балансу. Прибутки індивідуальних підприємств і товариств (які оподатковуються прибутковим податком за шкалою) можуть бути розподілені між великою кількістю осіб, наприклад, шляхом створення сімейних підприємств, запису дітей як акціонерів тощо, що дає змогу послабити прогресію оподаткування.

Певний вплив на рівень оподаткування мають форми фінансування підприємств, яке може здійснюватися двома шляхами :

1. Додатковим залученням капіталу (продажу акцій і т.п.)
2. Залученням кредитів і позик.

Останнім часом інвестори все більше віддають перевагу другому виду фінансування – в основному через податкові причини.

По-перше, дивіденди, які виплачуються акціонерам, обкладаються більш високими податками, ніж проценти за одержаними кредитами. Тому, для підприємств стає більш вигідним залучення кредитів, а не продаж акцій.

По-друге, рівень дивідендів обмежується розмірами балансового прибутку, а проценти за кредитом виплачуються за рахунок витрат, які йдуть на зменшення податкової бази і, відповідно, зменшують загальний обсяг податкових зобов’язань підприємств.

Використання пільг

Найважливіше значення для зменшення податкових зобов’язань має повне і правильне використання всіх встановлених законом пільг:

- вирахувань з бази оподаткування;
- податкових кредитів;
- відстрочки сплати податків.

Перенесення прибутку на більш пізні періоди

Переносу прибутку на більш пізні періоди і, відповідно, відстроченню сплати податків сприяють такі заходи, як:

- застосування прискореної амортизації;
- формування резервних фондів;
- вибір відповідного варіанта оцінки активів і заборгованості.

Підприємства мають великі можливості зменшення своїх податкових зобов'язань, але податкова політика кожного з них повинна базуватися на вимогах економічної доцільності.

10.2. Методи податкового планування

Можливість і необхідність податкового планування закладені в самому податковому законодавстві. Діюче українське законодавство (до речі, як і нормативно – правова база розвинутих країн) містить в собі різні податкові режими для різних ситуацій (наприклад, при торгівлі на ринку – один механізм оподаткування, а при торгівлі в магазині він дещо інший), припускає різні методи для визначення податкової бази і пропонує платникам різні податкові пільги.

Методами податкового планування є поточний фінансовий контроль, попередня податкова експертиза, порівняльний аналіз.

Поточний фінансовий контроль (короткострокове оперативне податкове планування) передбачає контроль за податковими платежами при періодичному складанні прогнозів їх змін і спостереження у відповідності з прогнозами реальних платежів податків за тіж періоди.

У випадку суттєвих розбіжностей між прогнозами і реальними платежами з'ясовуються причини розбіжностей і розробляються пропозиції щодо їх усунення. Базою при застосуванні цього методу виступають нормативні податкові документи, обговорення даних питань з податковою інспекцією, придбання літератури по податках.

Попередня податкова експертиза (середньострокове перспективне податкове планування) передбачає експертизу нових проектів і найважливіших управлінських рішень. Цей метод передбачає наявність на підприємстві ґрунтовної інформаційно – аналітичної бази про оподаткування не лише текстів нормативних документів, але коментарів до них провідних юристів, бухгалтерів, аудиторів, матеріалів державних органів, рішень судів за податковими спорами, матеріалів про податки з періодики, проектів податкового законодавства.

Порівняльний аналіз (довгострокове стратегічне податкове планування) передбачає аналіз нових проектів діяльності підприємства в цілому. У відповідності з цим методом проводиться порівняння різних варіантів діяльності підприємства з метою визначення їх податкової ефективності: на короткій період діяльності (при постійних значеннях податкових ставок) і на тривалі періоди (при різних варіантах очікуваних змін у законодавстві та ставках).

Важливо розуміти, що при податковому плануванні не слід орієнтуватись лише на розміри ставок податків, платити які доведеться при виборі певної сфери діяльності. Ставки податків відіграють переважно другорядну роль: в іншому випадку західні підприємства віддавали б перевагу діяльності виключно в офшорних зонах. Вирішальними при виборі сфери застосування підприємницької діяльності є такі фактори, як близькість сировинних джерел, наявність кваліфікованого персоналу, якість транспортного сполучення, тощо.

При здійсненні податкового планування потрібно усвідомлювати, що використання сприятливих податкових режимів вимагатиме від платника податків у багатьох випадках зміни форми і навіть змісту його діяльності. В першу чергу, такі зміни стосуються тих ознак, на які орієнтується податкове законодавство при визначенні податкових зобов'язань юридичних і фізичних осіб:

- 1) об'єкта оподаткування (заміна (зміна) об'єкта оподаткування, або перенесення терміну виникнення податкових зобов'язань);
- 2) суб'єкта оподаткування (заміна самого платника податків);
- 3) податкової юрисдикції (перехід з однієї в іншу);

4) різноманітних пільг.

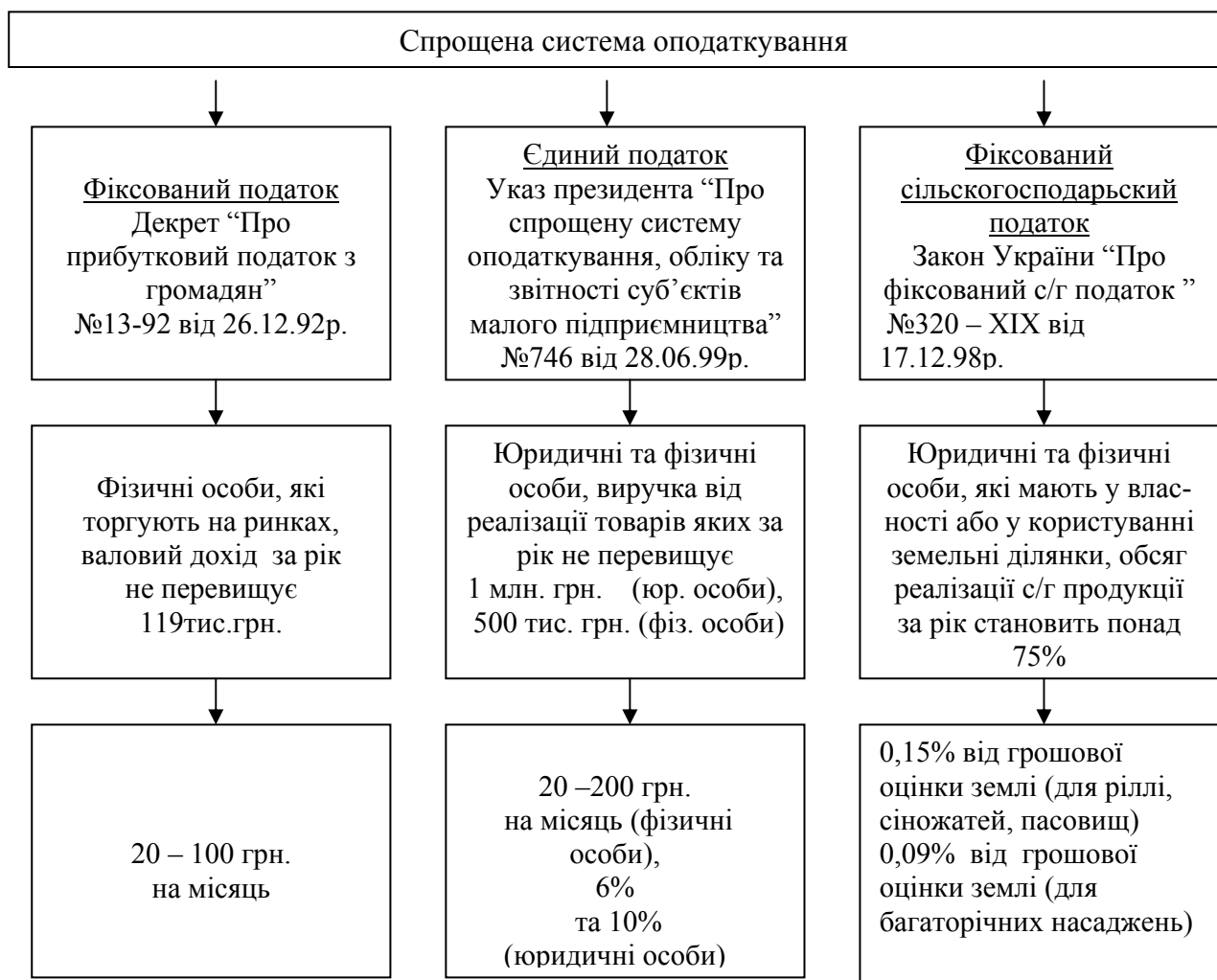
Першоосною при застосуванні на підприємстві податкового планування, звичайно, є досконале знання і належне розуміння податкового законодавства. Крім того, найбільшу ефективність забезпечує послідовне та узгоджене використання різних методів податкового планування, які мають враховувати особливості діяльності підприємства і можуть бути розроблені тільки для кожного окремого платника податків.

Податкове планування на підприємстві передбачає можливість вибору пільгового режиму оподаткування, запровадженого державою з метою підтримки пріоритетних секторів економіки видів діяльності або для соціального захисту населення. Використовуючи систему наданих законодавством пільг, підприємство може переорієнтувати свою фінансово-господарську діяльність із метою оптимізації оподаткування та збільшення доходів. Отже, прийняттю рішення про здійснення певного пільгового напрямку роботи має передувати відповідний розрахунок доцільності використання податкових пільг.

Крім того, підприємство може оптимізувати порядок справляння податків шляхом застосування спрощених систем оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва (схема 10.4):

Схема 10.4

Спрощена система оподаткування

Важливим ланцюгом у розрахунку ефективності податкових платежів є використання системи планування та моделювання баз оподаткування. Для цього податкові платежі розраховуються різними варіантами, а потім підставляються результати моделювання.

Ефективність обраної податкової політики характеризується такими коефіцієнтами:

1. абсолютне зменшення податкових платежів (збільшення/зменшення по відношенню реальної суми податкових платежів до фактичної), сплачуваних підприємством за певний час (місяць, квартал, рік) ;

2. відносне зменшення податкових платежів (на скільки процентів збільшиться/зменшиться реальна сума податкових платежів до фактичної), сплачуваних підприємством за певний час (з урахуванням зміни обсягів реалізації);
3. загальний коефіцієнт ефективності оподаткування підприємства:

$$K = \text{сума чистого прибутку підприємства} / \text{доходи від усіх видів діяльності підприємства}$$

4. коефіцієнт податкоспроможності, що характеризує суму всіх податкових платежів підприємства, які припадають на одиницю реалізованої продукції:

$$K = \text{Загальна сума податкових зобов'язань} / \text{Обсяг реалізованої продукції}$$

5. коефіцієнт частки окремого податку в загальній сумі передбачуваних зборів та податків:

$$K = \text{Сума окремого податку чи збору} / \text{Загальна сума передбачуваних зборів та податків}$$

6. коефіцієнт пільгового оподаткування:

$$K = \text{Загальна сума податкових пільг} / \text{Загальна сума податкових платежів}$$

7. коефіцієнт оподаткування прибутку:

$$K = \text{Загальна сума податкових платежів, що сплачується з прибутку} / \text{балансовий прибуток підприємства за звітний період}$$

8. коефіцієнт оподаткування витрат:

$$K = \text{Сума податкових платежів, які відносять на собівартість продукції (валові витрати)} / \text{сума витрат виробництва підприємства за звітний період}$$

9. коефіцієнт ефективності податкової політики підприємства:

$$K = \text{Сума податкових пільг підприємства за звітний період} / \text{суми податкових платежів у звітному періоді}$$

Важливою виявляється також оцінка зміни питомої ваги податків в обсягах виробництва товарів (робіт, послуг), аналіз співвідношення нарахованих (сплачених) податків та собівартості продукції; валових доходів підприємства; чистого доходу від реалізації; прибутку підприємства.

Ефективність податкової політики досягається дотриманням наступних принципів:

1. Суворе дотримання діючого законодавства по оподаткуванню.
2. Доцільність застосування на підприємствах малого бізнесу спрощених систем оподаткування.
3. Управління виробничим процесом у залежності від зміни діючої системи оподаткування.
4. Вплив на елементи бази оподаткування в залежності від групи податків, зборів та платежів.

Таким чином, система оптимізації податків належним чином сприяє підвищенню економічної ефективності підприємств, що прямо пропорційно впливає на зміцнення економіки країни.

Рівень сплати податків та добросовісність обох сторін цього процесу – платників податків і держави – свідчить про цивілізованість суспільства, бо податки – це плата за цивілізацію.

Основна література

1. Про систему оподаткування – Закон України в редакції Закону від 18.02.1997р. № 77/97 із змінами від 25 березня 2005 року N 2505-IV, від 5 квітня 2005 року N 2509-IV із змінами й доповненнями.
2. Про державну податкову службу – Закон України від 04.12.1990р. №509 –12 із змінами від 25 березня 2005 року N 2505-IV.
3. Про заставу - Закон України від 25 лютого 1994 року N4035-XII із змінами й доповненнями.
4. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами – Закон України від 21.12.2000 р. №2181–III із змінами від 20.02.2003 р. N 550-IV.
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р. №2341 в редакції від 07.03.02р. № 3111 із змінами й доповненнями.
6. Кодекс України «Про адміністративні правопорушення» від 07.12.1984р. №8073-х із змінами від 12.01.2005 р. N 2322-IV із змінами й доповненнями.
7. Про Державний бюджет на 2006р. –Закон України від 20.12.2005р. № 3235.
8. Про затвердження Положення про проведення перевірок стану збереження активів платника податків, які перебувають у податковій заставі – наказ ДПАУ від 20.09.2004р. № 544 із змінами й доповненнями.
9. Інструкція про порядок застосування штрафних санкцій органами державної податкової служби зі змінами від 11.03.2002р. №98; від 11.04.2003р. №174; від 10.08.2005 р. №326.
10. Про затвердження Порядку оформлення результатів невіїзних документальних, виїзних планових та позапланових перевірок з питань дотримання податкового, валютного та іншого законодавства – наказ Державної податкової адміністрації України від 10.2005 р. № 327.
11. Про затвердження Інструкції про порядок вилучення посадовими особами органів державної податкової служби України оригіналів та копій фінансово-господарських та бухгалтерських документів – наказ Державної податкової адміністрації України від 08.11.2005 р. N 493.
12. Про затвердження Порядку направлення органами державної податкової служби України податкових вимог платникам податків – наказ Державної податкової адміністрації України від 03.07.2001 р. №266; від 08.10.2001 р. № 401; від 30.05.2003 р. № 259.
13. Про внесення змін до Положення про порядок подання та розгляду скарг платників податків державними податковими адміністраціями – наказ Державної податкової адміністрації України від 03.03.1998 року № 93 із змінами від 02.03.2001 р. № 82; від 30.05 2003 р. № 260.
14. Про затвердження Змін до Положення про порядок подання та розгляду скарг платників податків органами державної податкової служби – наказ ДПА України від 16.12.2005 р. № 578.
15. Про затвердження Порядку направлення органами державної податкової служби України податкових повідомлень платникам податків та рішень про застосування штрафних (фінансових) санкцій – наказ Державної податкової адміністрації України від 21.06.2001 р. № 253 із змінами від 10.08. 2005 р. №328.
16. Про затвердження Інструкції про порядок нарахування та погашення пені за платежами, що контролюються органами державної податкової служби – наказ Державної податкової адміністрації України від 11.06. 2003 р. № 290.
17. Про звернення громадян – Закон України від 02.10.1996р. № 393/96-ВР із змінами від 13.051999 р. № 653-XIV.

18. Закон України “Про податок на додану вартість” від 03.04.1997р. №168/97 із змінами та доповненнями від 25 березня 2005 року N 2505-IV, від 03.06.2005р. № 2642 –IV; від 07.07.2005 р. N 2771-IV; від 06.10.2005р. № 2960.
19. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про податок на додану вартість” щодо оподаткування сільськогосподарських підприємств” від 18.10.2005р. № 2987-IV .
20. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.1991р. №959 із змінами та доповненнями.
21. Закон України “про Єдиний митний тариф” від 05.02.1992р. №2097 – XII із змінами і доповненнями.
22. Митний кодекс України від 11.07.2002р. №92 із змінами від 24 грудня 2002 р. № 348 із змінами закону України від 22.12.2005р. № 3269 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України”.
23. Постанова КМУ від 09.06.1999р. №574 “Положення про вантажно-митну декларацію”.
24. Порядок заповнення та надання податкової декларації з податку на додану вартість, затверджений наказом ДПАУ від 30.05.1997р. №166 із змінами відповідно доНаказу ДПАУ від 15.06.2005р. №213 “Про внесення змін до податкової звітності з податку на додану вартість”.
25. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо взаємодії між підрозділами органів державної податкової служби України при організації та проведенні перевірок достовірності нарахування бюджетного відшкодування податку на додану вартість – наказ Державної податкової адміністрації України від 18.08.2005р. № 350.
26. Декрет Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 року № 18-92 "Про акцизний збір” із змінами й доповненнями.
27. Закон України "Про акцизний збір на алкогольні напої та тютюнові вироби" від 15 вересня 1995 року № 329/95-ВР із змінами й доповненнями.
28. Закон України "Про державне регулювання виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами" від 19 грудня 1995 року № 481/95-ВР із змінами й доповненнями.
29. Закон України "Про тимчасовий порядок оподаткування операцій з виготовлення та продажу нафти сирової та деяких паливно-мастильних матеріалів" від 2 березня 2000 року № 1521-III із змінами й доповненнями.
30. "Порядок видачі та погашення податкових векселів, що підтверджують зобов'язання із сплати суми акцизного збору і видаються суб'єктами підприємницької діяльності у разі отримання спирту етилового неденатурованого, призначеного для переробки на іншу підакцизну продукцію" від 27 лютого 1999 року № 275 із змінами й доповненнями.
31. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 1996 року № 1284 "Про затвердження Положення про виробництво, зберігання, продаж марок акцизного збору і маркування алкогольних напоїв та тютюнових виробів і Порядку реалізації або знищення конфіскованих алкогольних напоїв та тютюнових виробів" із змінами й доповненнями.
32. Положення про виробництво, зберігання, продаж марок акцизного збору і маркування алкогольних напоїв та тютюнових виробів" від 24 жовтня 1996 року № 1284 із змінами й доповненнями.
33. Порядок реалізації або знищення конфіскованих алкогольних напоїв та тютюнових виробів" від 24 жовтня 1996 року № 1284. із змінами й доповненнями
34. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 1995 року № 919 "Про розміри плати за марки акцизного збору на алкогольні напої та тютюнові вироби".
35. Про затвердження Положення про порядок нарахування, терміни сплати і подання розрахунку акцизного збору та змін до наказів ДПА України – наказ Державної податкової адміністрації України від 19.03. 2001 р. № 111 від 14.06. 2005 р. № 210, від 08.09. 2005 р. № 390.
36. "Інструкція про Порядок справляння акцизного збору в разі ввезення товарів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності на митну територію України" від 21 січня 2000 року № 33.

37. "Порядок здійснення митними органами контролю за сплатою платниками податків податку на додану вартість та акцизного збору, які справляються при ввезенні (пересиланні) товарів та інших предметів на митну територію України" від 16 березня 2001 року № 109/188 із змінами й доповненнями.
38. "Порядок нарахування митних зборів, мита, податку на додану вартість та акцизного збору при митному оформленні товарів, транспортних засобів та запасних частин до них, які переміщуються через митний кордон України і належать громадянам" від 27 березня 2000 року № 164 із змінами й доповненнями.
39. Закон України "Про ставки акцизного збору та ввізного мита на тютюнові вироби" від 06 лютого 1996 року № 30/96-ВР із змінами й доповненнями.
40. Закон України "Про ставки акцизного збору і ввізного мита на спирт етиловий та алкогольні напої" від 7 травня 1996 року № 178/96-ВР із змінами й доповненнями.
41. Закон України "Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі транспортні засоби" від 24 травня 1996 року № 216/96-ВР із змінами й доповненнями.
42. Закон України "Про ставки акцизного збору і ввізного мита на деякі товари (продукцію)" від 11 липня 1996 року № 313/96-ВР із змінами й доповненнями.
43. Закон України "про Єдиний митний тариф" від 05.02.1992р. №2097 – XII із змінами і доповненнями із змінами й доповненнями.
44. Лист "Щодо розміру пені за несвоєчасно сплачене суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності мито" від 29.04.2002р. № 11/3-15-3856-ЕП.
45. Лист "Щодо розміру нарахування пені за невчасно сплачене мито" від 18.04.2002р. №23-9-1951.
46. Наказ "Про затвердження Інструкції про порядок заповнення вантажної митної декларації" від 09.07.1997р. № 307 із змінами та доповненнями.
47. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" № 334/94-ВР від 28 грудня 1994р. у редакції Закону № 283/97 – ВР від 22.05.1997р. із змінами, внесеними згідно із Законом України "Про Державний бюджет України на 2006р." від 20.12.2006 р. N 3235-IV.
48. Наказ ДПАУ від 10.12. 2005 р. № 448 "Про затвердження форм декларації з податку на прибуток підприємства та порядку складання декларації з податку на прибуток підприємства", затверджений наказом ДПАУ від 29.03. 2003 р. № 143.
49. Про податок з доходів фізичних осіб – Закон України від 22.05.2003р. № 889 зі змінами і доповненнями Законом України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р. № 489-V.
50. Про затвердження методики визначення мінімальної суми орендного платежу за нерухоме майно фізичних осіб – Постанова Кабінету Міністрів України від 20.11.2003р.
51. Про оподаткування доходів фізичних осіб від зайняття підприємницькою діяльністю – Інструкція у редакції наказу Державної податкової адміністрації від 16.07.2003р. № 352.
52. Закон України від 09.07.2003р. № 1058 "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" із змінами до Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р. № 489-V.
53. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності затратами, зумовленими народженням і похованням" від 11.01.2001р. №2213-III із змінами та доповненнями до Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р. № 489-V.
54. Закон України "Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування" від 17.01.2002р. № 2980-III із змінами відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р. № 489-V та деяких інших законодавчих актів України.
55. Закон України від 2 березня 2000 р. №1533-III "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" із змінами Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р. № 489-V.

56. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” від 23.09.99 р. № 1105-XIV із змінами Закону України «Про Державний бюджет України на 2007 рік» від 19.12.2006 р. № 489-V.
57. Указ Президента України “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва” від 28.06.1999 р. № 746/99 “Про внесення змін до Указу Президента України від 03.07.98 р. № 727”.
58. Наказ Державної податкової адміністрації України від 23 жовтня 1999 р. № 599 "Про Порядок видачі Свідоцтва про сплату єдиного податку".
59. Наказ Державної податкової адміністрації від 16 жовтня 2003 р. № 490 -Книга обліку доходів і витрат.
60. Закон України “Про фіксований сільськогосподарський податок” від 17.12.1998 р. № 320 із змінами й доповненнями.
61. Про оподаткування доходів фізичних осіб від зайняття підприємницькою діяльністю – Інструкція у редакції наказу Державної податкової адміністрації України від 16.07.2003р. №352.
62. Про місцеві податки і збори - Декрет КМУ від 20.05.93 року № 56 – 93.
63. Про рекламу - Закон України від 11.07.2003р. № 1121-IV.
64. Про гастрольні заходи в Україні – Закон України від 10.07.2003р. № 1115.
65. Декрет Кабінету Міністрів України “Про державне мито” від 21.01.93р. № 7-93 із змінами та доповненнями.
66. Закон України “Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” від 23 березня 1996 р. № 98/96 – ВР із змінами та доповненнями.
67. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про патентування деяких видів підприємницької діяльності” від 10.02.1998р. №102/98 – ВР.
68. Про податок на промисел - Декрет КМУ від 17.03.1993р. № 24.
69. Закон України від 11.12.91 р. № 1963-XII “Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів” в редакції Закону України від 18.02.97 р. № 75/97-ВР із змінами та доповненнями.
70. Земельний кодекс України № 2768-III від 25.10.01 р., із змінами і доповненнями від 20.12.01р.
71. Про плату за землю - Закон України від 19.09.96р. № 378 із змінами й доповненнями.
72. Про оренду землі - Закон України від 06.10.98р. №161-XIV із змінами й доповненнями .
73. Про проведення індексації грошової оцінки земель - Постанова КМУ від 12.05.00р. №783.
74. Закон України від 01.06.2000р. № 1770 – III “Про радіочастотний ресурс України”.
75. Постанова Кабінету Міністрів України “Про ставки щомісячних зборів за використання радіочастотного ресурсу України” від 31.01.2001 р. №77.
76. Постанова КМУ “Про ставки одноразових платежів за видачу ліцензій на використання радіочастотного ресурсу України.” від 14.02.2000 р. №140.
77. Постанова КМУ “Про порядок надання ліцензій на використання радіочастотного ресурсу України” від 07.02.2001р. № 112.
78. Постанова КМ України “Про затвердження Порядку справляння збору за спеціальне використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду” від 06.07.1998 р. №1012.
79. Постанова КМ України “Про затвердження такс на деревину лісових порід, що відпускається на пні, і на живицю” від 20.01.1997 р. №44 із змінами та доповненнями.
80. Лісовий Кодекс України №3852 - XII із змінами та доповненнями.
81. Кодекс України “Про надра” від 27.07.1994 р. №132 .
82. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.09.1997 р. № 1014 “Про затвердження базових нормативів плати за користування надрами для видобування корисних копалин та Порядку справляння плати за користування надрами для видобування корисних копалин”.

83. Постанова КМ України “Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету, та його справляння” від 29.01.1999 р. №115.
84. Постанова КМ України “Про затвердження нормативів збору за спеціальне використання водних ресурсів та збору за користування водами для потреб гідроенергетики і водного транспорту” від 18.05.1999 р. № 836 із змінами та доповненнями.
85. Закон України № 1212 – XIV від 04.11.1999 р. “Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України ” у редакції Закону України № 2659 - III від 12.07.2001р.
86. Постанова КМ України “Про затвердження Порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища і стягнення збору ” від 01.03.1999 р. № 303.
87. Закон України “Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб” від 20.09.2001 р. №2740 – III.

Додаткова література

1. Золотько І.А. Податкова система: Навчальний посібник – К.КНЕУ, 2004.-204 с.
2. Федосов В.М., Опарін В.М., П’ятаченко та ін. Податкова система України: підручник/ - К.: Либідь, 1994.-464 с.
3. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – к.: КНЕУ, 2001. –240с.
4. Ісаншина Г.Ю. Податковий менеджмент: Навч. посіб.- Київ: ЦУЛ, 2003.- 260 с.
5. Рева Т.М. Податковий менеджмент: Навчальний посібник. –Київ:Былова Н. Центр навчальної літератури, - 2003. – 282 с.
6. Кучерявенко Н.П. Основы налогового права: Учебное пособие. – Харьков: Легас, 2003. – 384с.
7. Волинец Л. Декларация о налоге на прибыль предприятия: Рекомендации по заполнению. – Харьков: Центр консуьлт, 2003. – 180с.
8. Газета “Все про бухгалтерський облік ” 2006 р.
9. Федосов В., Опарін В., Львовчкін С. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрями: Монографія/За наук.ред. В.Федосова.- К.:КНЕУ, 2002.-387с.

ПРОГРАММА МЕЖДУНАРОДНОЙ СЕРТИФИКАЦИИ

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ БУХГАЛТЕРОВ

CIPA

CERTIFIED INTERNATIONAL PROFESSIONAL ACCOUNTANT

Программа CIPA — русскоязычная программа сертификации профессиональных бухгалтеров, которая основана на:

- Международных стандартах финансовой отчетности (МСФО) и Международных стандартах аудита (МСА);
- Стандартах образования Международной федерации бухгалтеров (IFAC);
- Типовом учебном плане, разработанном Межправительственной рабочей группой экспертов по Международным стандартам бухгалтерского учета и отчетности при Конференции ООН по торговле и развитию (UNCTAD/ISAR).

Программа сертификации CIPA разработана Евразийским советом сертифицированных бухгалтеров и аудиторов (ЕССБА). **ЕССБА** объединяет профессиональные бухгалтерские и аудиторские ассоциации стран СНГ.

Программа CIPA осуществляется при поддержке Агентства США по международному развитию.

Программа CIPA включает следующие дисциплины:

- **Финансовый учет (I и II уровня)**
- **Управленческий учет (I и II уровня)**
- **Финансы**
- **Аудит**
- **Налоги и право в Украине**
- **Управленческие информационные системы (УИС)**

Центральным компонентом квалификационных требований ЕССБА являются строгие, независимые и единые экзамены, проводимые на русском языке.

Подготовка к экзаменам возможна посредством:

- курсов в центрах обучения CIPA;
- дистанционного обучения;
- самоподготовки.

Центры обучения CIPA предоставляют учебные материалы, разработанные иностранными специалистами с квалификацией ACCA/CPA и местными экспертами.

Участникам программы, выполнившим квалификационные требования ЕССБА, выдаются сертификаты двух уровней: Сертифицированный бухгалтер-практик (CAP) и Сертифицированный международный профессиональный бухгалтер (CIPA).

Сертифицированный бухгалтер-практик (CAP).

Данный квалификационный уровень присваивается после выполнения следующих требований: сдача экзаменов по финансовому учету I, управленческому учету I, налогам и праву, компьютерная грамотность, опыт работы не менее 1 года, а также хорошая репутация члена организации, входящей в состав ЕССБА.

Обладатель сертификата CAP ознакомлен со всеми сферами бухгалтерского учёта, может вести учётную систему предприятия и составлять все основные виды отчётов, включая налоговые декларации.

Сертифицированный международный профессиональный бухгалтер (CIPA).

Данный квалификационный уровень присваивается после выполнения следующих требований: сдача экзаменов по финансовому учету II, управленческому учету II, финансам, аудиту и УИС, сдача экзаменов на сертификат CAP, опыт работы не менее 3 лет, высшее образование, а также хорошая репутация члена организации, входящей в состав ЕССБА.

Обладатель сертификата CIPA может анализировать бухгалтерскую информацию и применять профессиональное суждение к вопросам финансового управления.

Обладатели сертификатов CAP/CIPA получают право добавлять название сертификата к своей подписи, что соответствует международной практике.

Другая контактная информация: www.cipa-en.org.ua
www.capcipa.biz

**Телефон для
справок**

**8-800-50 CIPA 0
8-800-50 2472 0**

**(бесплатная линия для всех
регионов Украины)**